

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Рахункової палати
від 20 грудня 2022 року № 26-6

ЗВІТ
про результати аудиту ефективності здійснення Фондом державного
майна України повноважень з управління майном державних
підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для
державного бюджету

Київ 2022

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА	4
ВСТУП.....	6
I. Правові та організаційні засади діяльності Фонду державного майна України та його регіональних відділень у сфері управління об'єктами державної власності.....	7
<i>1.1. Аналіз правових засад діяльності Фонду державного майна України та його регіональних відділень у сфері управління об'єктами державної власності</i>	<i>7</i>
<i>1.2. Аналіз організаційних засад діяльності керівництва Фонду державного майна України. Призначення і звільнення Голови Фонду державного майна України та його заступників.....</i>	<i>8</i>
II. Стан виконання Фондом державного майна України функцій уповноваженого органу з питань управління майном державних підприємств, установ та організацій.....	11
<i>2.1. Оцінка ефективності управлінських рішень щодо державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Фонду державного майна України</i>	<i>11</i>
<i>2.2. Оцінка окремих питань стану виконання Фондом державного майна України окремих функцій уповноваженого органу</i>	<i>18</i>
<i>2.2.1. Оцінка стану затвердження статутів державних підприємств, здійснення контролю за їх дотриманням.....</i>	<i>18</i>
<i>2.2.2. Оцінка ефективності прийняття управлінських рішень щодо утворення наглядових рад державних підприємств та призначення (обрання) до їх складу кандидатур незалежних членів та представників держави</i>	<i>19</i>
<i>2.2.3. Оцінка ефективності прийняття управлінських рішень щодо призначення і звільнення керівників державних підприємств</i>	<i>21</i>
<i>2.2.4. Оцінка ефективності управлінських рішень щодо розпорядження об'єктами державної власності та стану їх збереження.....</i>	<i>24</i>
<i>2.2.5. Оцінка ефективності управлінських рішень щодо надання згоди на вчинення державним унітарним підприємством господарського зобов'язання, щодо якого є заінтересованість, та значного господарського зобов'язання або про відмову в наданні такої згоди.....</i>	<i>28</i>
III. Оцінка окремих показників фінансово-господарської діяльності підприємств та фінансових наслідків для бюджету.....	30
<i>3.1. Оцінка стану затвердження річних фінансових планів, стратегічних планів розвитку та інвестиційних планів державних підприємств і здійснення контролю за їх виконанням у встановленому порядку</i>	<i>30</i>

3.2. Оцінка фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які належать до сфери управління Фонду	33
3.3. Оцінка виконання функцій органу управління щодо проведення моніторингу своєчасності і повноти відрахувань до державного бюджету частини чистого прибутку державних підприємств, що перебувають у сфері управління Фонду	34
3.4. Оцінка виконання функцій органу управління в частині проведення моніторингу діяльності державних підприємств, що перебувають у сфері управління Фонду	36
IV. Оцінка стану виконання функцій з управління, використання та розпорядження державним майном Державного підприємства «Науково-дослідний, виробничий агрокомбінат «Пуца-Водиця»	39
4.1. Загальна оцінка стану діяльності ДП «Пуца-Водиця»	39
4.2. Оцінка стану укладання, погодження, реалізації та розірвання інвестиційних договорів ДП «Пуца-Водиця» із забудовниками	42
4.3. Оцінка стану використання земельних ділянок ДП «Пуца-Водиця»	50
4.4. Оцінка стану використання земельних ділянок, що передані під забудову згідно з інвестиційними договорами та договорами часткової участі у будівництві	55
V. Оцінка виконання регіональними відділеннями Фонду державного майна України повноважень з управління об'єктами державної власності	59
VI. Аналіз здійснення Фондом державного майна України повноважень з приватизації об'єктів державної власності. Аналіз прийняття управлінських рішень з відбору радників, залучених для підготовки до приватизації та продажу об'єктів великої приватизації	63
VII. Оцінка стану внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту	66
ВИСНОВКИ	67
ПРОПОЗИЦІЇ	83

ПРЕАМБУЛА

Підстава проведення аудиту: Конституція України (стаття 98), Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII «Про Рахункову палату» (статті 4, 7 і 10), План роботи Рахункової палати на 2022 рік, затверджений рішенням Рахункової палати від 23.11.2021 № 30-4 (із змінами), звернення Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку від 07.12.2021 № 04-16/13-2021/380756.

Мета аудиту: оцінка ефективності здійснення Фондом державного майна України (далі – Фонд, ФДМУ) та його регіональними відділеннями повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, а також законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень щодо управління майном державних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери його управління, повноважень, визначених Законом України від 21.09.2006 № 185 “Про управління об’єктами державної власності” та іншими законодавчими актами у сфері управління об’єктами державної власності. Оцінка стану укладання, виконання та зміни інвестиційних договорів (договорів про спільну діяльність), укладених з Державним підприємством “Науково-дослідний, виробничий агрокомбінат “Пуща-Водиця” (далі – ДП “Пуща-Водиця”). Стан внутрішнього контролю в частині здійснення Фондом державного майна та його регіональними відділеннями повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для державного бюджету.

Предмет аудиту:

- нормативно-правові акти, розпорядчі та інші документи, що регламентують здійснення Фондом та його регіональними відділеннями повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій;
- установчі та інші документи, що регулюють діяльність Фонду та його регіональних відділень;
- управлінські рішення Фонду та його регіональних відділень щодо виконання повноважень, визначених законами України від 09.12.2011 № 4107-VI “Про Фонд державного майна України”, від 21.09.2006 № 185-V “Про управління об’єктами державної власності” та іншими законодавчими актами у сфері управління майном державних підприємств, установ та організацій.
- інвестиційні договори (договори про спільну діяльність), укладені з ДП “Пуща-Водиця”, управлінські рішення Фонду щодо їх виконання;
- внутрішньогосподарський облік, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, фінансово-господарські операції, а також елементи автоматизації бухгалтерського обліку; фінансова, бюджетна, статистична та інша звітність;
- інформація та документи, пов’язані з організацією та здійсненням внутрішнього контролю у Фонді та його регіональних відділеннях;
- каталог корупційних ризиків розміщений на офіційному сайті Національного агентства з питань запобігання корупції;
- інші документи, що стосуються питань аудиту;
- щодо оцінки стану внутрішнього контролю – врегулювання внутрішніми документами питань щодо внутрішнього середовища, управління ризиками, здійснення заходів контролю, здійснення інформаційного та комунікаційного

обміну, здійснення моніторингу, результативність діяльності підрозділу внутрішнього аудиту у виявленні порушень та недоліків.

Об'єкти аудиту:

Фонд державного майна України; Регіональне відділення Фонду державного майна України по Вінницькій та Хмельницькій областях (далі – РВ ФДМУ по Вінницькій та Хмельницькій областях); Регіональне відділення Фонду державного майна України по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях (далі – РВ ФДМУ по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях); Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях (далі – РВ ФДМУ по Одеській та Миколаївській областях); Регіональне відділення Фонду державного майна України по Львівській, Закарпатській та Волинській областях (далі – РВ ФДМУ по Львівській, Закарпатській та Волинській областях); Регіональне відділення Фонду державного майна України по Донецькій і Луганській областях (далі – РВ ФДМУ по Донецькій і Луганській областях); Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області (далі – РВ ФДМУ по Харківській області); Регіональне відділення Фонду державного майна України по Івано-Франківській, Чернівецькій та Тернопільській областях (далі – РВ ФДМУ по Івано-Франківській, Чернівецькій та Тернопільській областях); Державне підприємство “Науково-дослідний, виробничий агрокомбінат “Пуща-Водиця”.

Початкові обмеження:

часові: 2020 – 2021 роки. З окремих питань більш тривалий період.

географічні – міста: Вінниця, Дніпро, Харків, Львів, Одеса, Київ.

Надсилення запитів до: Міністерства економіки України, Міністерства юстиції України, Державної казначейської служби України, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державної податкової служби України.

Критерії оцінки, які використовуються у ході аудиту:

– *щодо законності*: відповідність управлінських рішень Фонду та його регіональних відділень нормам законодавства, а також забезпечення реалізації визначених законодавством України повноважень Фонду;

- *щодо ефективності управління майном*: стан збереження, розпорядження та використання матеріальних та інших активів державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Фонду;

- *своєчасності і повноти управлінських рішень*: своєчасність і повнота прийняття управлінських рішень Фондом та його регіональними відділеннями з питань предмета аудиту.

Методи збирання даних: аналіз нормативно-правових актів, організаційно-розпорядчих документів і управлінських рішень, пов'язаних з предметом аудиту; аналіз фінансових планів, статистичної, фінансової, та іншої звітності; перевірка документів, пов'язаних з питань виконання Фондом та його регіональними відділеннями функцій щодо управління майном державних підприємств, установ та організацій; аналіз Єдиного реєстру об'єктів державної власності; документи щодо відчуження, списання, надання у заставу майна державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Фонду та його регіональних

відділень; аналіз договорів оренди майна державних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління Фонду та його регіональних відділень; аналіз інвестиційних договорів (договорів про спільну діяльність), укладених ДП “Пуща-Водиця”; аналіз даних щодо проведення Фондом та його регіональними відділеннями роботи з незалежної оцінки майна; аналіз проведення Фондом та його регіональними відділеннями претензійно-позовної роботи; судові рішення; направлені запити до державних органів, центральних органів виконавчої влади, установ та організацій; матеріали перевірок, проведених контролюючими органами, дані внутрішнього і зовнішнього аудиту Фонду та його регіональних відділень; опитування та обговорення проблемних питань з посадовими особам об’єкта контролю; отримання пояснень посадових осіб об’єктів аудиту; моніторинг повідомлень засобів масової інформації з питань аудиту; аналіз матеріалів засобів масової інформації та спеціальних видань.

ВСТУП

В Україні існує понад 85 суб’єктів управління об’єктами державної власності, яким підпорядковано більше ніж 3 000 державних підприємств, більшість з яких (від 60 відс. до 66 відс.) не здійснюють господарської діяльності. З тих, що працюють, значна кількість державних підприємств є збитковими.

Неврегульованість у законодавстві низки процедур у сфері управління об’єктами державної власності призводить до безсистемного передання, безконтрольного використання державного майна, а подекуди і до його втрати. Доступ до інформації про діяльність державних підприємств, установ, організацій обмежений, що призводить до того, що держава не має належної інформації про нерухоме майно, земельні ділянки, транспортні засоби й інше майно, яке їй належить та закріплене за цими підприємствами, і відповідно не може ефективно управляти та контролювати.

В умовах дії воєнного стану на території України це питання набуває все більшої актуальності. Знищення державної і приватної власності, руйнація, значні втрати матеріальних і людських ресурсів призводять до падіння української економіки. За оцінками Міжнародної організації праці, з початку російської агресії повністю припинили свою діяльність від 30 до 50 відс. підприємств, що призвело до втрати 4,8 млн робочих місць¹.

Станом на 31.12.2021 у сфері управління Фонду державного майна України перебувало понад 630 державних підприємств, установ та організацій, частина яких зазнала суттєвих втрат від російської агресії на території України.

Зазначене зумовило актуальність проведення аудиту ефективності здійснення Фондом державного майна України повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для державного бюджету.

Аудит за вказаною тематикою проведено вперше.

¹ <https://i-ua.tv/news/38351-tspdanalizuie-vplyv-rosiisko-ukrainskoi-viiny-na-ekonomiku-ukrainy>. Джерело: Центр протидії дезінформації при Раді національної безпеки і оборони України.

I. Правові та організаційні засади діяльності Фонду державного майна України та його регіональних відділень у сфері управління об'єктами державної власності

1.1. Аналіз правових засад діяльності Фонду державного майна України та його регіональних відділень у сфері управління об'єктами державної власності

Згідно із частинами п'ятою та шостою статті 22 Господарського кодексу України держава реалізує право державної власності у державному секторі економіки через систему організаційно-господарських повноважень відповідних органів управління щодо суб'єктів господарювання, що належать до цього сектора і здійснюють свою діяльність на основі права господарського відання або права оперативного управління. Правовий статус окремого суб'єкта господарювання у державному секторі економіки визначається уповноваженими органами управління відповідно до вимог цього Кодексу та інших законів.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону України від 21.09.2006 № 185-V «Про управління об'єктами державної власності» (далі – Закон № 185) Фонд державного майна України є суб'єктом управління об'єктами державної власності.

Статтею 1 Закону України від 09.12.2011 № 4107-VI «Про Фонд державного майна України» (далі – Закон № 4107) визначено, що Фонд державного майна України є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, що реалізує державну політику у сфері приватизації, оренди, використання та відчуження державного майна, управління об'єктами державної власності, у тому числі корпоративними правами держави щодо об'єктів державної власності, що належать до сфери його управління, а також у сфері державного регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності. Фонд державного майна України відповідальний перед Президентом України. Діяльність Фонду державного майна України спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Основні завдання Фонду визначені у статті 4 Закону № 4107, до яких належить управління об'єктами державної власності, зокрема корпоративними правами держави у статутних капіталах господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію та затверджено план розміщення акцій; товариств, утворених у процесі перетворення (у тому числі шляхом корпоратизації) державних підприємств, що належать до сфери його управління, а також товариств, утворених за участю Фонду державного майна України (пункт 3 частини першої статті 4). Водночас стаття 4 Закону № 4107 не визначає серед завдань Фонду з управління об'єктами державної власності завдання щодо управління майном державних підприємств, що перебувають у сфері його управління.

Повноваження уповноважених органів управління щодо управління об'єктами державної власності, до яких також відноситься і Фонд, визначені статтею 6 Закону № 185. Крім того, Законом № 185 визначена окрема стаття 7, яка наділяє Фонд повноваженнями зокрема щодо державних підприємств, установ і організацій. Норми щодо призначення (обрання) незалежних членів

наглядових рад державних підприємств і визначення кандидатур представників держави та забезпечення їх обрання (призначення) у зазначених повноваженнях відсутні. Згідно із підпунктом «и» пункту 3 частини першої статті 7 Закону № 185 Фонд державного майна України призначає відповідно до законодавства представників держави в органи управління господарських організацій, корпоративні права держави яких перебувають у його управлінні, визначає кандидатури незалежних членів наглядової ради, що пропонуються до обрання до складу наглядових рад господарських товариств, корпоративні права держави яких перебувають у його управлінні.

1.2. Аналіз організаційних засад діяльності керівництва Фонду державного майна України. Призначення і звільнення Голови Фонду державного майна України та його заступників

Згідно із частиною першою статті 7 Закону № 4107, Фонд очолює Голова, який за згодою Верховної Ради України призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України. Водночас, згідно із пунктом 12 частини першої статті 85 Конституції України², до повноважень Верховної Ради України належить, зокрема, призначення за поданням Прем'єр-міністра України та звільнення Голови Фонду державного майна України. Також відповідно до частини другої статті 24 Закону України від 17.03.2011 № 3166-VI «Про центральні органи виконавчої влади» зі змінами (далі – Закон № 3166) Голова Фонду державного майна України призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України та звільняється з посади Верховною Радою України.

Норми щодо призначення і звільнення Голови Фонду, визначені Законом № 4107 (частина перша статті 7), потребують змін та не відповідають нормам Конституції України (пункт 12 частини першої статті 85).

Норми щодо призначення і звільнення першого заступника і заступника Голови Фонду державного майна України, визначені статтею 8 Закону № 4107 потребують змін та не відповідають нормам статті 106 Конституції України, згідно з якою до повноважень Президента України, не віднесено призначення на посади та звільнення з посад першого заступника і заступника Голови Фонду державного майна України, та абзацу другому частини другої статті 24 Закону № 3166, якою визначено, що заступники Голови Фонду державного майна України призначаються на посади та звільняються з посад Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України.

Аудитом встановлено, що у 2020–2021 роках з недотриманням вимог частини першої статті 8 Закону № 4107, якою передбачено, що Голова Фонду може мати крім першого заступника Голови ще двох заступників, та вимог частини четвертої статті 24 Закону № 3166, якою визначено, що положення цього Закону поширюються на Фонд державного майна України, крім випадків, коли Конституцією та законами України визначені інші особливості організації та порядку їх діяльності, Голова ФДМУ, відповідно до затвердженої структури та штатного розпису, мав (крім першого заступника Голови) одночасно п'ять

² Із змінами внесеними Законом України від 21.02.2014 № 742-VII “Про відновлення дії окремих положень Конституції України”.

заступників Голови, а не два як передбачено частиною першою статті 8 Закону № 4107. Зокрема, додаткові посади заступників Голови Фонду було введено на виконання розпоряджень Кабінету Міністрів України від 08.08.2014 № 711-р, від 20.12.2017 № 943-р та від 04.04.2018 № 204-р.

Повноваження Голови Фонду, першого заступника Голови Фонду та заступників Голови Фонду Законом № 4107 не визначені. Відповідно до абзацу першого частини шостої статті 19 Закону № 3166, заступники керівника центрального органу виконавчої влади здійснюють повноваження відповідно до затвердженого керівником центрального органу виконавчої влади розподілу обов'язків, якщо інше не передбачено законом. До аудиту надано 20 наказів Фонду з кадрових питань (особового складу) «Про тимчасове підпорядкування підрозділів апарату Фонду державного майна України та розподіл функціональних обов'язків між керівництвом Фонду», які діяли у 2020 – 2021 роках, згідно з якими Голова Фонду наділяв себе та своїх заступників функціональними обов'язками та правом підпису документів на власний розсуд.

У зазначених наказах за Головою Фонду не закріплено право підпису документів, що виникають у процесі виконання Фондом повноважень з управління об'єктами державної власності, зокрема державними підприємствами, визначене Законом № 185 та іншими актами законодавства. Як наслідок, майже всі внутрішні акти Фонду, як органу управління майном щодо діяльності державних підприємств, підписані заступниками Голови Фонду відповідно до наданого їм права підпису документів. У випадку відсутності такого права у наказах Фонду – згідно з розподілом структурних підрозділів, які готували документ, закріплених за заступниками Голови Фонду.

У період проведення аудиту згідно із постановою Верховної Ради України від 17.02.2022 № 2069-IX «Про звільнення Сенниченка Д. В. з посади Голови Фонду державного майна України» та наказу Фонду від 25.02.2022 № 139к «Про припинення виконання обов'язків Голови Фонду державного майна України» Сенниченко Д. В. з 25.02.2022 припинив виконання обов'язків Голови Фонду державного майна України.

Згідно з частиною третьою статті 8 Закону № 4107, у разі відсутності Голови Фонду державного майна України чи неможливості здійснювати ним свої повноваження з інших причин його обов'язки виконує один із заступників відповідно до встановленого Головою Фонду розподілу обов'язків. Однак Законом № 4107 не визначено норми, хто виконує обов'язки Голови Фонду у випадку, коли ця посада є вакантною. Механізм визначення тимчасово виконуючого обов'язки Голови Фонду до його призначення в установленому законодавством порядку законодавством України не встановлено.

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні”, затвердженого Законом України від 24.02.2022 № 2102-IX (із змінами), в Україні введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком

на 30 діб, який Указами Президента України³ продовжено до 21 листопада 2022 року. При цьому згідно із частиною першою статті 10 Закону України від 12.05.2015 № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану» (далі – Закон № 389) у період дії воєнного стану не можуть бути припинені повноваження, зокрема Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України. Згідно з частиною першою статті 12 Закону № 389 Верховна Рада України в разі введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях працює в сесійному режимі. Згідно із частиною першою статті 12¹ Закону № 389 Кабінет Міністрів України в разі введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях працює відповідно до Регламенту Кабінету Міністрів України в умовах воєнного стану (пункт 1); організовує та здійснює керівництво центральними та іншими органами виконавчої влади в умовах воєнного стану (пункт 3).

Аудитом встановлено, що за відсутності своєчасного управлінського рішення Прем'єр-міністра України щодо подання до Верховної Ради України кандидатури на посаду Голови Фонду, з 28.02.2022 по 07.09.2022, або понад шість місяців, відповідно до наказу від 28.02.2022 № 140к «Про виконання обов'язків Голови Фонду Батовою О. І.» (за підписом в. о. Голови Фонду Батової О. І.), перший заступник Голови Фонду Ольга Батова, до призначення в установленому законодавством порядку Голови Фонду, приступила до виконання обов'язків Голови Фонду на підставі наказу Фонду від 02.02.2022 № 94к «Про тимчасове підпорядкування підрозділів апарату Фонду державного майна України та розподіл функціональних обов'язків між керівництвом Фонду».

Протягом періоду аудиту право першого підпису документів згідно з наказом Фонду від 13.01.2020 № 8 «Про надання права першого та другого підписів», який був чинний з 13.01.2020 до 28.05.2022, мали Голова Фонду – Дмитро Сенниченко, заступник Голови Фонду – Юлія Белова та перший заступник Голови Фонду – Дмитро Парфененко. Інших наказів щодо надання права підпису відповідальним посадовим особам Фонду у періоді 2020–2021 років до аудиту не надано. Водночас у лютому 2020 року з посади першого заступника Голови Фонду було звільнено Дмитра Парфененка⁴, а у лютому 2022 року з посади Голови Фонду звільнено Дмитра Сенниченка. При цьому зміни до наказу Фонду від 13.01.2020 № 8 не вносились.

Отже, до 28.05.2022 в. о. Голови Фонду Ольга Батова не мала права першого підпису фінансових, розрахункових та інших документів. Фактично, відповідно до діючого наказу Фонду, протягом трьох місяців 2022 року (з 25.02.2022 до 27.05.2022) після звільнення Голови Фонду, право першого підпису фінансових та розрахункових документів мала тільки заступник Голови Фонду Юлія Белова.

³ Згідно з указами Президента № 133/2022 від 14.03.2022 строк дії воєнного стану в Україні продовжено з 05 години 30 хвилин 26 березня 2022 року строком на 30 діб; № 259/2022 від 18.04.2022 строк дії воєнного стану в Україні продовжено з 05 години 30 хвилин 25 квітня 2022 року строком на 30 діб; № 341/2022 від 17.05.2022 строк дії воєнного стану в Україні продовжено з 05 години 30 хвилин 25 травня 2022 року строком на 90 діб; № 573/2022 від 12.08.2022 строк дії воєнного стану в Україні продовжено з 05 години 30 хвилин 23 серпня 2022 року строком на 90 діб.

⁴ Наказ Фонду від 10.02.2020 № 247к «Про звільнення Парфененка Д. М. з посади першого заступника Голови Фонду державного майна України».

Лише наказом Фонду від 27.05.2022 № 523 «Про надання права першого і другого підписів» (за підписом в. о. Голови Фонду Ольги Батової) юридично надано право першого підпису першому заступнику Голови Фонду Ользі Батовій.

Станом на 31.12.2021 у структурі Фонду затверджено 12 регіональних відділень та 13 управлінь забезпечення реалізації його повноважень. На момент проведення аудиту у двох регіональних відділеннях ФДМУ: регіональному відділенню по Донецькій та Луганській областях і регіональному відділенню по місту Києву відсутні керівники, а їх обов'язки виконують виконуючі обов'язки керівників, призначені за наказами Фонду⁵. Із 13 управлінь забезпечення реалізації повноважень, виконуючі обов'язки призначені у чотирьох із них, а саме у Кіровоградській, Черкаській, Сумській та Луганській областях.

Аудит проведено у 7 Регіональних відділеннях Фонду (РВ ФДМУ по Вінницькій та Хмельницькій областях, РВ ФДМУ по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях, РВ ФДМУ по Одеській та Миколаївській областях, РВ ФДМУ по Львівській, Закарпатській та Волинській областях, РВ ФДМУ по Донецькій і Луганській областях, РВ ФДМУ по Харківській області, РВ ФДМУ по Івано-Франківській, Чернівецькій та Тернопільській областях), про результати викладено в окремому розділі Звіту.

Відповідно до даних Офіційного порталу Верховної Ради України, 04.01.2021 зареєстровано проєкт Закону про внесення змін до Закону України "Про Фонд державного майна України" та інших законодавчих актів України щодо сприяння залученню інвестицій в процесі приватизації та оренди державного і комунального майна під № 4572, який прийнято Верховною Радою України 15.07.2021 у першому читанні (далі – проєкт Закону № 4572). Зазначеним проєктом Закону запропоновано внести зміни до ряду законодавчих актів України, зокрема Закон № 4107 викласти у новій редакції. Запропонованою проєктом Закону № 4572 редакцією Закону № 4107 приведено у відповідність норми щодо призначення і звільнення Голови Фонду та його заступників, їх кількості та визначено повноваження Голови Фонду.

II. Стан виконання Фондом державного майна України функцій уповноваженого органу з питань управління майном державних підприємств, установ та організацій

2.1. Оцінка ефективності управлінських рішень щодо державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Фонду державного майна України

У Фонді забезпечення виконання функцій уповноваженого органу управління щодо державних підприємств відповідно до Закону № 185 і Закону № 4107 покладено до 21.07.2020 на заступника Голови Фонду Сергія

⁵ РВ по місту Києву – Ярошевська Ірина Леонідівна (в. о. начальника) наказ Фонду про виконання обов'язків від 01.02.2022 № 40-р до призначення у встановленому порядку начальника РВ (по теперішній час); РВ по Донецькій і Луганській областях – Волков Олександр Кузьмич (в. о. начальника) наказ Фонду про виконання обов'язків від 05.07.2021 № 246-р до призначення у встановленому порядку начальника РВ (по теперішній час).

Ігнатовського, з 21.07.2020 до 31.07.2020 – на заступника Голови Фонду Тараса Єлейка, з 31.07.2020 до 31.05.2021 на заступника Голови Фонду Дениса Кудіна, з 31.05.2021 до 18.11.2021 на першого заступника Голови Фонду Дениса Кудіна, з 18.11.2021 до 14.12.2021 на заступника Голови Фонду Костянтина Кошеленка та з 14.12.2021 на першого заступника Голови Фонду Ольгу Батову. У безпосередньому підпорядкуванні цих заступників Голови Фонду перебували Департамент управління корпоративними правами держави та державними підприємствами до 10.09.2020, Департамент корпоративного управління Фонду державного майна України до 26.03.2021 та Департамент управління державними підприємствами по теперішній час, на які відповідно до затверджених Положень покладено організацію здійснення Фондом повноважень щодо управління об'єктами державної власності.

Згідно із пунктом 1 частини другої статті 5 Закону № 185, здійснюючи управління об'єктами державної власності, Кабінет Міністрів України визначає органи виконавчої влади та державні колегіальні органи, які здійснюють функції з управління об'єктами державної власності. Однак перелік державних підприємств, установ та організацій, функції з управління якими здійснює Фонд державного майна України, Кабінетом Міністрів України не визначено.

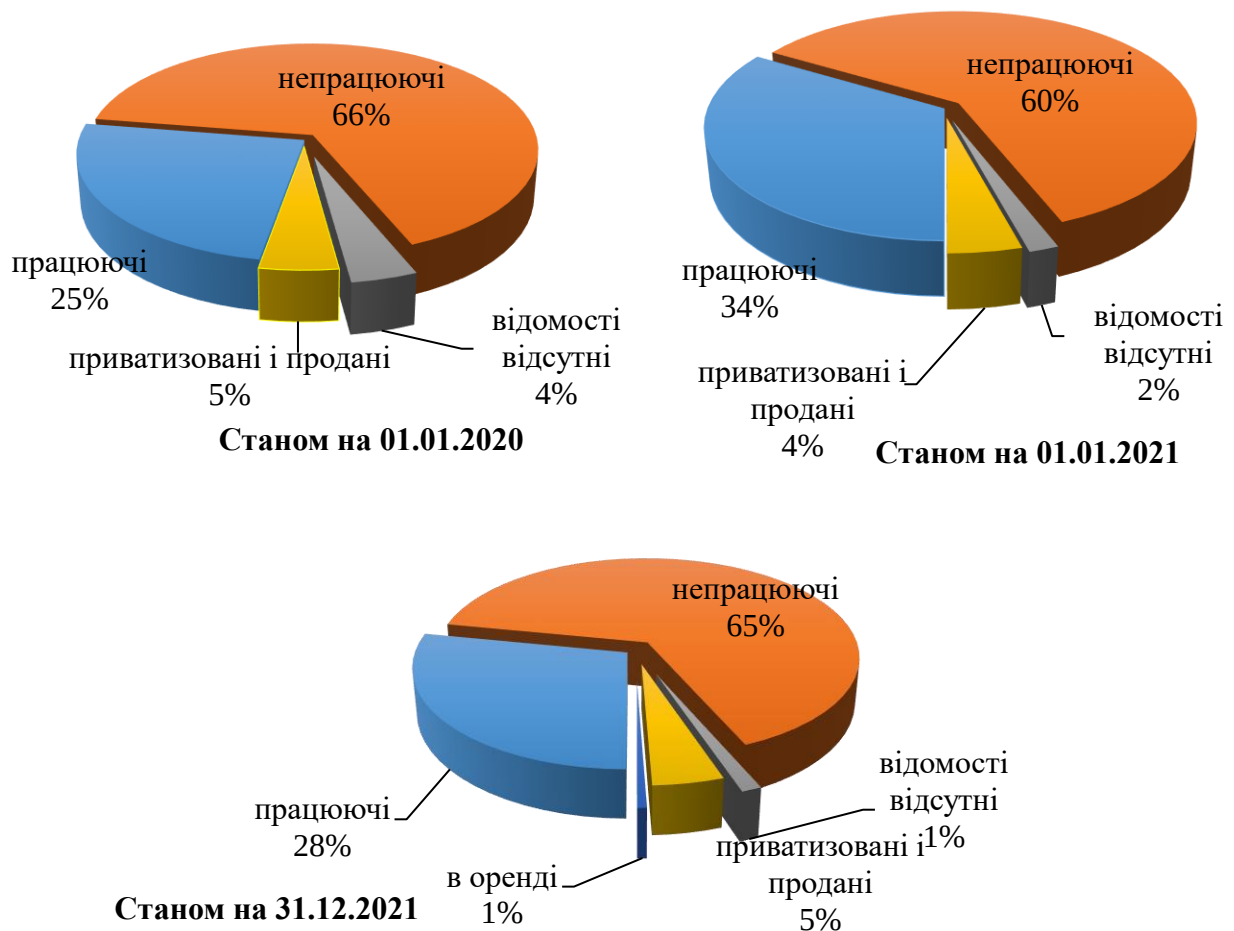
Надана різними структурними підрозділами Фонду інформація щодо кількості державних підприємств, установ та організацій, які перебувають у сфері управління Фонду та його регіональних відділень станом на 01.01.2020, на 01.01.2021 та 31.12.2021, різниться.

Зокрема, у сфері управління ФДМУ та його регіональних відділень згідно з наданим до аудиту Переліком державних підприємств перебувало: станом на 01.01.2020 – 389 державних підприємств, на 01.01.2021 – 475, станом на 31.12.2021 – 636 державних підприємств. За даними Єдиного реєстру об'єктів державної власності: станом на 01.01.2020 – 369 державних підприємств, на 01.01.2021 – 473, станом на 31.12.2021 – 575 державних підприємств. За даними, направленими Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Міністерству економіки України): станом на 01.01.2020 – 391 державне підприємство, на 01.01.2021 – 475, станом на 01.01.2022 – 638 державних підприємств. За даними Державної податкової служби України в сфері управління Фонду державного майна України станом на 31.12.2021 перебувають 549 державних підприємств.

Отже, єдина система обліку державних підприємств, установ та організацій у Фонді відсутня, а даними щодо їх загальної кількості Фонд володіє частково. За поясненнями Фонда⁶, розбіжність у кількості об'єктів виникла через те, що деякі суб'єкти управління не надали до Фонду (розпорядника Єдиного реєстру об'єктів державної власності) відомості про низку юридичних осіб як таких, що обліковуються Фондом державного майна України як суб'єктом управління.

⁶ Лист від 26.01.2022 № 10-57-1532.

Діаграма 1. Структура державних підприємств Фонду державного майна України та його регіональних відділень станом на 01.01.2020, на 01.01.2021 та на 31.12.2021

За інформацією Фонду, до грудня 2019 року у сфері його управління перебувало 65 державних підприємств; з грудня 2019–2021 років прийнято до сфери управління 571 державне підприємство, установу та організацію⁷, переважна частина з яких недіючі, відомості про які відсутні або які знаходяться у процесі ліквідації та банкрутства⁸. Зокрема, із 636 державних підприємств, які станом на 31.12.2021 перебували у сфері управління Фонду та його регіональних відділень, працюючі лише 179 або 28,1 відс. загальної кількості. Дані щодо державних підприємств, які перебували у сфері управління Фонду, наведені у таблиці 1.

⁷ У грудні 2019 року – 324 державних підприємства, з яких 314 – за розпорядженнями Кабінету Міністрів України, у т. ч. у зв'язку з прийняттям рішення про їх приватизацію – 23 державних підприємств; протягом 2020 року – 86 державних підприємств, з яких 34 – за розпорядженнями Кабінету Міністрів України, у т. ч. у зв'язку з прийняттям рішення про їх приватизацію – 21 державне підприємство; протягом 2021 року – 161 державне підприємство, з яких 134 – за розпорядженнями Кабінету Міністрів України, у т. ч. у зв'язку з прийняттям рішення про їх приватизацію – 19 державних підприємств.

⁸ Із загальної кількості державних підприємств непрацюючі та відомості про які відсутні станом на 01.01.2020 – 273 державних підприємства, або 70,2 відс., станом на 01.01.2021 – 295 державних підприємств, або 62,1 відс., станом на 31.12.2021 – 424 державних підприємства, або 66,6 відсотка.

Дані щодо державних підприємств, установ та організацій, які перебували у сфері управління Фонду

од.

Показники підприємств, установ, організацій	станом на 01.01.2020		станом на 01.01.2021		станом на 31.12.2021	
	кількість	відсоток	кількість	відсоток	кількість	відсоток
працюючі	96	24,7	159	33,5	179	28,1
непрацюючі	257	66,1	287	60,4	416	65,4
відомості відсутні	16	4,1	8	1,7	8	1,3
приватизовані і продані	19	4,9	20	4,2	29	4,6
в оренді	1	0,2	1	0,2	4	0,6
всього	389	100	475	100	636	100

Крім того, у сфері управління ФДМУ та його регіональних відділень перебували державні підприємства, установи та організації, приватизовані та продані у попередні періоди і рішення про приватизацію та продаж яких оформлено наказами Фонду та його регіональних відділень, що є порушенням вимог частини другої статті 10 Закону України від 18.01.2018 № 2269-VIII «Про приватизацію державного і комунального майна» (далі – Закон № 2269), згідно з якою приватизація об'єкта вважається завершеною з моменту його продажу та переходу до покупця права власності або завершення розміщення всіх акцій, передбачених до продажу планом розміщення акцій, і оформлюється наказом відповідного органу приватизації. Так, станом на 01.01.2020 таких державних підприємств налічувалось 19, станом на 01.01.2021 – 20 (з яких 11 приватизовано ще у 2019 році), а станом на 31.12.2021 – 29 державних підприємств.

За інформацією Фонду⁹, частиною першою статті 28 Закону № 2269 встановлено, що особи, які придбали державні підприємства як єдині майнові комплекси, є правонаступниками їх майнових прав і обов'язків (крім права постійного користування земельною ділянкою) відповідно до умов договору між продавцем і покупцем та законодавства України. Отже, покупець єдиного майнового комплексу державного підприємства не стає правонаступником придбаного державного підприємства в частині його права постійного користування земельними ділянками. Відповідно, під час проведення приватизаційного процесу є економічно необґрунтованим вилучати з обороту державного підприємства, що підлягає приватизації шляхом продажу єдиного майнового комплексу державного підприємства, значні обігові кошти для здійснення заходів з реєстрації права, за яким у покупця не виникатиме правонаступництва за договором купівлі-продажу.

Встановлено, що протягом грудня 2019–2021 років цілісні (єдині) майнові комплекси державних підприємств, установ та організацій приймалися до сфери управління Фонду двома шляхами: як до органу управління державним майном, відповідно до підпункту «а» пункту 4 Положення про порядок передачі об'єктів права державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.09.1998 № 1482 «Про передачу об'єктів права державної та

⁹ Лист від 23.09.2022 № 10-57-13653.

комунальної власності»¹⁰ (далі – Положення № 1482), на підставі розпоряджень Кабінету Міністрів України, а також як до державного органу приватизації, відповідно до частини другої статті 12 Закону України від 18.01.2018 № 2269-VIII «Про приватизацію державного і комунального майна» (далі – Закон № 2269) та Порядку передачі (повернення) функцій з управління майном державних підприємств, функцій з управління пакетами акцій (частками) у зв'язку з прийняттям рішення про приватизацію або про припинення приватизації об'єкта приватизації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 389 (із змінами), на підставі розпоряджень Кабінету Міністрів України та наказів Фонду.

За інформацією Фонду¹¹, більша частина підприємств на момент передачі до Фонду мала багатомільйонні борги по податках і зборах, кредиторську заборгованість та через програні судові справи за несвоєчасне виконання взятих на себе зобов'язань з оплати за товари, роботи та послуги, накопичених у період 2003–2019 років (переважна кількість боргів – безнадійна заборгованість). Вичерпна інформація про їх майно здебільшого відсутня. Цілісні майнові комплекси державних підприємств були передані в незадовільному стані. Переважна кількість нерухомого майна перебуває в аварійному стані, стіни будівель частково розібрані, в окремих випадках будівля у вщент зруйнованому стані, не експлуатуються багато років, комунікації відрізані. Попередніми органами управління не забезпечено надання Фонду відомостей про майно для включення до Єдиного реєстру об'єктів державної власності. Крім того, переважна більшість державних підприємств, яких було прийнято до сфери управління Фонду, перебувають у процесі підготовки до приватизації.

При цьому Фонд, виконуючи одразу дві функції, органу управління майном та органу приватизації, окремий облік державних підприємств, установ та організацій, які прийняті до сфери його управління, як органу управління майном та як органу приватизації, не здійснював. За таких умов та відсутності чітко визначеного Кабінетом Міністрів України переліку державних підприємств, установ та організацій, які передані у сферу управління Фонду з метою виконання функції управління об'єктами державної власності, виокремити державні підприємства, установи та організації, функції з управління якими Фонд виконує постійно, із загальної кількості державних підприємств неможливо.

На запит контрольної групи Рахункової палати¹² щодо кількості державних підприємств, установ та організацій, які перебували у сфері управління Фонду та його регіональних відділень за видами їх управління, Фондом надано інформацію, яка наведена у таблиці 2.

¹⁰ Відповідно до пункту 4 передача об'єктів права державної власності здійснюється за рішенням: а) Кабінету Міністрів України – щодо об'єктів, визначених підпунктами «а» і «г» пункту 2 цього Положення.

¹¹ Лист від 23.09.2022 № 10-57-13653.

¹² Пункт 1 Переліку документів та інформації, які необхідно надати контрольній групі Рахункової палати в межах проведення аудиту ефективності здійснення Фондом державного майна України повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для державного бюджету на об'єкті контролю – Фонд державного майна України від 18.08.2022.

Таблиця 2

Дані щодо кількості державних підприємств, установ та організацій, які перебували у сфері управління Фонду та його регіональних відділень, за видами їх управління

од.

Показник підприємств, установ, організацій	станом на 01.01.2020		станом на 01.01.2021		станом на 31.12.2021	
	кількість	відсоток	кількість	відсоток	кількість	відсоток
постійно перебували у сфері управління Фонду	149	38,3	151	31,8	203	32
передані до Фонду у зв'язку із прийняттям рішення про приватизацію	108	27,8	195	41	227	35,7
повернуті до Фонду у зв'язку з прийняттям рішення про припинення приватизації об'єкта приватизації	1	0,2	-	-	-	-
передані на приватизацію після прийняття до сфери управління Фонду	29	7,5	32	6,7	46	7,2
підприємства, які перебувають у стадії санації, припинення, ліквідації та банкрутства	108	27,8	108	22,7	181	28,4
Всього	389	100	475	100	636	100

Аудитом встановлено, що станом на 31.12.2021 у сфері управління Фонду та його регіональних відділень перебувало понад 170 державних підприємств, установ та організацій (майже 30 відс. загальної кількості), які перебували у процесі ліквідації, 159 із яких прийнято до сфери управління Фонду у грудні 2019 року та протягом 2020–2021 років за розпорядженнями Кабінету Міністрів України. При цьому рішення щодо проведення процедури ліквідації 157 державних підприємств було прийнято попередніми органами управління переважно у 2006–2013 роках.

Відповідно до вимог пунктів 5 і 6 Положення 1482 пропозиції щодо передачі об'єктів права державної власності, яка здійснюється за рішенням Кабінету Міністрів України, погоджуються ініціатором передачі з відповідним органом, уповноваженим управляти державним майном. Якщо передача здійснюється за рішенням Кабінету Міністрів України, пропозиції, погоджені відповідно до вимог пункту 5 цього Положення, подаються ініціатором такої передачі до Мінекономіки. У разі подання пропозицій, що не відповідають зазначеним вимогам, Мінекономіки у місячний термін відмовляє в передачі, якщо функціональне призначення об'єкта передачі не відповідає завданням, покладеним на орган, уповноважений управляти державним майном, до сфери управління якого пропонується передати майно. Виявлений під час аудиту стан справ свідчить про недотримання пунктів 5 і 6 Положення № 1482 при підготовці проєктів рішень Кабінету Міністрів України про передачу об'єктів права державної власності.

Згідно із статтею 1 Закону № 4107 Фонд реалізує державну політику у сфері приватизації, оренди, використання та відчуження державного майна, управління об'єктами державної власності, у тому числі корпоративними правами держави щодо об'єктів державної власності, що належать до сфери його

управління, а також у сфері державного регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності. При цьому функції з проведення Фондом завершення процесу ліквідації державних підприємств Законом № 4107 не визначені.

Крім того, встановлено, що приймання цілісних (єдиних) майнових комплексів державних підприємств до сфери управління Фонду та його регіональних відділень (у т. ч. і тих, що перебувають у процесі ліквідації) проведено формально. Зокрема, з недотриманням вимог пункту 10 Положення № 1482 переважна більшість актів приймання-передачі цілісних (єдиних) майнових комплексів державних підприємств не містить відомостей щодо їх складу; загальної площі будівель та споруд та пооб'єктно; площі земельних ділянок; первісної та залишкової/відновної вартості основних фондів. Причини відсутності цих відомостей у актах приймання-передачі не зазначені. Технічна документація відсутня. Первинні документи та звітні документи до актів приймання-передачі не додано. Перевірені у ході аудиту акти приймання-передачі містять інформацію, що їх складено виключно на підставі документів, наданих уповноваженими органами управління, зі сфери яких вони передаються, без виїзду на підприємство. Всі надані до аудиту акти приймання-передачі затверджені Головою Фонду Дмитром Сенниченком.

Згідно із пунктом 4 розділу I Положення № 879 проведення інвентаризації забезпечується власником (власниками) або уповноваженим органом (посадовою особою), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів (далі – керівник підприємства), який створює необхідні умови для її проведення, визначає об'єкти, періодичність та строки проведення інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим.

Не дотримуючись вимог абзаців третього і дев'ятого пункту 12 Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 № 419 (далі – Порядок № 419), згідно з яким проведення інвентаризації є обов'язковим у разі ліквідації підприємства, а також в інших випадках, передбачених законодавством, та абзацу третього пункту 7 розділу I Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України 02.09.2014 № 879 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.10.2014 за № 1365/26142, яким визначено, що проведення інвентаризації є обов'язковим у разі передачі майна державного підприємства або бюджетної установи в оренду, приватизації майна державного підприємства, перетворення державного підприємства, передачі державного підприємства (його структурних підрозділів) або бюджетної установи до сфери управління іншого органу управління (на дату передачі), крім передачі в межах одного органу управління, в інших випадках, визначених законодавством, інвентаризація майна державних підприємств, прийнятих протягом грудня 2019–2021 років, не проведена.

За інформацією Фонду¹³, у 2021 році Фондом, як уповноваженим органом управління, було прийнято наказ від 19.01.2021 № 61 «Про інвентаризацію

¹³ Лист від 23.09.2022 № 10-57-13653.

об'єктів державної власності та надання відомостей до Єдиного реєстру об'єктів державної власності».

Фактично, не дотримуючись норм законодавства та свого функціонального призначення, Фондом прийнято до сфери свого управління переважну більшість державних підприємств без проведення інвентаризації і наявності належних підтверджуючих документів або формально.

Крім того, встановлено що згідно з розпорядженнями та постановою Кабінету Міністрів України¹⁴ не передано до сфери управління Фонду станом на 01.01.2020 – 45 державних підприємств¹⁵, станом на 01.01.2021 – 227 (у т. ч. 34 державні підприємства з 2019 року) та станом на 31.12.2021 – 92 державних підприємства (у т. ч. 30 державних підприємств з 2019 року та 61 державне підприємство з 2020 року), що є порушенням абзацу сьомого пункту 9 Положення № 1482 (в редакції, що діяла на момент проведення аудиту), відповідно до якого передача майна здійснюється в місячний термін з дня прийняття рішення про передачу.

2.2. Оцінка окремих питань стану виконання Фондом державного майна України окремих функцій уповноваженого органу

2.2.1. Оцінка стану затвердження статутів державних підприємств, здійснення контролю за їх дотриманням

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 6 Закону № 185 уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань затверджують статuti (положення) підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, і господарських структур та здійснюють контроль за їх дотриманням.

Із загальної кількості державних підприємств, прийнятих до сфери управління Фонду, протягом 2020 – 2021 років апаратом Фонду затверджено 405 статутів та зміни до них, з них: у 2020 році – 261 статут (зміни до них) та у 2021 році – 144; регіональними відділеннями затверджено 37 статутів (зміни до них), з них: у 2020 році – 13 та у 2021 році – 24 статuti (зміни до них). За інформацією Фонду¹⁶, статuti направляються на підприємства для внесення відповідних змін до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, проте відповідні зміни на деяких підприємствах унеможливлюються через відсутність керівника або браку коштів на підприємстві, оскільки за таку реєстраційну дію потрібно здійснювати оплату. Передані на приватизацію об'єкти, як правило, мають незадовільний фінансово-економічний стан, обтяжені боргами та потребують значних фінансових інвестицій.

¹⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.11.2019 № 1101-р, від 24.12.2019 № 1365-р, від 24.12.2019 № 1355-р, від 24.12.2019 № 1357-р, від 05.02.2020 № 84-р, від 12.02.2020 № 115-р, від 03.03.2020 № 195-р, від 12.08.2020 № 1010-р, від 09.09.2020 № 1106-р, від 10.03.2021 № 178-р, від 01.09.2021 № 1046-р та постанови Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1229.

¹⁵ Згідно розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.11.2019 № 1101-р.

¹⁶ Лист від 26.01.2022 № 10-57-1532.

Згідно із пунктом 3 частини першої статті 74 Господарського кодексу України статутний капітал державного комерційного підприємства утворюється уповноваженим органом, до сфери управління якого воно належить. Розмір статутного капіталу державного комерційного підприємства встановлюється зазначеним уповноваженим органом.

Вибірковою перевіркою затверджених Фондом статутів встановлено, що відповідно до статуту державного підприємства «Чутове»¹⁷ його статутний капітал становить 0,00 тис. гривень. Обмежень щодо розміру статутного капіталу державного підприємства Господарським кодексом України не встановлено. Разом з тим частиною третьою статті 74 Господарського кодексу України визначена обов'язкова умова щодо його формування. Водночас переоцінка майна ДП «Чутове» не проведена, а розмір статутного капіталу Фондом не сформовано.

2.2.2. Оцінка ефективності прийняття управлінських рішень щодо утворення наглядових рад державних підприємств та призначення (обрання) до їх складу кандидатур незалежних членів та представників держави

Згідно з частиною шостою статті 73 Господарського кодексу України одним із органів управління державного унітарного підприємства є наглядова рада підприємства (у разі її утворення), яка в межах компетенції, визначеної статутом підприємства та законом, контролює і регулює діяльність керівника підприємства. Наглядова рада державного унітарного підприємства утворюється за рішенням суб'єкта управління об'єктами державної власності, що здійснює функції з управління підприємством.

З метою відбору кандидатів на посаду незалежного члена наглядової ради, наказами Фонду створено конкурсну комісію з проведення конкурсного відбору кандидатів на посаду незалежного члена наглядової ради унітарного підприємства та господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі (далі – Конкурсна комісія). Аудитом встановлено, що у 2020 році наглядові ради на державних підприємствах не створювались та незалежні члени Конкурсною комісією Фонду не обирались. У 2021 році згідно з пунктом 1 наказу Фонду від 06.08.2021 № 1374 і пункту 1 наказу Фонду від 03.11.2021 № 1971¹⁸ утворено наглядові ради ДП «Пуща-Водиця» та державного підприємства «Центр сертифікації та експертизи насіння і садивного матеріалу» (ДП «ЦСЕНСМ»).

Критерії, відповідно до яких утворення наглядової ради є обов'язковим на державних унітарних підприємствах та в господарських товариствах, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі

¹⁷ Затверджено наказом Фонду від 06.10.2020 № 1610 (за підписом першого заступника Голови Фонду Дениса Кудіна).

¹⁸ «Про утворення наглядової ради та затвердження Положення про принципи формування наглядової ради державного підприємства «Науково-дослідний, виробничий агрокомбінат «Пуща-Водиця» (за підписом Першого заступника Голови Фонду Дениса Кудіна), «Про утворення наглядової ради та затвердження нової редакції статуту Державного підприємства «Центр сертифікації та експертизи насіння і садивного матеріалу» (за підписом Першого заступника Голови Фонду Дениса Кудіна).

(далі – Критерії), затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 142.

Встановлено, що ДП «Пуца-Водиця» і ДП «ЦСЕНСМ» не відповідають Критеріям для обов'язкового створення наглядової ради, тобто їх створення на зазначених державних підприємствах не було обов'язковим, оскільки згідно з даними останньої річної фінансової звітності вартість їх активів не перевищує 2 млрд гривень; розмір чистого доходу не перевищує 1,5 млрд гривень; розмір статутного капіталу не перевищує 2 млрд гривень.

Доцільність утворення наглядової ради на вказаних державних підприємствах пояснена Фондом тим, що ДП «Пуца-Водиця» – підприємство з найбільшим товарообігом, що перебуває у сфері управління Фонду; здійснює свою діяльність, пов'язану не тільки із задоволенням попиту населення в рослинницькій, тваринницькій продукції шляхом її виробництва, переробки та реалізації, але й здійснює інвестиційну діяльність. Водночас ДП «ЦСЕНСМ» має найбільший земельний банк, земельні ділянки якого знаходяться на всій території України. При цьому встановлено, що ДП «ЦСЕНСМ» передано зі сфери управління Державної служби України з питань праці до сфери управління Фонду у 2020 році у зв'язку з прийняттям рішення про його приватизацію¹⁹.

За протоколами засідань Конкурсної комісії²⁰ до кожного із зазначених державних підприємств обрано по три незалежні члени наглядової ради. Крім того, до їх наглядових рад, згідно з вимогами законодавства, призначено по два представники держави – Фонду державного майна України.

Відповідно до пункту 2 Порядку № 143²¹ представником держави, який призначається суб'єктом управління об'єктами державної власності, що здійснює функції з управління підприємством або корпоративними правами держави у статутному капіталі товариства, до складу наглядової ради підприємства або який бере участь у загальних зборах чи обирається до складу наглядової ради товариства, є фізична особа, що відбирається та призначається (обирається) відповідно до цього Порядку. Кандидатура представника держави повинна відповідати таким обов'язковим вимогам (пункт 6 Порядку № 143): наявність вищої освіти, знань та професійних навичок, досвіду роботи та інших

¹⁹ На підставі постанови Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 389 «Про затвердження Порядку передачі (повернення) функцій з управління майном державних підприємств, функцій з управління пакетами акцій (частками) у зв'язку з прийняттям рішення про приватизацію або про припинення приватизації об'єкта приватизації» у зв'язку з прийняттям рішення про його приватизацію.

²⁰ Протокол засідання Конкурсної комісії від 25.11.2021 № 3 щодо визначення переможців конкурсного відбору на посаду незалежних членів наглядової ради ДП «Пуца-Водиця» та протокол засідання Конкурсної комісії від 13.12.2021 № 3 щодо визначення переможців конкурсного відбору на посаду незалежних членів наглядової ради ДП «ЦСЕНСМ».

²¹ Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 143 «Деякі питання управління об'єктами державної власності» Порядок визначення та затвердження кандидатур представників держави, які призначаються до наглядових рад державних унітарних підприємств, і тих, які беруть участь у загальних зборах та обираються до наглядових рад господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі.

характеристик, необхідних для належного здійснення повноважень члена наглядової ради підприємства, товариства, з урахуванням виду діяльності та спеціалізації підприємства, товариства; наявність повної цивільної дієздатності; відсутність непогашеної судимості. Інші вимоги до представників держави чинним законодавством не передбачені.

Встановлено, що на момент проведення аудиту у наглядовій раді ДП «Пуца-Водиця» повноваження її Голови та функції представника держави – Фонду державного майна України виконує фізична особа, колишній директор Департаменту фінансів Фонду державного майна України, який був звільнений з посади 28.02.2022 за власним бажанням. Тобто на сьогодні за відсутності чітко визначених вимог до особи, яка може бути призначена до наглядової ради, як представник держави, у наглядовій раді ДП «Пуца-Водиця», функції представника держави – Фонду державного майна України виконує фізична особа, яка до захисту державних інтересів не має відношення.

За інформацією ДП «Пуца-Водиця»²², Голові наглядової ради, колишньому співробітнику Фонду, протягом грудня 2021 року – липня 2022 року винагорода не нараховувалась і не виплачувалась, іншим 4 членам наглядової ради нараховано винагороди у загальній сумі 172,4 тис. грн (по 43,1 тис. грн кожному), з яких виплачено – 138,4 тис. грн, решта суми – 34,0 тис. грн – це податки та обов’язкові платежі. ДП «ЦСЕНСМ» повідомило²³, що винагорода членам наглядової ради не сплачувалася.

2.2.3. Оцінка ефективності прийняття управлінських рішень щодо призначення і звільнення керівників державних підприємств

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 6 Закону № 185 уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань призначають на посаду та звільняють з посади керівників державних унітарних підприємств, у яких не утворено наглядову раду, установ, організацій та господарських структур, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, та в яких не утворено наглядову раду, укладають і розривають з ними контракти, здійснюють контроль за дотриманням їх вимог.

Аудитом встановлено, що конкурсний відбір претендентів на заміщення вакантних посад директорів державних підприємств у 2020–2021 роках проводився досить повільно та неефективно. У 2020 році такий відбір проводився протягом останніх 9 місяців і було обрано та призначено тільки 4 директори державних підприємств²⁴, що становить 1 відс. загальної кількості державних підприємств на початок 2020 року (389 державних підприємств) або 4,2 відс. кількості працюючих підприємств у цей період (96 державних підприємств). У 2021 році було обрано та

²² Лист від 08.09.2022 № 399/1.01-13.

²³ Лист від 13.09.2022 № 2/8-6/338-22.

²⁴ ДП «Азовський судноремонтний завод», ДП «Солевиварювальний Дрогобицький завод», ДП «Управління справами ФДМУ», ДП «Пуца-Водиця».

призначено 32 директорів державних підприємств²⁵, що становить 6,7 відс. загальної кількості державних підприємств на початок 2020 року (475 державних підприємств), або 20 відс. кількості працюючих підприємств у цей період (159 державних підприємств).

Відповідно до пункту 1² постанови Кабінету Міністрів України від 03.09.2008 № 777 «Про проведення конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки» (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 15.11.2019 № 927 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України», яка набрала чинність з 21.11.2019), рішення про необхідність проведення конкурсного відбору для призначення керівника суб'єкта господарювання державного сектору економіки приймається, зокрема Фондом державного майна, крім призначення керівника підприємства, що має стратегічне значення для економіки та безпеки держави і вартість активів якого за даними останньої фінансової звітності або річний розмір чистого доходу якого перевищує 200 млн гривень, та керівника особливо важливого для економіки підприємства.

Натомість наказом Фонду від 17.02.2020 № 286 затверджено склад Робочої групи з розгляду документів претендентів на тимчасове здійснення повноважень керівників суб'єктів господарювання, які перебувають в управлінні Фонду (далі – Робоча група) та затверджено Положення про неї. У Положенні про Робочу групу зазначено, що воно розроблено відповідно до законів України № 185 та № 4107, проте ці закони не містять норм щодо створення та функціонування робочих груп з розгляду документів претендентів на тимчасове здійснення повноважень керівників суб'єктів господарювання, які перебувають в управлінні Фонду державного майна України.

Як наслідок, конкурсний відбір керівників державних підприємств Фондом державного майна України не проводився, керівники не призначались, а призначались тимчасово здійснюючі їх повноваження за рекомендацією Робочої групи керівництву Фонду. До аудиту надано 26 протоколів засідання Робочої групи за 2020 рік та 33 протоколи засідання Робочої групи за 2021 рік. За результатами проведених засідань у 2020 році Робочою групою рекомендовано керівництву Фонду 61 претендента на посади тимчасово здійснюючого повноваження керівника на суб'єкті господарювання, який перебуває в управлінні Фонду державного майна України. За результатами проведених

²⁵ ДП «Чорноморський ЕТЦ», ДП «ЦЕНСМ», ДЛП «ПРИКАРПАТЛІС», Шовкорадгосп «Шотівський», ДП «ЦЕНТР СЕРТИФІКАЦІЇ», ДП «МЗ «Гідромаш», ДП «Агропромислова фірма «Леанка», ДП «Чорноморський яхт-клуб», ДП «ХІКА», Шовкорадгосп «Барішівський», ДП Шовкорадгосп «Чутівський», ДП «Шовкорадгосп «Гоголівський», Шовкорадгосп «Хорольський», Шовкорадгосп «Знам'янський», ДП «Благодатне», ДП «Агроспецсервіс», ДП «Грозинське», ДП «Монастириське», ДП «Нігинський кар'єр», Інститут «Укренергомережпроект», ДП «Одеське Облплемпідприємство», ДП «Полтавський КХП», ДП «Скрипаївське навчально-дослідне лісове господарство Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва», ДП «Миргородський grenзавод», ДП «Волинське ОПП», ДП «Радгосп «Виноградна долина», ДП «ЦЕНСМ», ДП «Новопокровський КХП», ДП «Коростишівський завод «Реммашторф», ДП «Електронмаш», ДП «ДЕРЖАНАЛІТІНФОРМ».

засідань у 2021 році Робочою групою було рекомендовано керівництву Фонду 116 претендентів на посади тимчасово здійснюючого повноваження керівника на суб'єкті господарювання, який перебуває в управлінні Фонду.

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 6 Закону № 185 до повноважень уповноважених органів управління віднесено, зокрема, призначення на посаду керівників державних унітарних підприємств. Повноваження щодо призначення осіб, що тимчасово здійснюють повноваження керівників суб'єктів господарювання, вимогами постанови № 777 не передбачено. В інших нормативно-правових документах така вимога також відсутня.

Згідно із частиною третьою статті 65 Господарського кодексу України для керівництва господарською діяльністю підприємства власник (власники) безпосередньо або через уповноважені органи чи наглядова рада такого підприємства (у разі її утворення) призначає (обирає) керівника підприємства, який є підзвітним власнику, його уповноваженому органу чи наглядовій раді.

Абзацом другим частини шостої статті 73 Господарського кодексу України визначено, що органами управління державного унітарного підприємства є, зокрема: керівник підприємства, який призначається (обирається) суб'єктом управління об'єктами державної власності, що здійснює функції з управління підприємством, або наглядовою радою такого підприємства (у разі її утворення) і є підзвітним органу, який його призначив (обрав).

Внаслідок зазначених дій органу управління державних підприємств, протягом 2020–2021 років за наказами Фонду були призначені 177 виконуючих обов'язки директорів державних підприємств, що не відповідає вимогам частини третьої статті 65 Господарського кодексу України, якою передбачено, що для керівництва господарською діяльністю підприємства власник безпосередньо або через уповноважені органи призначає (обирає) керівника підприємства, а також абзацу другому частини шостої 73 Господарського кодексу України, згідно з якою органами управління державного унітарного підприємства є, зокрема: керівник підприємства, який призначається (обирається) суб'єктом управління. Таким чином, керівництво державними підприємствами здійснювалося не керівниками, а виконуючими обов'язки директора державних підприємств.

Крім того, в порушення частини третьої статті 65 Господарського кодексу України та пункту 7 глави 9 розділу II Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5 “Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях” (в редакції від 07.11.2018, що діяла у 2020 – 2021 роках), наказами Фонду без посилання на норми Кодексу законів про працю України або інші правові акти директори державних підприємств звільнялись із займаних посад та цими ж наказами призначались виконуючими обов'язки цих же підприємств. Зокрема, у 2020 році

наказами²⁶ Фонду було звільнено таким чином 6 директорів, у 2021 році – 7 директорів²⁷. Інформація щодо розмірів їх посадових окладів, встановлених надбавок і доплат у наказах відсутня.

2.2.4. Оцінка ефективності управлінських рішень щодо розпорядження об'єктами державної власності та стану їх збереження

Відповідно підпунктів «д» та «е» пункту 2 частини першої статті 7 Закону № 185 Фонд державного майна України щодо нерухомого та іншого окремого індивідуально визначеного державного майна, здійснює в межах, визначених законодавством, формування і ведення Єдиного реєстру об'єктів державної власності та виступає розпорядником Єдиного реєстру об'єктів державної власності. Згідно з повноваженнями, визначеними пунктом 7 частини першої статті 5 Закону № 4107 Фонд забезпечує відповідно до Закону № 185 формування і ведення Єдиного реєстру об'єктів державної власності, є його розпорядником. Згідно із пунктом 23 частини першої статті 6 Закону № 185 уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань забезпечують надання розпоряднику Єдиного реєстру об'єктів державної власності відомостей про об'єкти державної власності для формування і ведення зазначеного реєстру.

За даними Єдиного реєстру об'єктів державної власності (далі – Реєстр) станом на 01.01.2020, на 01.01.2021 та на 01.01.2022 до сфери управління Фонду належало відповідно 369, 473 та 575 державних підприємств, що не відповідає наданій до аудиту кількості державних підприємств, які перебували у сфері управління Фонду на звітні дати. Зокрема Фондом як уповноваженим органом управління не внесено до реєстру дані щодо 20 державних підприємств станом на 01.01.2020; двох державних підприємств станом на 01.01.2021 та 61 державного підприємства станом на 31.12.2021. Зазначені показники не

²⁶ Накази Фонду від 03.12.2020 № 1952 «Про вирішення кадрових питань державного підприємства «Радгосп-завод «Виноградівський», від 10.12.2020 № 1990 «Про звільнення директора державного підприємства «Новояворівське державне гірничо-хімічне підприємство «Сірка», від 15.12.2020 № 2014 «Про вирішення кадрових питань державного підприємства «Скрипайівське науково-дослідне лісове господарство Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва», від 16.12.2020 № 2018 «Про вирішення кадрових питань державного підприємства «Державний резервний насінневий фонд України», від 16.12.2020 № 2019 «Про вирішення кадрових питань державного шовкорадгоспу «Знам'янський».

²⁷ Накази Фонду: від 19.01.2021 № 59 «Про вирішення кадрових питань державного підприємства-шовкорадгоспу «Барішівський», від 10.02.2021 № 157 «Про вирішення кадрових питань державного підприємства шовкорадгоспу «Гоголівський», від 02.07.2021 № 1129 «Про вирішення кадрових питань ДП «Український державний головний науково-дослідний інститут інженерно-технічних і екологічних вишукувань УКРНДІНТВ», від 12.03.2021 № 390 «Про вирішення кадрових питань державного підприємства радгоспу «Колодіївський», від 15.06.2021 № 1034 «Про вирішення кадрових питань Державного підприємства «Закарпатське вертолітне виробниче об'єднання», від 15.06.2021 № 1036 «Про вирішення кадрових питань Державного підприємства «Івано-Франківський котельно-зварювальний завод», від 25.03.2021 № 479 «Про вирішення кадрових питань державного підприємства «Житлобуд».

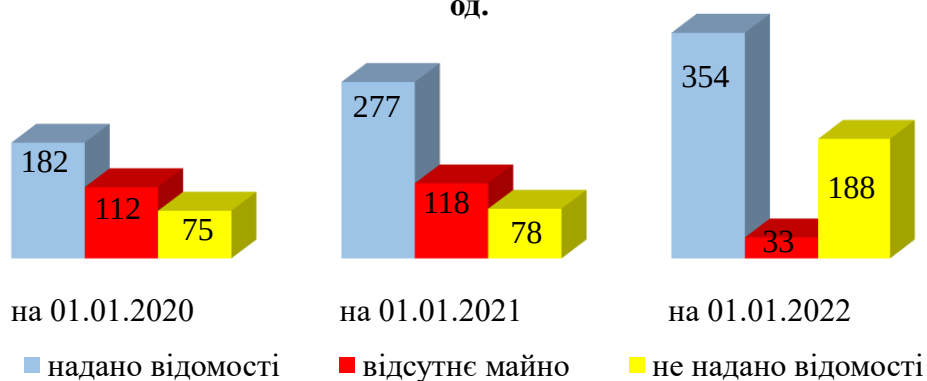
відповідають наданій до аудиту кількості державних підприємств, що перебували у сфері управління Фонду на звітні дати.

За інформацією департаменту цифрового розвитку та ІТ ФДМУ, здійснюючи функції розпорядника Реєстру, Фонд співпрацює із суб'єктами управління (понад 150 суб'єктів), у тому числі з Фондом як суб'єктом управління об'єктами державної власності. Підставою для включення та внесення змін до Реєстру є надходження від суб'єктів управління до розпорядника Реєстру інформації про об'єкти державної власності. Таким чином, внесення розпорядником Реєстру даних до Реєстру напряду залежать від дій суб'єктів управління.

Зазначене може свідчити про відсутність у Фонді єдиної системи обліку об'єктів державної власності, зокрема державних підприємств, взаємодії між структурними підрозділами Фонду²⁸ та про надання викривлених даних від Фонду як суб'єкта управління до Фонду як розпорядника Реєстру.

Із зазначеної у Реєстрі кількості державних підприємств²⁹, станом на 01.01.2020 наявні дані про 182 державних підприємства (49,3 відс. загальної кількості), щодо 112 (30,3 відс.) зазначено, що на балансі відсутнє державне майно, щодо решти 75 державних підприємств (20,3 відс. загальної кількості) відомості щодо державного майна до розпорядника реєстру не надавались; станом на 01.01.2021 наявні дані про 277 державних підприємств (58,6 відс. загальної кількості); про 118 (25 відс.) зазначено, що на балансі відсутнє державне майно, про решту 78 державних підприємств (16,5 відс. загальної кількості) відомості щодо державного майна до розпорядника реєстру не надавались; станом на 01.01.2022 наявні дані про 354 державних підприємства (61,6 відс. загальної кількості), про 33 (5,7 відс.) зазначено, що на балансі відсутнє державне майно, про решту 188 державних підприємств (32,7 відс. загальної кількості) відомості щодо державного майна до розпорядника реєстру не надавались.

Діаграма 2. Інформація щодо кількості державних підприємств, дані про які наявні в Єдиному реєстрі об'єктів державної власності, од.

Інформація щодо кількості державного майна, яке перебувало на балансах 182 державних підприємств станом на 01.01.2020, 277 державних підприємств

²⁸ Департамент державних підприємств, Департамент фінансів, департамент департаменту цифрового розвитку та ІТ.

²⁹ Станом на 01.01.2020 – 369, на 01.01.2021 – 473 та на 01.01.2022 – 575 державних підприємств.

станом на 01.01.2021 та 354 державних підприємств станом на 01.01.2022, наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

Дані щодо кількості державного майна, яке перебувало на балансах державних підприємств, за даними Єдиного реєстру об'єктів державної власності

од.

Показник	станом на 01.01.2020	станом на 01.01.2021	станом на 01.01.2022
Будівлі	5 289	6 993	8 397
Інженерні споруди	2 631	3 662	4 040
Земельні ділянки	386	903	969
Об'єкти незавершеного будівництва	49	61	59
Інше майно, на яке поширено режим нерухомої речі ³⁰	958	1 796	1 696
Всього	9 313	13 415	15 161

Відповідно до пункту 11 частини першої статті 6 Закону № 185 уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань ведуть облік об'єктів державної власності, що перебувають в їх управлінні, здійснюють контроль за ефективним використанням та збереженням таких об'єктів. Пунктом 4 Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності³¹ визначено, що органи, уповноважені управляти об'єктами державної власності, зокрема: ведуть облік об'єктів державної власності, які належать до сфери їх управління та підлягають внесенню до Реєстру, здійснюють контроль за повнотою даних Реєстру та відповідністю встановленим вимогам.

За інформацією Фонду³², Реєстр формується за результатами упорядкування обліку юридичних осіб та інвентаризації державного майна. Відомості стосовно структури майна державних підприємств, установ та організацій, які належать до сфери управління Фонду станом на 01.01.2020, а також інформація щодо стану державної реєстрації речових прав на нерухоме майно (будівель, споруд, землі та інше) станом на 01.01.2020 у Фонді відсутні. Узагальнена інформація про державне майно за формою 2у(д), яка подається Фондом, як органом управління до Фонду, як розпорядника Реєстра, формується з наданих підприємствами з 2021 року відомостей за визначеними формами на підставі інвентаризації державного майна, проведеної відповідно до вимог чинного законодавства.

Аудитом встановлено, що Фонд, як суб'єкт управління об'єктами державної власності, з недотриманням вимог пункту 11 частини першої статті 6 Закону № 185 та пункту 4 Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної

³⁰ Згідно з Класифікатором державного майна, затвердженим наказом Фонду державного майна України 15.03.2006 № 461, із змінами та доповненнями, до майна, на яке поширено режим нерухомої речі, повітряні судна, морські та річкові судна, космічні об'єкти, залізничні транспортні засоби, автомобільні транспортні засоби, електротранспортні засоби, сільськогосподарська техніка, інші речі (майно), права на які підлягають державній реєстрації.

³¹ Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 467 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23.02.2005 № 142).

³² Лист від 07.06.2022 № 10-18-7374.

власності неналежно здійснює контроль за повнотою даних, що підлягають внесенню до Реєстру, та їх відповідністю встановленим вимогам.

Зокрема, за даними Реєстру відомості щодо державного майна ДП «Дублянський спиртовий завод» до Реєстру не надавались, в той час як Фондом надано до аудиту матеріали щодо проведення інвентаризації в ДП «Дублянський спиртовий завод» станом на 02.08.2021, станом на 06.10.2021 та станом на 01.11.2021. Відповідно до протоколу інвентаризаційної комісії ДП «Дублянський спиртовий завод», станом на 01.11.2021 на рахунку 10 «Основні засоби» обліковується 706 основних засобів на загальну суму 23 445,04 тис. гривень.

Також за інформацією Реєстру (АС «Юридичні особи»), в графі «кількість державного майна» за класифікаційним угрупованням «Земельні ділянки» станом на 01.01.2020, 01.01.2021, 31.12.2021 відсутня інформація щодо земельних ділянок, які перебувають в користуванні, зокрема ДП «Пуща-Водиця», ДП «Іскра», ДП «Скрипаївське навчально-дослідне лісове господарство харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва». Щодо державного майна ДП «Радгосп-завод «Виноградівський» зазначено, що відомості до розпорядника Реєстру не надавалися. Водночас за інформацією Фонду станом на 01.01.2020, на 01.01.2021 та на 31.12.2021 в користуванні ДП «Пуща-Водиця» рахувалось 62 земельні ділянки загальною площею 2 095,5145 га станом на 01.01.2020 і 01.01.2021 та 61 земельна ділянка загальною площею 2 085,9307 га станом на 31.12.2021; за ДП «Іскра» – 148 земельних ділянок загальною площею 1 714,661 га, за ДП «Скрипаївське навчально-дослідне лісове господарство харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва» – 13 земельних ділянок загальною площею 8 581,82 га, за ДП «Радгосп-завод «Виноградівський» – 68 земельних ділянок загальною площею 1 514,8 га.

За умов неналежного контролю уповноваженими посадовими особами за діяльністю державних підприємств, щорічна інвентаризація за 2020 рік проведена лише у 75 державних підприємствах із 475, які перебували у сфері управління Фонду станом на 01.01.2021 (15,8 відс. загальної кількості), позапланову інвентаризацію проведено у 27 підприємствах. У 2021 році щорічна інвентаризація проведена у 93 підприємствах із 636, які перебували у сфері управління Фонду станом на 31.12.2021 (14,6 відс. загальної кількості), позапланову інвентаризацію проведено у 47 підприємствах.

Аудитом встановлено, що Фондом здійснюється облік майна, яке не увійшло до статутного капіталу господарських товариств у процесі приватизації. Згідно з Переліками державного майна, які не увійшли до статутного капіталу господарських товариств, та його вартістю станом на 31.12.2020 до нього включено майно балансовою вартістю 10 142 960,15 тис. грн та залишковою вартістю 1 709 271,55 тис. грн, станом на 31.12.2021 включено майно балансовою вартістю 9 688 600,67 тис. грн та залишковою вартістю 1 358 536,46 тис. гривень. Найменування господарських товариств, на балансі яких перебуває майно, що не увійшло до їх статутного капіталу, а також місцезнаходження цього майна в переліках не зазначене.

Проведеним підрахунком об'єктів, зазначених у наданих переліках, встановлено, що загальна кількість об'єктів станом на 31.12.2020 становить 24 685 од., станом на 31.12.2021 – 22 756 одиниць. Водночас згідно з інформацією направленою до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Міністерства економіки України)³³, станом на 31.12.2020 в державній власності перебувало 24 075 об'єктів державної власності, які не увійшли до статутних капіталів господарських товариств у процесі приватизації, станом на 31.12.2021 – 23 221 такий об'єкт.

Отже, ведення обліку об'єктів державної власності в Єдиному реєстрі об'єктів державної власності здійснюється з недотриманням вимог Закону № 185 та Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 467 (із змінами). Зокрема Фондом, як уповноваженим органом управління не внесено до реєстру дані щодо 20 державних підприємств станом на 01.01.2020; двох державних підприємств станом на 01.01.2021 та 61 державного підприємства станом на 31.12.2021.

Зазначене відбувається внаслідок неприйняття ефективних управлінських рішень та відсутності належного контролю за повнотою даних, що вносяться до реєстру.

За інформацію Фонду щодо пошкоджень підпорядкованих суб'єктів господарювання державного сектору економіки Фонду внаслідок військової агресії Російської Федерації, на момент проведення аудиту державне майно 54 державних підприємств, які перебувають у сфері управління Фонду, було знищено або пошкоджено. Загальні втрати від знищеного або пошкодженого державного майна 20 державних підприємств визначити неможливо оскільки частина з них знаходиться на окупованих територіях, а інша частина державних підприємств внаслідок попадання мін та необхідністю розмінування території не мають доступу до державного майна, яке перебуває у них в управлінні та розпорядженні. За наявними оперативними даними ФДМУ станом на 31.08.2022, загальні втрати 34 державних підприємств, необоротних активів становили 2 504 074 тис. грн, оборотних активів – 285 592,61 тис. гривень.

2.2.5. Оцінка ефективності управлінських рішень щодо надання згоди на вчинення державним унітарним підприємством господарського зобов'язання, щодо якого є заінтересованість, та значного господарського зобов'язання або про відмову в наданні такої згоди

Відповідно до пункту 4² частини першої статті 6 Закону № 185 уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань приймають рішення у випадках, визначених законами України, про надання згоди на вчинення державним унітарним підприємством господарського зобов'язання, щодо якого є заінтересованість, та значного господарського зобов'язання або про відмову в наданні такої згоди і несуть встановлену законами України відповідальність за прийняття таких рішень.

³³ Листи до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 27.04.2021 №10-51-9504 та до Міністерства економіки України (без номера та дати) «Щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832».

Протягом 2020–2021 років Фондом видано 173 накази про надання згоди на вчинення значних правочинів (за 2020 рік – 55 наказів, за 2021 рік 118 наказів), з них: 19 наказів (2020 рік – 2, 2021 рік – 17 наказів) про надання згоди на укладання договору про надання безвідсоткової поворотної фінансової допомоги (у т. ч. 5 наказів про надання поворотної безвідсоткової фінансової допомоги ДП «Пуща-Водиця» у 2021 році), 15 наказів про надання згоди на обрання суб'єкта оціночної діяльності майна (2020 рік – 2, 2021 рік – 13 наказів), 24 накази на надання згоди на укладання договору про надання банківської гарантії (2020 рік – 8, 2021 рік – 16 наказів); та інші.

Аудитом встановлено, що 2020 році накази на надання згоди на укладання договору поворотної фінансової допомоги ДП «Пуща-Водиця» Фондом не видавались. У 2021 році Фондом видано п'ять наказів (за підписом заступника Голови Фонду) щодо надання згоди на вчинення значного господарського зобов'язання, а саме: укладання договору поворотної фінансової допомоги однією із сторін якого є ДП «Пуща-Водиця». У 2021 році, з дозволу заступника Голови Фонду Дениса Кудіна, ДП «Пуща-Водиця» залучено поворотну безвідсоткову фінансову допомогу в загальній сумі 7 500,0 тис. грн, з них: від ДП «Київський експертно-технічний центр Держпраці» (далі – ДП «КЕТЦ») в сумі 1 000,0 тис. грн, від ДП «Західний експертно-технічний центр Держпраці» (далі – ДП «ЗЕТЦ») в сумі 500,0 тис. грн та від АТ «Криворізька теплоцентраль» в сумі 6 000,0 тис. грн з терміном повернення до 31.05.2021.

Встановлено, що повернення поворотної фінансової допомоги, за відсутності належного контролю з боку органу управління державним майном, здійснено протягом 2021 року з порушенням термінів, визначених умовами договорів, за рахунок продажу майнових прав на квартири, які у бухгалтерському обліку Підприємства відсутні.

Зокрема, з порушенням терміну, визначеного договорами, ДП «Пуща-Водиця» повернуло поворотну фінансову допомогу ДП «КЕТЦ» і ДП «ЗЕТЦ» у жовтні 2021 року або через чотири місяці від терміну, визначеного договором.

Водночас АТ «Криворізька теплоцентраль» у липні 2021 року направлено судовий позов щодо повернення ДП «Пуща-Водиця» основної суми боргу в розмірі 6 000,0 тис. грн та компенсації судових та інших витрат в сумі 138,5 тис. гривень.

З метою повернення частини поворотної фінансової допомоги, у вересні і жовтні 2021 року, за відсутності погодження Фонду, як уповноваженого органу управління державним майном, передбаченого пунктом 20 частини першої статті 6 Закону № 185³⁴, між ДП «Пуща-Водиця» та АТ «Криворізька теплоцентраль» укладено 4 договори доручення, відповідно до яких ДП «Пуща-Водиця» сплачено замість АТ «Криворізька теплоцентраль» третім особам³⁵

³⁴ Уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань погоджують підприємствам, установам, організаціям, що належать до сфери їх управління, а також господарським товариствам, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, повноваження з управління корпоративними правами держави яких він здійснює, договори про спільну діяльність, договори комісії, доручення та управління майном, зміни до них та контролюють виконання умов цих договорів.

³⁵ Акціонерне товариство «ДТЕК Дніпропетровські електромережі», Товариство з обмеженою відповідальністю «Торговий дім «САН ОЙЛ».

932,3 тис. гривень. Решту основної суми боргу загалом 5 067,7 тис. грн ДП «Пуща-Водиця» повернуло АТ «Криворізька теплоцентраль» у листопаді і грудні³⁶ 2021 року.

Рішенням Господарського суду Київської області³⁷ позов АТ «Криворізька теплоцентраль» задоволено та вирішено стягнути з ДП «Пуща-Водиця» 138,5 тис. грн, з них: 12,0 тис. грн інфляційних втрат, 20,7 тис. грн – 3 відс. річних, 103,56 тис. грн пені та 2,27 тис. грн судового збору. На момент проведення аудиту кошти в сумі 138,5 тис. грн не сплачені ДП «Пуща-Водиця».

За умови бездіяльності та відсутності контролю за поверненням поворотної фінансової допомоги уповноваженого органу управління державним майном та керівництва ДП «Пуща-Водиця» додаткове навантаження та заподіяна шкода Підприємству становлять 138,5 тис. грн, що має ознаки службової недбалості відповідно до частини першої статті 367 Кримінального кодексу України.

III. Оцінка окремих показників фінансово-господарської діяльності підприємств та фінансових наслідків для бюджету

3.1. Оцінка стану затвердження річних фінансових планів, стратегічних планів розвитку та інвестиційних планів державних підприємств і здійснення контролю за їх виконанням у встановленому порядку

Згідно із частиною другою статті 75 Господарського кодексу України основним плановим документом державного комерційного підприємства є фінансовий план, відповідно до якого підприємство отримує доходи і здійснює видатки, визначає обсяг та спрямування коштів для виконання своїх функцій протягом року відповідно до установчих документів. Фінансовий план підлягає затвердженню до 1 вересня року, що передує плановому, якщо інше не передбачено законом. Пунктом 3 Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Мінекономрозвитку від 02.03.2015 № 205 (далі – Порядок № 205), визначено, що фінансовий план має забезпечувати, зокрема, збільшення показників рентабельності діяльності підприємства, активів і власного капіталу, порівняно з плановими та прогнозними показниками на поточний рік. Відповідно до пункту 5 Порядку № 205 суб'єкти управління у строк, що становить не більш як 10 робочих днів з дня надходження проєкту фінансового плану підприємства, здійснюють аналіз зазначеного проєкту з обов'язковим порівнянням його показників з показниками фінансово-господарської діяльності підприємства за два попередні роки, затверджують/погоджують фінансовий план або повертають його на доопрацювання та в письмовій формі повідомляють підприємство про прийняте рішення. Відповідно до пункту 10 Порядку № 205 контроль за своєчасним складанням фінансових планів підприємств та виконанням

³⁶ Платіжне дорученням від 19.11.2021 № 883 на суму 3 067,7 тис. грн та платіжне доручення від 28.12.2021 № 1067 на суму 2 000,0 тис. гривень.

³⁷ Рішенням Господарського суду Київської області від 14.02.2022 по справі № 910/13295/21.

показників затверджених фінансових планів підприємств здійснюють суб'єкти управління.

Здійснення заходів щодо затвердження фінансових, стратегічних та інвестиційних (у разі необхідності) планів і програм (проектів) господарських товариств державного сектору економіки та державних підприємств, які знаходяться в управлінні Фонду та контроль за виконанням показників фінансових, стратегічних та інвестиційних планів (програм, проектів) господарських товариств та державних підприємств, які знаходяться в управлінні Фонду відповідно до пунктів 2.2. та 2.3. Положення про департамент фінансів, затвердженого в. о. керівника апарату Фонду 26.03.2021, є одним із завдань департаменту фінансів.

Аудитом встановлено, що з недотриманням вимог частини другої статті 75 Господарського кодексу України та абзацу п'ятого пункту 5 Порядку № 205 Фондом, як уповноваженим органом управління, фінансові плани державних підприємств, що перебувають у сфері його управління, не затверджувались або затверджувались несвоєчасно. Так, на 2020 рік затверджено фінансові плани 103 державних підприємств, у т. ч. 5 державних підприємств попереднім органом управління (26,5 відс. загальної кількості державних підприємств – 389), з них своєчасно до 01.09.2019 – 37 державних підприємств (9,5 відс. загальної кількості державних підприємств – 389). На 2021 рік, затверджено фінансові плани 140 державних підприємств (29,5 відс. загальної кількості державних підприємств – 475), з них своєчасно до 01.09.2020 – 25 державних підприємств (5,3 відс. загальної кількості державних підприємств – 475).

Фондом також повідомлено³⁸, що інформація щодо стану затвердження фінансових планів на 2019 рік підприємств, які були передані до сфери управління Фонду у грудні 2019 року, постійно уточнювалася. За оперативними даними станом на 01.01.2020 на обліку в Фонді із затвердженими фінансовими планами на 2019 рік перебували 64 державні підприємства, станом на 01.01.2021 знаходилися із затвердженими фінансовими планами на 2020 рік – 113 державних підприємств, станом на 01.10.2021, із затвердженими фінансовими планами на 2021 рік – 127 державних підприємств. Аудитом встановлено, що фінансові плани на 2020 та на 2021 роки затверджувалися несвоєчасно, а протягом всього фінансового року.

Надані до аудиту різні дані, щодо кількості затверджених фінансових планів державних підприємств, що перебувають у сфері управління Фонду на 2020–2021 роки, свідчать про здійснення неналежного контролю Фондом, як органом управління майном державних підприємств, за своєчасністю і повнотою їх затвердження, а також щодо відсутності єдиної системи обліку державних підприємств.

Відповідно до пункту 10 Порядку № 205 контроль за своєчасним складанням фінансових планів підприємств та виконанням показників затверджених фінансових планів підприємств здійснюють суб'єкти управління.

За 2020 рік звіти про виконання фінансових планів державних підприємств, які перебувають у сфері управління Фонду подало – 79 державних підприємств

³⁸ Лист від 26.01.2022 № 10-57-1532 (за підписом в.о. Голови Фонду О. Батової).

(із 93 державних підприємств яким затверджено фінансові плани на 2020 рік) та за 2021 рік – 85 державних підприємств (із 103 державних підприємств, яким затверджено фінансові плани). Фондом повідомлено, що значна кількість суб'єктів господарювання не звітують взагалі, деякі з них не мають можливості подавати звітність до бази даних через відсутність необхідних для цього програмних продуктів, або ж не подають звітність до програмного продукту «Звіт Корпорація», а подають інформаційно-аналітичні матеріали про діяльність суб'єкта господарювання державного сектору економіки у паперовому вигляді, при цьому звіт про виконання фінансового плану до програмного продукту «Звіт Корпорація» такими суб'єктами господарювання не подається.

Пунктами 5 і 6 частини першої статті 6 Закону № 185 передбачено, що уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань затверджують стратегічні плани розвитку, річні фінансові та інвестиційні плани, а також інвестиційні плани на середньострокову перспективу (3–5 років) державних унітарних підприємств та здійснюють контроль за їх виконанням.

Аудитом встановлено, що у 2020 році Фондом жодного стратегічного та інвестиційного планів не затверджено. У 2021 році Головою Фонду Дмитром Сенниченком затверджено лише один стратегічний плану розвитку на 2022-2026 роки та один інвестиційний план на 2022–2026 роки ДП «Пуща-Водиця», що становить 0,2 відс. від загальної кількості підприємств, що перебували у сфері управління Фонду станом на 01.01.2021.

За поясненнями Фонду³⁹, оскільки більшість підприємств, які були передані в управління Фонду, підлягають приватизації, станом на 31.12.2021 було затверджено стратегії розвитку на середньострокову перспективу (3–5 років) і річні інвестиційні плани розвитку та інвестиційні плани розвитку на середньострокову перспективу (3–5 років) лише тих підприємств, що не включені до переліку об'єктів, що підлягають приватизації. Водночас у сфері управління Фонду налічувалось 96 державних підприємств, що здійснювали господарську діяльність станом на 01.01.2020, 159 державних підприємств, що здійснювали господарську діяльність станом на 01.01.2021, та 179 державних підприємств, що здійснювали господарську діяльність станом на 31.12.2021.

При цьому абзацом тринадцятим пункту 6 Порядку № 205 передбачено, що до проєкту фінансового плану підприємства додаються, зокрема, затверджені в установленому порядку стратегія розвитку підприємства (крім стратегій малих підприємств, суб'єктів господарювання, що перебувають у процедурі банкрутства, а також щодо яких прийнято рішення про приватизацію, реорганізацію (реструктуризацію) чи передання в комунальну власність), та інвестиційний план підприємства на середньострокову перспективу (3–5 років). Крім того, рекомендаціями щодо складання фінансового плану та звіту про його виконання, підготовки пояснювальних записок до них, що є додатком 2 до Порядку № 205, визначено, що у таблиці «Основні фінансові показники» фінансового плану, крім інформації щодо очікуваних фінансових результатів у запланованому році, зазначається також інформація згідно із стратегічним планом розвитку підприємства.

³⁹ Листом від 14.01.22 № 10-18-665.

Отже, за умов повної бездіяльності посадових осіб Фонду не затверджувалися стратегічні плани розвитку та інвестиційні плани, а повноваження із затвердження фінансових планів державних підприємств реалізовані формально. Фінансові плани підприємств, установ та організацій, що належали до сфери управління Фонду, за 2020–2021 роки, затверджено з порушенням терміну, визначеного статтею 75 Господарського кодексу України, до інформації щодо стану затвердження фінансових планів упродовж року постійно вносилися зміни, до програмного продукту «Звіт Корпорація» подавалися викривлені дані, що свідчить про незабезпечення ФДМУ ефективного виконання покладених на нього повноважень як органу управління в частині своєчасного затвердження річних фінансових планів і здійснення контролю над їх виконанням.

3.2. Оцінка фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які належать до сфери управління Фонду

Згідно із частиною першою статті 2 Бюджетного кодексу України фінансовими ризиками є чинники (включаючи умовні зобов'язання та квазіфінансові операції), що можуть призводити до зменшення надходжень бюджету та/або потребувати додаткових витрат бюджету, відповідно спричинити збільшення дефіциту бюджету та державного (місцевого) боргу порівняно з плановими бюджетними показниками.

Аудитом встановлено, що у 2020–2021 роках оцінка фінансових ризиків державних підприємств, установ та організацій, що перебували у сфері управління Фонду, не здійснювалася. У Переліку суб'єктів господарювання, з якими можуть бути пов'язані найбільші фінансові ризики, розміщеному на офіційному сайті Міністерства фінансів України⁴⁰, державні підприємств, які належать до сфери управління Фонду, відсутні.

У той же час у діяльності державних підприємств, які належать до сфери управління Фонду, спостерігаються такі фінансові ризики, як значне зменшення доходів (зростання збитків) переважної більшості державних підприємств; відсутність діяльності державних підприємств; коливання курсових різниць; суттєве зменшення обсягів виготовленої продукції, у зв'язку із критичним зменшенням оборотних коштів та спадом економічної активності в основних споживачів продукції підприємств; зменшення собівартості продукції меншими темпами, ніж зменшення обсягів реалізованої продукції; зростання заборгованості, що значно впливає на дохідну частину державного бюджету та призводить до зменшення відрахувань податкових та неподаткових платежів, у тому числі частини чистого прибутку, дивідендів на державну частку (порівняно із запланованим обсягом). Також одним із чинників, який негативно впливає на якість оцінки фінансових ризиків та визначення їх можливого впливу на показники державного бюджету у відповідному періоді, є відсутність

⁴⁰ Інформація розміщена на офіційному сайті Міністерства фінансів України за посиланням: <https://mof.gov.ua/uk/perelik-subektiv-gospodarjuvannja-z-jakimi-mozhut-buti-povjazani-najbilshi-fiskalni-riziki>.

затверджених в установленому порядку фінансових планів державних підприємств, що належать до сфери управління Фонду.

За інформацією Фонду, станом на 31.12.2021 – 50 державних підприємств, що належать до сфери управління Фонду, є збитковими.

Відповідно до пункту 8 Методики оцінювання фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки⁴¹ «збиткова діяльність», відноситься до індикатору 1-го рангу ризику⁴². Непроведення Фондом оцінки фінансових ризиків збиткових державних підприємств унеможливує у подальшому проведення заходів з їх мінімізації та є порушенням пункту 7 Методики № 7, яким визначено, що оцінку фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання, проводять органи управління окремо щодо кожного суб'єкта господарювання, що належить до сфери їх управління. За результатами проведеної оцінки орган управління подає Мініфіну інформацію про діяльність, зокрема суб'єктів господарювання, що належать до сфери його управління та мають 1, 2 і 3-й ранги ризику, розраховані згідно з цією Методикою.

Отже, непроведення Фондом належної оцінки фінансових ризиків, зокрема, збиткових державних підприємств, та відповідно неподання інформації щодо їх діяльності до Міністерства фінансів України створює реальні загрози виникнення таких ризиків.

3.3. Оцінка виконання функцій органу управління щодо проведення моніторингу своєчасності і повноти відрахувань до державного бюджету частини чистого прибутку державних підприємств, що перебувають у сфері управління Фонду

Згідно із пунктом 22 частини першої статті 6 Закону № 185 уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань забезпечують відповідно до встановленого Кабінетом Міністрів України порядку відрахування до Державного бюджету України частини прибутку (доходу) державними підприємствами, господарськими структурами. Статтею 11¹ Закону № 185 визначено, що державні унітарні підприємства та їх об'єднання зобов'язані спрямувати частину чистого прибутку (доходу) до Державного бюджету України у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Порядок відрахування до державного бюджету частини чистого прибутку (доходу) державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 № 138 (зі змінами) (далі – Порядок № 138).

Відповідно до «Показників виконання фінансових планів суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління Фонду державного майна

⁴¹ Методика оцінювання фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2018 № 7.

⁴² Відповідно до пункту 8 Методики № 7, орган управління на підставі отриманої від суб'єктів господарювання інформації визначає ранги ризику; 1-й ранг ризику – дуже високий рівень ризику, який встановлюється у разі, коли суб'єкт господарювання має дуже високе боргове навантаження (показник “Важіль чиста заборгованість” є більшим, ніж 5, та збиткова діяльність (чистий збиток) або від'ємне значення показника EBITDA.

України»⁴³ за 2020 рік та за 2021 рік, запланувало відррахувати частину чистого прибутку до державного бюджету у 2020 році 86 державних підприємств (18,1 відс. загальної кількості державних підприємств⁴⁴) на загальну суму 55 477,2 тис. гривень, у 2021 році – 61 державне підприємство (9,6 відс. загальної кількості державних підприємств⁴⁵) на загальну суму 56 439,1 тис. гривень. Відррахувало частину чистого прибутку до державного бюджету за 2020 рік лише 46 державних підприємств (9,7 відс. загальної кількості державних підприємств, які перебували у сфері управління Фонду або 53,5 відс. тих, що планували відррахування) на загальну суму 44 836,9 тис. грн або 80,82 відс. запланованих. За 2021 рік відррахувало частину чистого прибутку до державного бюджету лише 33 державні підприємства (5,2 відс. загальної кількості державних підприємств (636 державних підприємств), які перебували у сфері управління Фонду або 54,1 відс. тих, що планували відррахування) на загальну суму 40 150,9 тис. грн або 71,2 відс. запланованих.

Усього протягом 2020–2021 року відрраховано до державного бюджету 84 987,8 тис. грн частини чистого прибутку державних підприємств. Не перерахувало частину чистого прибутку до державного бюджету у 2020 році 40 державних підприємств (46,5 відс. тих, що планували відррахування) внаслідок чого державним бюджетом недоотримано заплановані кошти у сумі 26 227,0 тис. грн, у 2021 році – 28 державних підприємств (46,5 відс. тих, що планували відррахування) внаслідок чого державним бюджетом недоотримано заплановані ними кошти у сумі 16 070,7 тис. грн та може свідчити про неправильне планування відррахувань до державного бюджету частини чистого прибутку.

Відповідно до пункту 10 Порядку № 205 контроль за своєчасним складанням фінансових планів підприємств та виконанням показників затверджених фінансових планів підприємств здійснюють суб'єкти управління.

Встановлено, що Фондом з недотриманням вимог пункту 10 Порядку № 205 не забезпечено належного контролю за повнотою і достовірністю показників, визначених у фінансових планах державних підприємств, що належать до сфери його управління, в частині достовірного планування відррахувань частину чистого прибутку до державного бюджету. Як наслідок, відррахувало частину чистого прибутку до державного бюджету у 2020 році лише 46 державних підприємств, або 53,5 відс. тих, що планували відррахування (86 державних підприємств), та у 2021 році лише 33 державних підприємства або 54,1 відс. тих, що планували відррахування (84 державних підприємств), а державним бюджетом недоотримано 42 347,7 тис. грн

⁴³ Додаток 4 до Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 15.03.2013 № 253, зі змінами, що є додатками до листів Фонду від 27.04.2021 № 10-51-9504 «Щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832» та від 15.04.2022 № 10-51-4369 «Щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832».

⁴⁴ 475 державних підприємств.

⁴⁵ 636 державних підприємств.

(у 2020 році – 26 277,0 тис. грн, у 2021 році – 16 070,7 тис. грн) відрахувань частини чистого прибутку до державного бюджету.

3.4. Оцінка виконання функцій органу управління в частині проведення моніторингу діяльності державних підприємств, що перебувають у сфері управління Фонду

Постановою Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832 затверджено Порядок здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності (далі – Порядок № 832) та Критерії визначення ефективності управління об'єктами державної власності (далі – Критерії № 832).

Згідно з пунктом 1 Порядку № 832 контроль за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності здійснюється шляхом проведення єдиного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності (далі – моніторинг) щодо: оцінки ефективності управління; показників фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання; стану виконання суб'єктами господарювання фінансових планів та їх платоспроможності; додержання законності щодо використання та збереження державного майна; виконання суб'єктами управління обов'язків відповідно до законодавства.

Критеріями визначення ефективності управління об'єктами державної власності є результати фінансово-господарської діяльності, стан використання та збереження державного майна суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які належать до сфери управління суб'єктів управління, а також повнота та своєчасність виконання суб'єктом управління покладених на нього повноважень (пункт 2 Критеріїв № 832).

За інформацією Міністерства економіки України щодо результатів проведеного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності⁴⁶, діяльність Фонду за 2020 – 2021 роки визнано негативною, діяльність суб'єктів господарювання, що перебували у сфері управління Фонду станом на 01.01.2021 і 01.01.2022 є збитковою. Зокрема за 2020 рік загальний розмір збитків становить 2 559 744,5 тис. грн, у т. ч. по державних підприємствах 505 478,6 тис. грн, за 2021 рік загальний розмір збитків збільшився і становить 2 762 605,8 тис. грн, у т. ч. по державних підприємствах 403 645,3 тис. гривень.

За даними Фонду, моніторингом було охоплено близько п'ятої частини державних підприємств, що перебували у сфері управління Фонду та підлягали моніторингу (від 17,7 відс. у 2021 році до 22,1 відс. у 2020). При цьому ефективною визнана діяльність лише 3 державних підприємств із 475 (0,6 відс. загальної кількості) за 2020 рік та 81 державного підприємства із 636 (12,7 відс. загальної кількості) за 2021 рік.

Станом на 01.01.2020 із 389 державних підприємств, що перебували у сфері управління фонду, оцінено фінансово-господарську діяльність 75 державних підприємств (19,3 відс.), з них: діяльність 4 підприємств визнана ефективною; діяльність 15 – неефективною; діяльність 56 підприємств – задовільною. Станом на 01.01.2021 із 475 державних підприємств, що перебували у сфері управління фонду оцінено фінансово-господарську діяльність 105 державних підприємств

⁴⁶ Листи від 19.01.2022 № 3223-06/2654-03 та від 15.09.2022 № 3223-06/65370-03.

(22,1 відс.) , з них: діяльність 3 підприємств визнана ефективною; діяльність 33 підприємств – задовільною; діяльність 69 підприємств – неефективною. Станом на 31.12.2021 із 638 державних підприємств, що перебували у сфері управління фонду, оцінено фінансово-господарську діяльність 81 державного підприємства (17,7 відс.), з них: діяльність 12 визнано ефективною; діяльність 24 – задовільною; діяльність 75 – неефективною.

Фондом зазначено⁴⁷, що відповідно до пункту 4.6 Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності⁴⁸ (далі – Методичні рекомендації) оцінка результатів діяльності не проводилась щодо підприємств, які створені у звітному періоді; щодо яких розпочато процедуру реорганізації (реструктуризації) або ліквідації за рішенням суб'єкта управління або за рішенням суду; які розташовані за межами території України, тощо. Водночас пунктом 4.6 Методичних рекомендацій не передбачено непроведення оцінки суб'єктів господарювання, які не здійснюють господарської діяльності, інформація щодо діяльності відсутня, не подано звітності тощо.

Інформація щодо кількості державних підприємств, по яких не здійснювалася оцінка діяльності (моніторинг), наведена у таблиці 4.

Таблиця 4

Дані щодо кількості державних підприємств, щодо яких не здійснювалася оцінка діяльності (моніторинг)

од.

Показник	станом на 01.01.2020	станом на 01.01.2021	станом на 01.10.2021
Державні підприємства, що перебували у сфері управління Фонду, за якими не проводилась оцінка діяльності, із них:	314	370	527
- в ліквідації та банкрутстві	20	-	147
- в стані припинення юридичної особи	97	113	113
- не здійснюють господарської діяльності	6	*	*
- перебувають на тимчасово окупованій території України	7	7	8
- продані	17	-	-
- звітність не подали	4	*	*
- інформація відсутня (не знаходяться за юридичною адресою, не перебувають в процесі припинення, свідоцтво про державну реєстрацію недійсне тощо)	163	*	*

* решта підприємств, що не здійснюють господарської діяльності, інформація щодо діяльності відсутня, не подано звітності тощо.

За даними таблиці 4, Фондом не проводилася оцінка діяльності за 2019 рік – 314 підприємств (80,7 відс.), за 2020 рік – 370 підприємств (77,9 відс.), за 2021 рік – 527 підприємств (82,6 відс.), що може свідчити про формальне проведення моніторингу. Так, до аудиту надано інформаційно - аналітичні матеріали⁴⁹,

⁴⁷ Листом від 26.01.2022 № 10-57-1532.

⁴⁸ Затверджені наказом Мінекономрозвитку від 15.03.2013 № 253.

⁴⁹ Додаток 2 «Загальна інформація, про суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління Фонду державного майна України».

надіслані Фондом до Міністерства економіки України на виконання вимог Порядку № 832 за 2020⁵⁰–2021⁵¹ роки. Встановлено, що внаслідок прийняття до сфери управління Фонду значної кількості державних підприємств, які не здійснюють господарську діяльність та у яких відсутня бухгалтерська та фінансова звітність або вона не надавалась підприємствами до суб'єкта управління, Фонд, як орган управління, не оцінив повною мірою результати їх фінансово-господарської діяльності.

Згідно з інформацією про прийняті управлінські рішення стосовно відчуження державного майна суб'єкта управління за 2020 рік, протягом 2020 року відчужено майно двох державних підприємств загальною вартістю продажу 2 749,8 тис. грн, а саме: нерухоме майно державного підприємства «Новояворівське державне гірничо-хімічне підприємство «Сірка» у кількості 14 од. балансовою вартістю 3 852,3 тис. грн і вартістю продажу 2 749,8 тис. грн та рухоме майно державного підприємства «Донецький експертно-технічний центр Держпраці» у кількості 3 од. балансовою вартістю 93 тис. грн і вартістю продажу 292,6 тис. гривень. Дані про відчуження майна державного підприємства «Тульчинське виробниче підприємство по племінній справі в тваринництві» в інформації про прийняті управлінські рішення стосовно відчуження державного майна суб'єкта управління за 2020 рік відсутні.

Водночас за інформацією з сайту Прозорро.Продажі (<https://prozorro.sale>), Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Вінницькій та Хмельницькій областях 15.05.2020 опубліковано інформаційне повідомлення⁵² про продаж єдиного майнового комплексу державного підприємства «Тульчинське виробниче підприємство по племінній справі в тваринництві». 07.08.2020 проведено електронний аукціон⁵³, а 20.08.2020 укладено договір з його переможцем. ФГ «НОВА АГРАРНА». Аудитом встановлено, що дані про відчуження майна державного підприємства «Тульчинське виробниче підприємство по племінній справі в тваринництві» наведені в інформації про прийняті управлінські рішення стосовно відчуження державного майна суб'єкта управління за 2021 рік.

Отже Фондом у інформаційно - аналітичних матеріалах за 2020 рік, що подаються до Міністерства економіки України на виконання вимог Порядку № 832, надано інформацію, яка не відповідає реальним даним, зокрема щодо відчуження державного майна. Аудит засвідчив, що проведений Фондом моніторинг діяльності державних підприємств, які перебувають у сфері його управління протягом 2020–2021 років, був формальним і не мав жодного впливу на результати діяльності цих суб'єктів господарювання. За таких умов ризик

⁵⁰Лист від 27.04.2021 № 10-51-9504 «Щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832» із доданими до нього інформаційно-аналітичними матеріалами.

⁵¹Лист від 15.04.2022 № № 10-51-4369 «Щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832» із доданими до нього інформаційно-аналітичними матеріалами.

⁵² За інформацією з сайту Прозорро.Продажі. Доступно за посиланням: <https://prozorro.sale/planning/UA-LR-SSP-2020-05-15-000001-2>.

⁵³ За інформацією з сайту Прозорро.Продажі. Доступно за посиланням: <https://prozorro.sale/auction/UA-PS-2020-07-08-000134-3>.

втрати або відчуження майна та активів державних підприємств сфери управління ФДМУ є досить високим і це підтверджено результатами аудиту.

IV. Оцінка стану виконання функцій з управління, використання та розпорядження державним майном Державного підприємства «Науково-дослідний, виробничий агрокомбінат «Пуща-Водиця»

4.1. Загальна оцінка стану діяльності ДП «Пуща-Водиця»

Частиною першою статті 73 Господарського кодексу України визначено, що державне унітарне підприємство утворюється компетентним органом державної влади в розпорядчому порядку на базі відокремленої частини державної власності, як правило, без поділу її на частки, і входить до сфери його управління. Орган державної влади, до сфери управління якого входить підприємство, є представником власника і виконує його функції у межах, визначених цим Кодексом та іншими законодавчими актами (частина друга статті 73 Господарського кодексу України).

Аудитом встановлено, що ДП «Пуща-Водиця» передано до сфери управління Фонду державного майна згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.11.2019 № 1101-р «Про передачу цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Фонду державного майна» за актом приймання-передачі цілісного майнового комплексу державного підприємства «Науково-дослідний, виробничий агрокомбінат «Пуща-Водиця» (код ЄДРПОУ 849296) від 20.12.2019 ДП «Пуща-Водиця» передано зі сфери управління Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства та прийнято до сфери управління Фонду.

У періоді, який охоплюється аудитом, ДП «Пуща-Водиця» здійснювало свою діяльність відповідно до Статутів, затверджених у 2019–2021 роках уповноваженими органами управління наказами Міністерства аграрної політики та продовольства України від 23.04.2019 № 223 та Фонду державного майна від 31.01.2020 № 168, від 30.07.2021 № 1321 та від 08.12.2021 № 2199. ДП «Пуща-Водиця» є державним унітарним підприємством, що діє як державне комерційне підприємство, засноване на державній формі власності та належить до сфери управління Фонду державного майна України⁵⁴. Метою діяльності Підприємства є одержання прибутку на основі здійснення виробничої, комерційної, посередницької та іншої діяльності, пов'язаної з задоволенням попиту населення в рослинницькій, тваринницькій, грибній продукції, шляхом її виробництва, переробки та реалізації, для максимального задоволення соціальних і економічних інтересів членів трудового колективу Підприємства.

Майно Підприємства та доходи від використання цього майна є державною власністю і закріплюється за ним на праві господарського відання⁵⁵. В установленому законодавством порядку уповноважений орган управління та

⁵⁴ До грудня 2019 року органами управління ДП «Пуща-Водиця» були Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Міністерство аграрної політики України.

⁵⁵ Згідно із пунктами 5.1., 5.2 Розділу 5 «Майно підприємства» Статуту № 223.

інші органи державної влади здійснюють контроль за ефективністю використання та збереженням закріпленого за Підприємством державного майна та коштів, здійсненням господарської діяльності Підприємства⁵⁶.

В період проведення аудиту керівництво ДП «Пуца-Водиця» здійснювали генеральний директор (з 30.03.2020 директор) Курінний Ю. О. з 13.06.2019 до 06.04.2020; в. о. директора Шинкаренко А. І. з 07.04.2020 до 17.02.2021; директор Іонанов Ю. О. з 18.02.2021 до теперішнього часу.

Аудитом встановлено, що з недотриманням вимог частини третьої і четвертої статті 65 Господарського кодексу України⁵⁷ та пункту 4 частини першої статті 6 Закону № 185⁵⁸ наказом Фонду від 06.04.2020 № 612 «Про покладання виконання обов'язків директора ДП «Пуца-Водиця» (за підписом заступника Голови Фонду С. Ігнатовського) з 07.04.2020 покладено виконання обов'язків директора ДП «Пуца-Водиця» на Шинкаренка Анатолія Івановича, з посадовим окладом відповідно до штатного розкладу, який до моменту покладання обов'язків директора ДП «Пуца-Водиця» в штаті Підприємства не перебував. У наказі Фонду від 06.04.2020 № 612 відсутнє посилання на норми Кодексу законів про працю України або інші правові акти, на підставі яких прийнято рішення про покладання обов'язків директора Підприємства на Шинкаренка А. І. Також у наказі відсутня інформація щодо розміру його посадового окладу, встановлених йому надбавок і доплат та підстава його видання.

Крім того, наказом ДП «Пуца-Водиця» від 07.04.2020 № 11-о «Про внесення зміни назви посади до штатного розкладу» (за підписом в. о. директора А. І. Шинкаренка) у чинному штатному розкладі Підприємства змінено назву посади генеральний директор – 1 одиниця, на посаду директор – 1 одиниця, з 07 квітня 2020 року, з зазначенням посадового окладу у розмірі 39 888 гривень та доплатою за почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» в розмірі 20 відс. (7 978 гривень) до посадового окладу.

За відсутності контракту та визначеного наказом Фонду розміру посадового окладу, надбавок та доплат до нього виконуючим обов'язки директора Підприємства Шинкаренко А. І. особисто встановлено собі розмір посадового окладу та надбавку до нього, що є порушенням вимог частини четвертої статті 65 Господарського кодексу України та пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 19.05.1999 № 859 «Про умови і розміри оплати праці керівників

⁵⁶ Пункт 5.12. Розділу 5 «Майно підприємства» Статуту № 223.

⁵⁷ Для керівництва господарською діяльністю підприємства власник або уповноважений ним орган призначає керівника підприємства. У разі найму керівника підприємства з ним укладається договір (контракт), в якому визначаються строк найму, права, обов'язки і відповідальність керівника, умови його матеріального забезпечення, умови звільнення його з посади, інші умови найму за погодженням сторін.

⁵⁸ Уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань, зокрема, призначають на посаду та звільняють з посади керівників державних унітарних підприємств, у яких не утворено наглядову раду, установ, організацій та господарських структур, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, та в яких не утворено наглядову раду, укладають і розривають з ними контракти, здійснюють контроль за дотриманням їх вимог.

підприємств, заснованих на державній, комунальній власності, та об'єднань державних підприємств», згідно з яким право встановлювати такі виключні умови оплати праці, зокрема розмір посадового окладу керівника підприємства, надано керівникам центральних органів виконавчої влади, які укладають контракти з керівниками підприємств, заснованих на державній власності.

Протягом періоду виконання обов'язків (з 07.04.2020 по 15.02.2021), виконуючому обов'язки директора ДП «Пуца-Водиця» Шинкаренку А. І. незаконно нараховано та виплачено 536 082,25 грн заробітної плати, з них утримано (ПДФО, військовий збір) – 104 536,06 гривень.

Аудитом встановлено, що у 2020–2021 роках ДП «Пуца-Водиця» забезпечено проведення щорічної інвентаризації активів та зобов'язань, включаючи основні засоби, нематеріальні активи, товарно-матеріальні цінності, грошові кошти, розрахунки з контрагентами з перевіркою і документальним підтвердженням їх наявності, стану, відповідності критеріям визнання та оцінки згідно з планом, на підставі наказів Підприємства. Матеріали проведеної інвентаризації за 2020 рік (інвентаризаційні описи, акти інвентаризації, звіряльні відомості) до аудиту не надано. Згідно з протоколом інвентаризаційної комісії від 10.11.2020 (за підписом в. о. директора Шинкаренка А. І. та заступника головного бухгалтера Брицької Т. І.) результати інвентаризації ідентичні результатам інвентаризації, проведеної у попередньому 2019 році, що може свідчити про формальність її проведення. За результатами інвентаризації за 2021 рік⁵⁹ виявлено нестачі на суму 2 820,3 тис. грн та лишки на суму 77,2 тис. гривень. За результатами інвентаризації керівництвом ДП «Пуца-Водиця» прийнято рішення зробити зауваження у письмовій формі матеріально-відповідальним особам про правильне зберігання товарно-матеріальних цінностей, про ведення документації з придбання та списання матеріальних цінностей та про ставлення до виконання службових обов'язків. Фондом, як уповноваженим органом управління, жодних дій щодо притягнення до відповідальності посадових осіб Підприємства, які допустили втрату державного майна в сумі 2 820,3 тис. грн, не застосовано.

Аудитом встановлено, що фінансові плани ДП «Пуца-Водиця» на 2020 та 2021 роки затверджені з недотриманням термінів визначених частиною другою статті 75 Господарського кодексу України та пунктом 5 Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Мінекономрозвитку від 02.03.2015 № 205, якими визначено, що фінансовий план підлягає затвердженню до 1 вересня року, що передує плановому.

Внаслідок незабезпечення належного контролю Фонду за правильністю і достовірністю планування фінансових показників, ДП «Пуца-Водиця» з недотриманням вимог пункту 1 Порядку відрахування до державного бюджету частини чистого прибутку (доходу) державними унітарними підприємствами та їх

⁵⁹ Протокол інвентаризаційної комісії від 05.01.2022 за підписом директора Ю. Іонанова та заступника головного бухгалтера І. Качкан.

об'єднаннями⁶⁰, згідно з яким частина чистого прибутку (доходу), що відраховується державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями до державного бюджету за відповідний період, визначається виходячи з обсягу чистого прибутку (доходу) у розмірі 90 відс., фінансовим планом на 2020 рік, затвердженим заступником Голови Фонду Сергієм Ігнатовським 27.04.2020, заплановано відрахувати до державного бюджету частину чистого прибутку за 2020 рік у сумі 62,0 тис. грн, що становить 50 відс. обсягу запланованого чистого прибутку на 2020 рік – 123,0 тис. гривень.

Відповідно до звітів про виконання фінансових планів ДП «Пуща-Водиця» за 2020 та 2021 роки, у 2020 році отримано збиток у розмірі 32 383,0 тис. грн, у 2021 році – прибуток у розмірі 5 229,0 тис. гривень. Аудитом встановлено, що прибуток за 2021 рік ДП «Пуща-Водиця» отримано внаслідок реалізації майнових прав на квартири, які у бухгалтерському обліку ДП «Пуща-Водиця» були відсутні.

Аудитом встановлено, що ДП «Пуща-Водиця» у фінансових планах на 2020 і 2021 роки не запланувало витрати на страхові послуги, які згідно з вимогами абзаців третього та десятого підпункту 2 «а» пункту 13 постанови Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1673 «Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів» можуть бути визначені (за результатами попереднього звітного року) на рівні не більш як 1,5 відс. обсягу чистого прибутку. Встановлено, що за 2019 рік ДП «Пуща-Водиця» мало прибуток 16,0 тис. грн, за 2020 рік – збиток 32 383,0 тис. гривень.

Однак, у 2020–2021 роках ДП «Пуща-Водиця», без внесення змін до фінансового плану на відповідні роки, здійснило витрати на страхування працівників у зв'язку з епідемією коронавірусу на загальну суму 387,0 тис. грн (у 2020 році – 129,0 тис. грн та у 2021 році – 258 тис. грн). Крім того, проведено незаплановані фінансовим планом на 2021 рік витрати на ремонт молочно-товарної ферми в сумі 1 096,0 тис. гривень.

Отже, внаслідок відсутності належного контролю Фонду за повнотою і достовірністю планування показників визначених у фінансових планах ДП «Пуща-Водиця», та їх виконанням, Підприємством протягом 2020–2021 років здійснено витрат без дозволу уповноваженого органу управління або незаконно в загальній сумі 1 483,0 тис. гривень.

4.2. Оцінка стану укладання, погодження, реалізації та розірвання інвестиційних договорів ДП «Пуща-Водиця» із забудовниками

Протягом 2006–2015 років, ДП «Пуща-Водиця» з відома органу управління майном – Міністерства аграрної політики та продовольства України (до грудня 2010 року – Міністерства аграрної політики України⁶¹), укладено на не вигідних

⁶⁰ Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 № 138 «Про затвердження Порядку відрахування до державного бюджету частини чистого прибутку (доходу) державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями».

⁶¹ Міністерство аграрної політики України, утворене відповідно до Указу Президента України від 15.12.1999 № 1573/99 «Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади». Указом Президента України від 10.12.2010 № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» утворено Міністерство аграрної політики та продовольства України.

для державного підприємства умовах 8 інвестиційних договорів, які діяли у 2020 – 2021 роках, та додаткових угод до них (2 договори часткової участі у будівництві та 6 інвестиційних договорів) на будівництво об'єктів на земельних ділянках Підприємства, у яких Підприємство виступає інвестором – замовником будівництва, а саме: договори часткової участі у будівництві від 25.09.2006 № 35 з ТОВ «Каштанове місто» та від 31.10.2006 № 36 з ТОВ «Столиця»; інвестиційні договори від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008) з ТОВ «Олівер-Буд»; від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011) з ТОВ «Конкорд-ДС Плюс»; від 05.03.2013 № 0503-ІД/13 з ТОВ «Сітібудсервіс»; від 05.03.2013 (нова редакція договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011) з ТОВ «Датоліт»; від 02.11.2015 № 823 з ТОВ «Інтерпроект»; від 02.11.2015 № 824 з ТОВ «Проектінвестбуд» (далі – інвестиційні договори). Аудитом встановлено, що після передання цілісного (єдиного) майнового комплексу ДП «Пуца-Водиця» до сфери управління Фонду зміни та доповнення до укладених договорів не вносились та нові інвестиційні договори (договори про спільну діяльність) не укладались.

Із загального переліку восьми інвестиційних договорів отримано погодження від Міністерства аграрної політики та продовольства України за шістьма інвестиційними договорами, при цьому листи – погодження за трьома інвестиційними договорами від 05.03.2013 (нова редакція договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011) із ТОВ «Датоліт», від 02.11.2015 № 823 із ТОВ «Інтерпроект», від 02.11.2015 № 824 із ТОВ «Проектінвестбуд» посилення на реквізити інвестиційних договорів не містять. За двома договорами часткової участі у будівництві, укладеними з підприємствами-забудовниками ТОВ «Каштанове місто» (від 25.09.2006 № 35) та ТОВ «Столиця» (від 25.09.2006 № 36) листи – погодження органу управління майном відсутні.

Встановлено, що Мінагрополітики як органом управління майном ефективного механізму конкурсного відбору забудовників (інвесторів) не створено, що може свідчити про штучне надання переваг та укладання угод із приватними будівельними компаніями, що належать до корпорації Stolitsa Group. Як наслідок, на неконкурентних засадах передано приватним будівельним компаніям під багатоквартирну забудову 9 земельних ділянок, що належать ДП «Пуца-Водиця», загальною площею 308,1258 га у Подільському і Оболонському районах міста Києва за 8 інвестиційними договорами.

На момент укладення інвестиційних договорів експертна грошова оцінка земельних ділянок ДП «Пуца-Водиця» не проведена та/або їх ринкова вартість не визначена. Передання під забудову земельних ділянок без визначеної ринкової вартості земельних ділянок унеможливило визначення реальної частки (вкладу) ДП «Пуца-Водиця» в інвестиційних договорах та не надало гарантій отримання його частки (вкладу) у розмірі не менше ринкової вартості переданого майна за такими договорами. Як наслідок, за 6 інвестиційними договорами, укладеними з ТОВ «Олівер-Буд» (від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008), ТОВ «Конкорд-ДС Плюс» (від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011), ТОВ «Сітібудсервіс» (від 05.03.2013 № 0503-ІД/13), ТОВ «Датоліт» (від 05.03.2013 (нова редакція

договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011), ТОВ «Інтерпроект» (від 02.11.2015 № 823) та з ТОВ «Проектінвестбуд» (від 02.11.2015 № 824) частка ДП «Пуща-Водиця» (згідно з пунктами 5.2.1 та 5.2.2 договорів) становить від 4 відс. до 5 відс. загальної площі в об'єкті будівництва. За договорами часткової участі у будівництві від 25.09.2006 № 35 із ТОВ «Каштанове місто» – 10 відс. площі житла в об'єкті та 10 відс. машино-місць у паркінгу і від 25.09.2006 № 36 із ТОВ «Столиця» – 50 відс. площі в об'єкті.

За даними мережі «Інтернет» середня ринкова вартість землі в місті Києві на кінець 2021 року становила 2,1 млн грн за одну «сотку». Орієнтовна ринкова вартість землі у розрізі районів, що розміщена в мережі «Інтернет», становила у Подільському районі – 1 404,4 тис. грн за одну «сотку» та Оболонському районі – 547,8 тис. грн за одну «сотку». Проведеним під час аудиту розрахунком встановлено, що орієнтовна вартість 9 земельних ділянок загальною площею 308,1258 га становить 40 396 084,7 тис. гривень. Зведена інформація щодо укладених інвестиційних договорів та стадії їх реалізації наведена у таблиці 5.

Таблиця 5

Зведена інформація щодо укладених інвестиційних договорів та стадії їх реалізації

№	Номер Договору	Дата Договору	Контрагент (Сторона 2)/ кадастрові номери земельних ділянок	Площа ділянки за умовами договору, га	Місце розташування	Мікрорайон, ЖК	Реалізація договору
1	35	25.09.2006	ТОВ «Каштанове місто» 8000000000:91:066:0101	1,0	вул. Полкова, 76-Б, Подільський р-н	Відсутній Будівництво не здійснюється	Рішення Київської міської ради про надання дозволу на розробку проєкту будівництва
2	0804-2-ІД/08 (нова редакція)	19.09.2012	ТОВ «ОЛІВЕР-БУД» 8000000000:91:066:0096	9,7	пр. Правди напроти будинку № 66-76, Подільський р-н	Варшавський	Забудовано та введено в експлуатацію
3	2911-1-ІД/11	29.11.2011.	ТОВ «ДАТОЛІТ» 8000000000:78:137:0010 8000000000:78:137:0005	31,7536 (29,74 2,01)	вул. Юрія Кондратюка (відділення «Поля зрошення»), Подільський р-н	Відсутній	Затверджено детальний план території, проєкт землеустрою в стадії погодження
4	0503-ІД/13	05.03.2013	ТОВ «СІТІБУДСЕРВІС» 8000000000:91:066:0096 8000000000:85:227:0300	42,35	Між пр. Правди та вул. Полковою, Подільський р-н	Варшавський-2 Крістер Град	Частково забудовано. Забудовано та введено в експлуатацію
5	2811-1-ід/11 (нова редакція)	28.10.2014	ТОВ «КОНКОРД-ДС ПЛЮС» 8000000000:91:066:0097	80,3	На перетині пр. Правди та Маршала Гречка, Подільський р-н	Варшавський Плюс	Частково забудовано, не введено в експлуатацію
6	823	02.11.2015	ТОВ «ІНТЕРПРОЕКТ» 8000000000:91:066:0102	55,22	пр.Правди (навпроти пр. Василя Порики), Подільський р-н	Діброва Парк	В стадії будівництва
7	824	02.11.2015	ТОВ «ПРОЕКТІНВЕСТБУД» 8000000000:91:400:0101	86,0	між вул. Газопровідною та вул. Маршала Гречка, Подільський р-н	Відсутній	В стадії погодження проєкту будівництва
8	36	31.10.2006	ТОВ «СТОЛИЦЯ» 8000000000:78:135:0044	1,8028	Велика Окружна дорога в Оболонському районі	Відсутній	Затверджено детальний план території, проєкт землеустрою в стадії погодження
Разом:				308,1258			

На момент проведення аудиту договори часткової участі в будівництві від 25.09.2006 № 35 і від 31.10.2006 № 36 укладені з ТОВ «Каштанове місто» і

ТОВ «Столиця», не діють, жодних документів за ними не оформлялось. Інвестиції не здійснювались.

Згідно із пунктом 4.5. договорів від 25.09.2006 № 36 із ТОВ «Столиця» та від 25.09.2006 № 35 із ТОВ «Каштанове місто» участь сторін у забезпеченні будівництва розподіляється таким чином, зокрема: ДП «Пуща-Водиця» вносить в установленому порядку право на забудову земельної ділянки для будівництва об'єкта і надає ТОВ «Столиця» та ТОВ «Каштанове місто» підприємствам-забудовникам право виступити інвестором та забезпечити будівництво об'єкта та не здійснює фінансування будівництва об'єкта. Строк дії договору не визначено.

Відповідно до статті 102¹ Земельного кодексу України права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій) виникають на підставі договору між власником земельної ділянки та особою, яка виявила бажання користуватися цією земельною ділянкою для таких потреб, відповідно до Цивільного кодексу України. Згідно із частиною першою статті 413 Цивільного кодексу України, власник земельної ділянки має право надати її в користування іншій особі для будівництва промислових, побутових, соціально-культурних, житлових та інших споруд і будівель (суперфіцій). Таке право виникає на підставі договору або заповіту. Згідно із статтею 395 Цивільного кодексу України речовими правами на чуже майно є, зокрема, право забудови земельної ділянки (суперфіцій).

Аудитом встановлено, що з моменту укладення договорів від 31.10.2006 № 36 із ТОВ «Столиця» (2006 рік) та від 25.09.2006 № 35 із ТОВ «Каштанове місто» (2006 рік) вони не виконуються, забудова земельних ділянок площею 1,8028 га з кадастровим номером 8000000000:78:135:0044 та площею 1 га (в межах земельної ділянки площею 13,5766 га з кадастровим номером 8000000000:91:066:0101) не здійснюється, що є підставою для розірвання договорів згідно із пунктом 4 частини дев'ятої статті 102¹ Земельного кодексу України, якою передбачено припинення права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій) та невикористання земельної ділянки для забудови в разі користування чужою земельною ділянкою для забудови протягом трьох років.

Договори від 05.03.2013 (нова редакція договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011) із ТОВ «Датоліт» та від 02.11.2015 № 824 із ТОВ «Проектінвестбуд» перебувають на початкових етапах їх реалізації, зокрема отримання дозвільних документів і погодження проекту будівництва. За чотирма зазначеними договорами передано під будівництво 5 земельних ділянок загальною площею 120,5487 га, на яких на момент проведення аудиту будівництво не здійснюється.

Інвестиційний договір від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008), укладений з ТОВ «Олівер-Буд», завершений. За зазначеним договором на земельній ділянці площею 9,7 га побудовано житловий комплекс «Варшавський», який введено в експлуатацію. За цим інвестиційним договором ДП «Пуща-Водиця» отримало 31 квартиру загальною площею 2 170,9 кв. м та 18 нежитлових приміщень загальною площею 20,4 кв. м. Також згідно із додатковими угодами № 1 та № 2, замість отримання частини майнових

прав в обсязі 8 267,81 кв. м, ДП «Пуца-Водиця» отримало грошові кошти в загальній сумі 76 938 643,00 гривень.

За трьома інвестиційними договорами, укладеними із ТОВ «Інтерпроект» (від 02.11.2015 № 823), із ТОВ «Конкорд-ДС Плюс» (від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011) та із ТОВ «Сітібудсервіс» (від 05.03.2013 № 0503-ІД/13), на момент проведення аудиту здійснюються будівельні роботи (на етапах спорудження об'єкта (III Етап) та оформлення об'єкта (IV Етап). Загальна площа земельних ділянок, використання яких передбачено умовами зазначених інвестиційних договорів та договорів пайової участі у будівництві, становила 177,8602 га, з яких на момент проведення аудиту фактично під будівництвом – 77,3615 га, зокрема:

1) за інвестиційним договором від 02.11.2015 № 823, укладеним з ТОВ «Інтерпроект», здійснюється комплексна забудова у багатофункціональному житловому районі на проспекті Правди (навпроти проспекта Василя Порики) у Подільському районі міста Києва» (IV мікрорайон) на земельній ділянці орієнтовною загальною площею 15,13 га по проспекту Правди у Подільському районі м. Києва (навпроти перетину з проспектом Василя Порики), яка в свою чергу розташовується в межах земельної ділянки загальною площею 55,2225 га, кадастровий номер 8000000000:91:066:0102. Зокрема будується житловий комплекс «Діброва парк». Згідно з протоколом розподілу площ в об'єкті від 27.09.2019, що є додатком 2 до інвестиційного договору, ДП «Пуца-Водиця» отримує у свою власність (господарське відання) частину об'єкта у розмірі 5 відс. площі житла в об'єкті (12 263,28 кв. м площі житла в об'єкті, 201 квартира). Викупу або передання житлових приміщень (квартир) за цим договором не відбувалося;

2) за інвестиційним договором від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011) із ТОВ «Конкорд ДС Плюс» на момент проведення аудиту здійснюється будівництво житлового комплексу «Варшавський плюс». Згідно з протоколом розподілу площ в об'єкті від 02.07.2018 (додаток № 2 до інвестиційного договору) ДП «Пуца-Водиця» отримує у свою власність (господарське відання) частину об'єкта у розмірі 4 відс. від площі житла, яка становить з 9 195,62 кв. м (157 квартир), що розташований на земельній ділянці орієнтовною загальною площею 10 га, яка входить до складу земельної ділянки, зазначеної в п.1.1.6 договору, що розташована на перетині проспекта Правди та вулиці Маршала Гречка в Подільському районі міста Києва.

Аудитом встановлено, що протягом 2018–2019 років замість частини майнових прав в обсязі 7 200,1 кв. м (124 квартири) ДП «Пуца-Водиця» отримало грошові кошти в загальній сумі 92 347 636,0 гривень. За вказаним інвестиційним договором за ДП «Пуца-Водиця» залишилось 1 995,52 кв. м площі житла в об'єкті (33 квартири). Житловий комплекс «Варшавський плюс» на момент проведення аудиту в експлуатацію не введено.

3) За інвестиційним договором від 05.03.2013 № 0503-ІД/13 із ТОВ «Сітібудсервіс» завершено будівництво житлового комплексу «Крістер Град» та будується житловий комплекс «Варшавський 2». Згідно з протоколами розподілу площ в об'єкті від 22.10.2015, від 24.06.2019 за вказаним інвестиційним договором, ДП «Пуца-Водиця» повинно отримати у свою

власність 5 відс. площі житла (164 710,63 кв. м житлових площ, 282 квартири). В рамках виконання інвестиційного договору було передано з 2017 по 2021 роки 5 863,1 кв. м у вигляді житлових приміщень (83 квартири).

Аудитом встановлено, що додатковими угодами від 09.11.2015 № 1, 29.12.2016 № 2, 18.12.2017 № 3, 20.04.2018 № 4, 11.11.2019 № 5 до інвестиційного договору від 05.03.2013 № 0503-ІД/13 із ТОВ «Сітібудсервіс», замість отримання частини майнових прав на житлові приміщення, ТОВ «Сітібудсервіс» у ДП «Пуца-Водиця» викуплено за 2015–2021 роки 7 557,33 кв. м (128 квартир) за оцінкою суб'єктів оціночної діяльності (за даними звітів про оцінку майнових прав) на загальну суму 75 972,4 тис. гривень. За вказаним інвестиційним договором за ДП «Пуца-Водиця» залишилось 151 290,2 кв. м площі житла в об'єкті (71 квартира).

Встановлено, що управлінські рішення щодо укладання додаткових угод⁶² до інвестиційних договорів від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008), від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011) та від 05.03.2013 № 0503-ІД/13, укладених із трьома забудовниками (ТОВ «ОЛІВЕР-БУД», ТОВ «Конкорд ДС Плюс», ТОВ «Сітібудсервіс»), приймалися керівництвом ДП «Пуца-Водиця» без погодження з органом управління майном та замість отримання частини майнових прав на приміщення в побудованих об'єктах ДП «Пуца-Водиця» отримувало від підприємств-збудовників свою частку у вигляді грошових коштів. При цьому вартість майнових прав визначалася суб'єктами оціночної діяльності, що були залучені підприємствами-збудовниками без конкурсу та без погодження органу управління майном (Мінагрополітики та ФДМУ). Всього у 2015–2019 роках підприємствами-збудовниками сплачено 240 258,3 тис. грн грошових коштів замість отримання частини майнових прав на приміщення в загальному обсязі 22 653,57 кв. м: ТОВ «ОЛІВЕР-БУД» сплачено 76 938, 6 тис. грн замість отримання частини майнових прав на приміщення в обсязі 8 267,81 кв. м; ТОВ «Конкорд ДС Плюс» сплачено 92 347,6 тис. грн замість отримання частини майнових прав на приміщення в обсязі 7 210,10 кв. м; ТОВ «Сітібудсервіс» сплачено 70 972,1 тис. грн замість отримання частини майнових прав на приміщення в обсязі 7 175,66 кв. метрів. Зазначені дії мають ризики встановлення суб'єктами оціночної діяльності несправедливої заниженої вартості державного майна та недоотримання ДП «Пуца-Водиця» відповідної вигоди від інвестиції.

Аудитом встановлено, що пунктами 12.4 і 12.5 шістьох інвестиційних договорів: від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008) із ТОВ «Олівер-Буд», від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011) із ТОВ «Конкорд-ДС Плюс», від 05.03.2013 № 0503-ІД/13 із ТОВ «Сітібудсервіс», від 05.03.2013 (нова редакція договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011) із ТОВ «Датоліт», від 02.11.2015 № 823 із ТОВ «Інтерпроект» та від 02.11.2015 № 824 із ТОВ «Проектінвестбуд» передбачені особливі умови, а саме: укладання договору не є зміною цільового призначення земельної ділянки, яке встановлюється та змінюється компетентними суб'єктами у встановленому

⁶² На підставі підпункту 5.2.3 та пункту 13.1 інвестиційних договорів.

законодавством порядку. Право на земельну ділянку залишається за ДП «Пуща-Водиця», земельна ділянка не є вкладом ДП «Пуща-Водиця» у діяльність з реалізації договору і укладання цього договору не припиняє права ДП «Пуща-Водиця» на земельну ділянку. Відповідно пункту 12.6 договорів сторони стверджують, що договір не є договором про спільну діяльність, а є договором змішаної інвестиційно-підрядної форми відповідно до статті 67 Господарського кодексу України та статей 3 і 6 Цивільного кодексу України. Майно (та майнові права), кошти тощо, внесені для реалізації цього договору, не є об'єднанням вкладів сторін, не є їх спільною частковою власністю, а залишаються у власності сторони, що його внесла. Частини об'єкта, що розподіляють між сторонами, не є спільною частковою власністю сторін, а належать кожній із сторін відповідно до положень договору. При реалізації договору сторони зберігають свою юридичну самостійність.

За таких не вигідних для ДП «Пуща-Водиця» умов, з моменту укладання інвестиційних договорів та протягом усього терміну їх дії, Підприємство нараховувало та сплачувало плату за земельні ділянки, які були передані під забудову. Зокрема, тільки у 2020–2021 роках ДП «Пуща-Водиця» як користувач 9 земельних ділянок загальною площею 308,1258 га, на яких здійснюється будівництво, нараховано та сплачено плати за землю 29 025,6 тис. грн⁶³, що призвело до значного податкового навантаження на державне підприємство та непродуктивних витрат. Заборгованість зі сплати податку на землю відсутня.

Таке значне податкове навантаження на ДП «Пуща-Водиця» зі сплати земельного податку, за відсутності належного контролю з боку органу управління державним майном (Міністерства аграрної політики і продовольства України), призвело до того, що керівництвом ДП «Пуща-Водиця» в порушення вимог частини четвертої статті 67 Господарського кодексу України⁶⁴ та пункту 3 Порядку погодження залучення державними підприємствами, у тому числі господарськими товариствами (крім банків), у статутному капіталі яких 50 та більше відсотків акцій (часток) належать державі, кредитів (позик), надання гарантій або поруки за такими зобов'язаннями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.06.2011 № 809, протягом 2014–2019 років залучалась поворотна фінансова допомога на виплату заробітної плати, оплати податків та на інші господарські потреби Підприємства в загальній сумі 201 120,8 тис. грн, з якої станом на 31.12.2021 не повернено 68 561,0 тис. гривень. Зазначена фінансова допомога отримувалась від підприємств, з якими ДП «Пуща-Водиця» укладені інвестиційні договори, а її повернення здійснювалося за рахунок отримання коштів від тих же підприємств

⁶³ 29 025,6 тис. грн (2020 – 12 891,2 тис. грн, 2021 – 16 134,4 тис. гривень).

⁶⁴ Державні підприємства, у тому числі господарські товариства (крім банків), у статутному капіталі яких державі належить 50 та більше відсотків акцій (часток, паїв), здійснюють залучення внутрішніх довгострокових (більше одного року) та зовнішніх кредитів (позик), надають гарантії або є поручителями за такими зобов'язаннями за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, здійснюють залучення внутрішніх короткострокових (до одного року) кредитів (позик), надають гарантії або є поручителями за такими зобов'язаннями – за погодженням з органом виконавчої влади, який здійснює функції управління державною власністю. Порядок таких погоджень встановлюється Кабінетом Міністрів України.

у рамках викупу майнових прав на квартири. При цьому в бухгалтерському обліку ДП «Пуща-Водиця» майнові права на квартири були відсутні.

У 2021 році, з дозволу заступника Голови Фонду Дениса Кудіна, ДП «Пуща-Водиця» вперше залучено поворотну безвідсоткову фінансову допомогу в розмірі 7 500,0 тис. грн не від підприємств-забудовників, а від суб'єктів господарювання⁶⁵, що перебували у сфері управління Фонду. За відсутності належного контролю органу управління державним майном, повернення безвідсоткової фінансової допомоги відбулось у жовтні 2021 року з порушенням на чотири місяці термінів, визначених умовами договорів, за рахунок продажу майнових прав на квартири, які у бухгалтерському обліку Підприємства відсутні.

Аудитом встановлено, що у липні 2021 року за результатом електронного аукціону⁶⁶ ДП «Пуща-Водиця» було продано ТОВ «СМАРТ БУД ІНВЕСТ» майнові права на житлові приміщення (квартири) загальною площею 2 670,1 кв. м, у кількості 42 шт. у Житловому комплексі «Варшавський 2», що по проспекту Правди у Подільському районі міста Києва (навпроти перетину з проспектом Василя Порика), загальною вартістю 63 258,415 тис. гривень.

Крім того, внаслідок незабезпечення належного контролю та моніторингу за ефективним використанням державного майна ДП «Пуща-Водиця» реалізація зазначених інвестиційних договорів створює ризики непрозорого відчуження значних матеріальних активів державного підприємства орієнтовною ринковою вартістю 40 396 084,7 тис. грн, що позбавило це Підприємство отримати вигоду для подальшого його розвитку.

Згідно з чинним законодавством набуття права власності на збудовані об'єкти нерухомого майна новими власниками у подальшому призведе до втрати ДП «Пуща-Водиця» права користування цими земельними ділянками. Так, відповідно до вимог пункту «д» частини другої статті 92 та частин першої – третьої статті 42 Земельного кодексу України право постійного користування земельною ділянкою із земель державної та комунальної власності набувають співвласники багатоквартирного будинку, земельні ділянки надаються в постійне користування підприємствам, установам і організаціям, які здійснюють управління цими будинками, та передаються безоплатно у власність або в постійне користування співвласникам багатоквартирного будинку у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Згідно з частиною 13 статті 120 Земельного кодексу України у разі набуття права власності на об'єкт нерухомого майна (іншу будівлю або споруду, єдиний майновий комплекс), розміщений на земельній ділянці, що перебуває у постійному користуванні, особами, які не можуть набувати земельну ділянку на такому праві, вони набувають земельну ділянку із земель державної або комунальної власності у власність або оренду.

⁶⁵ АТ «Криворізька теплоцентрально» у сумі 6 000,0 тис. грн, ДП «Західний експертно-технічний центр Держпраці» в сумі 500,0 тис. грн та «Київський експертно-технічний центр Держпраці» в сумі 1 000,0 тис. гривень.

⁶⁶ За інформацією сайту Прозорро.Продажі. Доступно за посиланням: <https://prozorro.sale/auction/UA-PS-2021-07-27-000057-1>.

За відсутності дієвого контролю органу управління державним майном ДП «Пуца-Водиця» (Мінагрополітики, Мінекономрозвитку та з грудня 2019 року – ФДМУ) за реалізацією інвестиційних договорів в частині дотримання вимог земельного та податкового законодавства встановлено факти зволікання із зміною їх цільового призначення. Як наслідок, земельні ділянки не використовуються за цільовим призначенням у сільському господарстві, а будівництво триває роками, переходить у «довгобуд», податки за землю сплачуються за іншою ставкою.

Аудитом встановлено, що із дев'яти земельних ділянок, залучених в процесі реалізації інвестиційних договорів, у 2020 році чотири земельні ділянки⁶⁷ загальною площею 118,5477 га та у 2021 році три земельні ділянки⁶⁸ загальною площею 32,5477 га мали категорію «землі сільськогосподарського призначення». Відповідно до пункту 284.1 статті 284 Податкового кодексу України Київська міська рада встановлює ставки плати за землю та пільги щодо земельного податку, що сплачується на території міста Києва.

Згідно із таблицею № 1 додатка 3 до Рішення Київської міської ради від 23 червня 2011 року № 242/5629 «Про встановлення місцевих податків і зборів у м. Києві»⁶⁹ розмір ставки земельного податку для землі сільськогосподарського призначення (для ведення товарного сільськогосподарського виробництва ставка – 0,3) значно вищий за розмір ставки земельного податку для землі житлової забудови (для будівництва і обслуговування багатоквартирного житлового будинку з об'єктами торгово-розважальної та ринкової інфраструктури ставка – 0,03). Як наслідок, при сплаті у 2020–2021 роках податку на землю за земельні ділянки, що передбачали багатоквартирну забудову, застосовувався розмір ставки земельного податку як за землі сільськогосподарського призначення, що призвело до значного податкового навантаження на державне підприємство та непродуктивних витрат на загальну суму 4 764,3 тис. гривень⁷⁰.

4.3. Оцінка стану використання земельних ділянок ДП «Пуца-Водиця»

Станом на 01.01.2020 і на 01.01.2021 в користуванні ДП «Пуца-Водиця» знаходилось 62 земельні ділянки загальною площею 2095,5145 га. У 2020 році одну земельну ділянку загальною площею 9,5838 га⁷¹ ДП «Пуца-Водиця»

⁶⁷ 118,5477 га (8000000000:78:137:0010 – 29,7449 га; 8000000000:91:400:0101 – 86,00 га; 8000000000:78:135:0044 – 1,8028 га; 8000000000:91:066:0101 – 1,00 га).

⁶⁸ 32,5477 га (8000000000:78:137:0010 – 29,7449 га; 8000000000:78:135:0044 – 1,8028 га; 8000000000:91:066:0101 – 1,00 га).

⁶⁹ Рішення Київської міської ради від 23 червня 2011 року № 242/5629 (із змінами і доповненнями (у редакції рішення Київської міської ради від 18.10.2018 № 1910/5974)).

⁷⁰ 4 764,3 тис. грн (2020 – 2 491,3 тис. грн; 2021 – 2 273,0 тис. гривень).

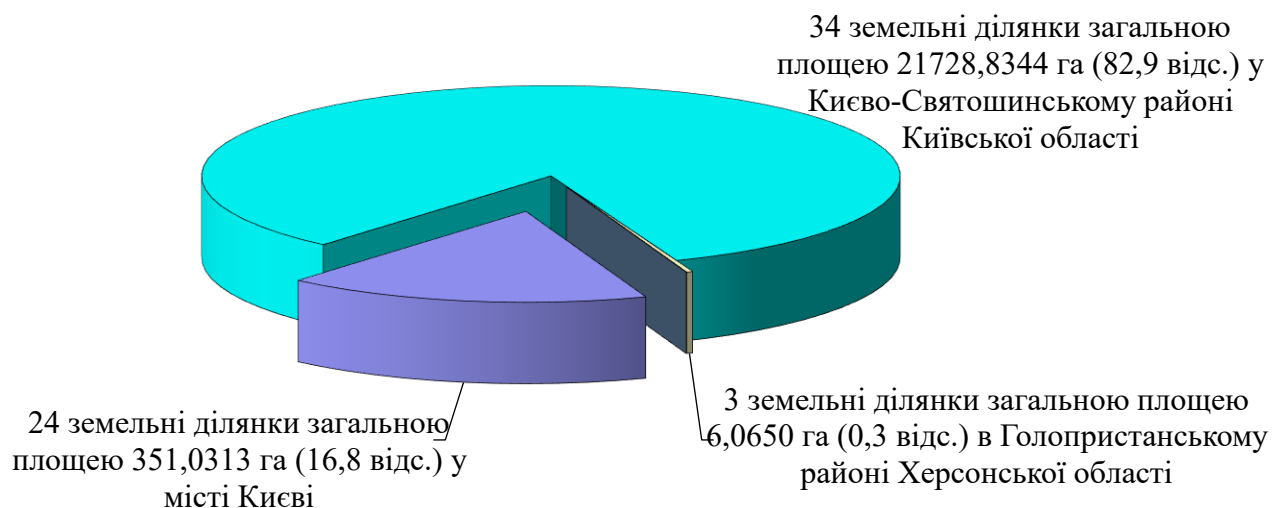
⁷¹ ДП «Пуца-Водиця» на праві постійного користування належала земельна ділянка площею 9,5838 га (кадастровий номер 3222486200:03:001:0051) в селі Софійська Борщагівка Києво-Святошинського району Київської області з цільовим призначенням для ведення особистого селянського господарства. На підставі ухвали Святошинського районного суду міста Києва від 13.05.2021 по справі № 759/9414/21 накладено арешт на земельну ділянку, на час проведення аудиту судова справа триває.

втрачено. Станом на 01.12.2021, в користуванні знаходилася 61 земельна ділянка загальною площею 2085,9307 га, у т. ч. 2 земельні ділянки площею 1,313 га, яким не присвоєно кадастрові номери.

Із загальної кількості земельних ділянок (61 земельна ділянка), що знаходяться у користуванні ДП «Пуца-Водиця», розташовано: у місті Києві – 24 земельні ділянки загальною площею 351,0313 га (23 земельні ділянки⁷², яким присвоєно кадастрові номери загальною площею 350,5833 га, та 1 земельна ділянка у Солом'янському районі м. Києва площею 0,448 га, якій кадастровий номер не присвоєно), 34 земельні ділянки загальною площею 1728,8344 га у Києво-Святошинському районі Київської області⁷³ та 3 земельні ділянки загальною площею 6,0650 га у межах Круглоозерської сільської ради та с. Гола Пристань Голопристанського району Херсонській області, з яких 1 земельній ділянці площею 0,865 га кадастровий номер не присвоєно.

Аудитом встановлено, що за 7 земельними ділянками⁷⁴ загальною площею 9,7635 га не забезпечено реєстрації речових прав на нерухоме майно. Зокрема, станом на 31.12.2021 у державному реєстрі речових прав на нерухоме майно відсутні відомості про реєстрацію 5 земельних ділянок, які розташовані у місті Києві площею 4,8235 га, та 2 земельних ділянок, які розташовані у Херсонській області, площею 4,94 га. Структура земельних ділянок ДП «Пуца-Водиця» в розрізі їх розташування станом на 01.12.2021 відображена на діаграмі 3.

Діаграма 3. Структура земельних ділянок ДП «Пуца – Водиця» в розрізі їх розташування станом на 01.12.2021

Аудитом встановлено, що права користування зазначеними земельними ділянками у бухгалтерському обліку Підприємства у складі нематеріальних

⁷² 21 земельна ділянка у Подільському районі м. Києва загальною площею 318,8297 га; 2 земельні ділянки в Оболонському районі м. Києва загальною площею 31,7536 га.

⁷³ 18 земельних ділянок у межах Музичанської сільської ради загальною площею 1697,4495 га; 15 земельних ділянок у межах с. Софіївська Борщагівка загальною площею 9,4149 га та 1 земельна ділянка у межах Дмитрівської сільської ради загальною площею 21,9700 га.

⁷⁴ 8000000000:78:135:0044 площею 1,8028 га, 8000000000:85:227:0213 – 0,1683 га, 8000000000:85:227:0211 – 0,256 га, 8000000000:85:227:0216 – 2,5682 га, 8000000000:85:227:0215 – 0,0282 га, 6522383500:02:001:0278 – 4,58 га, 6522383500:02:001:0269 площею 0,36 га.

активів на рахунку бухгалтерського обліку 122 «Права користування майном» не відображені, що є порушенням пункту 1 розділу III Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 19.12.2006 № 1213, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 26.12.2006 за № 1363/13237, яким визначено, що вартість права постійного користування земельними ділянками державні (казенні) та комунальні підприємства відображають у складі нематеріальних активів у порядку, установленому Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» та пункту 6 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» (далі – ПСБО 8 «Нематеріальні активи»), згідно з яким придбаний або отриманий нематеріальний актив відображається в балансі, якщо існує імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена. Бухгалтерський облік нематеріальних активів ведеться щодо кожного об'єкта за такими групами, зокрема права користування майном (право користування земельною ділянкою відповідно до земельного законодавства, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо) (абзац третій пункту 5 ПСБО 8 «Нематеріальні активи»).

Згідно із пунктом 13 ПСБО 8 «Нематеріальні активи» первісною вартістю безоплатно отриманих нематеріальних активів є їх справедлива вартість на дату отримання з урахуванням витрат, передбачених пунктом 11 цього Положення (стандарту). Також, згідно із пунктом 2.2.2.3 Положення про облікову політику ДП «Пуща-Водиця»⁷⁵, придбаний або отриманий нематеріальний актив відображається в балансі, якщо існує імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена. В той же час, первісною вартістю безоплатно отриманих нематеріальних активів є їх справедлива вартість на дату отримання з урахуванням витрат, передбачених абзацом шостим підрозділу 3.3.3 розділу 3.3. цієї Облікової політики. Відповідно до частини шостої статті 5 Закону України від 11.12.2003 № 1378 «Про оцінку земель», експертна грошова оцінка земельних ділянок та прав на них проводиться з метою визначення вартості об'єкта оцінки.

Аудитом встановлено, що експертна грошова оцінка земельних ділянок ДП «Пуща-Водиця» не проведена та їх ринкова вартість не визначена. Інвентаризація земельних ділянок Підприємством не проводилася.

Невідображення в бухгалтерському обліку ДП «Пуща-Водиця» прав користування земельними ділянками та неоформлення речових прав на нерухоме майно створює високі ризики їх втрати (відчуження) під час здійснення будь-яких правочинів, що в подальшому може призвести до необхідності захисту права користування земельними ділянками ДП «Пуща-Водиця» у судовому порядку.

⁷⁵ Затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 28.08.2017 № 45-0

Як наслідок, у вересні 2020 року ДП «Пуща-Водиця» втрачено одну земельну ділянку⁷⁶ через внесення державним реєстратором Козівської селищної ради Козівського району Тернопільської області, в порушення вимог територіальності, державної реєстрації права власності за фізичною особою (колишнім власником, у якого ДП «Пуща-Водиця» в судовому порядку витребувало зазначену земельну ділянку) та скасуванням іншого речового права, зареєстрованого за ДП «Пуща-Водиця». У жовтні 2010 року цією фізичною особою продано ТОВ «ТАКС ДЕФЕНС КОНСАЛТІНГ» (код ЄДРПОУ 39093142) вказану земельну ділянку. Після звернення ДП «Пуща-Водиця» до правоохоронних органів та Держгеокадастру в Київській області у грудні 2020 року зроблено повторну державну реєстрацію іншого речового права за ДП «Пуща-Водиця», яку у січні 2021 року скасовано Міністерством юстиції України та поновлено права за ТОВ «ТАКС ДЕФЕНС КОНСАЛТІНГ». На момент проведення аудиту на підставі ухвали Святошинського районного суду міста Києва накладено арешт на земельну ділянку. На час проведення аудиту судовий розгляд триває.

Крім того, під час аудиту встановлено, що у 2019 році Міністерством юстиції України скасована реєстрація іншого речового права ДП «Пуща-Водиця» на 32 земельні ділянки загальною площею 426,9767 га⁷⁷ та Головним управлінням Держгеокадастру у Київській області передано у приватну власність з формуванням 165 нових земельних ділянок. На момент проведення аудиту на підставі ухвали Вищого антикорупційного суду⁷⁸ накладено арешт на 165 земельних ділянок із заборонаю відчуження, зміни, реєстрації (перереєстрації), застави або іншого виду зміни власника майна, поділу об'єднання, забудови, зміни категорії та цільового призначення.

За даними мережі «Інтернет»⁷⁹ орієнтовна ринкова вартість землі на території Софіївсько-Борщагівської сільської ради та Петропавлівсько-Борщагівської сільської ради Київської області приблизно дорівнює вартості землі у Святошинському районі міста Києва. Орієнтовна вартість землі у Святошинському районі м. Києва становить 198,75 тис. грн за одну «сотку». Проведеним орієнтовним розрахунком загальної ринкової вартості 32 земельних ділянок загальною площею 426,9767 га, які розташовані на території Софіївсько-Борщагівської сільської ради Київської області (332,3323 га) та Петропавлівсько-Борщагівської сільської ради Київської області (94,6444 га), встановлено, що їх

⁷⁶ Загальною площею 9,5838 га (кадастровий номер 3222486200:03:001:0051) в селі Софіївська Борщагівка Києво-Святошинського району Київської області з цільовим призначенням для ведення особистого селянського господарства.

⁷⁷ На території Софіївсько-Борщагівської сільської ради Київської області (332,3323 га) та Петропавлівсько-Борщагівської сільської ради Київської області (94,6444 га).

⁷⁸ Ухвала слідчого судді ВАКС у справі № 991/9133/20 (провадження 1-кк/991/9362/20) від 12.11.2020 у кримінальному провадженні № 5201900000000856, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 01.10.2019.

⁷⁹ За інформацією з порталу СтройОбзор. Доступно за посиланням: <https://stroyobzor.ua/ru/kyev/news-analythics/skolko-stoit-kupit-zemlyu-v-kieve-ceny-po-rayonam>; за інформацією з порталу Файненс.юа. Доступно за посиланням: <https://news.finance.ua/ua/news/-/502150/skilky-koshtuye-kupyty-zemlyu-v-kyievi-tsiny-za-rajonamy>.

орієнтовна вартість становить – 8 486 161,9 тис. гривень. При цьому остаточна втрата (відчуження) 32 земельних ділянок орієнтовною вартістю 8 486 161,9 тис. грн завдасть істотної шкоди ДП «Пуща-Водиця» та відповідно інтересам держави.

За даними Головного управління Держгеокадастру у Київській області на 14 земельних ділянок загальною площею 8,6854 га, право постійного користування якими зареєстровано за ДП «Пуща-Водиця», розроблено проєкт землеустрою щодо відведення земельних ділянок ТОВ «НФВ «АЗІМУТ».

Незабезпечення належного контролю Фондом, як органом управління, так і ДП «Пуща-Водиця» за ефективним використанням земельних ділянок ДП «Пуща-Водиця» призвело до численних випадків їх нецільового використання, розміщення та функціонування приватного бізнесу на них.

Під час аудиту встановлено, що протягом 2020–2021 років 21 земельна ділянка ДП «Пуща-Водиця» загальною площею 54,9244 га (15 земельних ділянок загальною площею 49,4848 га у Подільському районі м. Києва та 6 земельних ділянок загальною площею 5,4396 га у межах села Софіївська Борщагівка Києво-Святошинського району Київської області) використовується не за цільовим призначенням, із яких 20 земельних ділянок загальною площею 46,9361 га у господарській діяльності Підприємством не використовуються. Всього протягом 2020–2021 років ДП «Пуща-Водиця» сплачено за двадцять одну земельну ділянку загальною площею 54,9244 га земельного податку на загальну суму – 6 065,1 тис. грн (15,1 відс.), що є значним податковим навантаженням на державне підприємство та призвело до непродуктивних витрат на цю суму.

Встановлено, що на 21 земельній ділянці ДП «Пуща-Водиця» розташовані, зокрема: автогаражні кооперативи АК «Барвінок», АК «Мрія», АК «Квітневий», АК «Північне-Садовий», АК «Брестський» (існують випадки права власності на гаражі у третіх осіб), гаражі фізичних осіб; житлова багатоквартирна забудова, що передана на баланс КМДА; Берковецьке (Міське) кладовище; спортивна споруда, стадіон; дороги загального користування; будівлі Київсьільбуду, житловий комплекс «Софія Клубний» (с. Софіївська Борщагівка), торговельний комплекс «Новус».

За даними мережі «Інтернет», ринкова вартість землі у Подільському районі міста Києва становить 1 404,35 тис. грн за одну «сотку». Відповідно до орієнтовного розрахунку вартості земельних ділянок, загальна ринкова вартість 15 земельних ділянок загальною площею 49,4848 га, які розташовані у Подільському районі міста Києва, становить 6 949 150,5 тис. грн (4 948,48 соток * 1 404,3 тис. грн), загальна ринкова вартість 6 земельних ділянок загальною площею 5,4396 га, які розташовані у межах села Софіївська Борщагівка Києво-Святошинського району Київської області, становить 108 112,05 тис. грн (543,96 соток * 198,75 тис. гривень).

Зазначене створює високі ризики втрати державного майна орієнтовною ринковою вартістю 7 057 262,55 тис. грн, оскільки у пункті «г» статті 141 Земельного кодексу України визначено, що однією з підстав припинення права користування земельною ділянкою є використання земельної ділянки не за цільовим призначенням.

4.4. Оцінка стану використання земельних ділянок, що передані під забудову згідно з інвестиційними договорами та договорами часткової участі у будівництві

Аудитом встановлено, що за 8 договорами, у яких ДП «Пуща-Водиця» виступає інвестором – замовником будівництва укладеними з: ТОВ «Столиця» (від 31.10.2006 № 36), ТОВ «Каштанове місто» (від 25.09.2006 № 35), ТОВ «Олівер-Буд» (від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008), ТОВ «Конкорд-ДС Плюс» (від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011), ТОВ «Сітібудсервіс» (від 05.03.2013 № 0503-ІД/13), ТОВ «Датоліт» (від 05.03.2013 (нова редакція договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011), ТОВ «Інтерпроект» (інвестиційний договір від 02.11.2015 № 823) та ТОВ «Проектінвестбуд» (від 02.11.2015 № 824), під забудову виділено 9 земельних ділянок у Подільському та Оболонському районах міста Києва загальною площею 308,1258 га, що становить 87,8 відс. всіх земельних ділянок Підприємства, що знаходяться у місті Києві (351,0313 га).

1. Відповідно до договору від 31.10.2006 № 36, укладеного із ТОВ «СТОЛИЦЯ», під забудову передано земельну ділянку площею 1,8028 га, що розташована за адресою: м. Київ, Велика Окружна дорога в Оболонському районі м. Києва, згідно з державним актом на право постійного користування землею від 16.02.2005 № 04-9-00012. Кадастровий номер земельної ділянки у договорі та додатку до нього не зазначені. У Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно відомості щодо земельної ділянки площею 1,8028 га з кадастровим номером 8000000000:78:135:0044 відсутні.

Згідно з частиною третьою статті 3 Закону України від 01.07.2004 № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі – Закон № 1952), речові права на нерухоме майно та їх обтяження, що виникли до 1 січня 2013 року, визнаються дійсними за наявності однієї з таких умов: реєстрація таких прав була проведена відповідно до законодавства, що діяло на момент їх виникнення та на момент виникнення таких прав діяло законодавство, що не передбачало їх обов'язкової реєстрації. Відповідно до вказаних умов, речові права на земельну ділянку площею 1,8028 га з кадастровим номером 8000000000:78:135:0044 є дійсними.

2. Згідно з інвестиційним договором від 05.03.2013 (нова редакція договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011), укладеним із ТОВ «ДАТОЛІТ» (далі – договір із ТОВ «ДАТОЛІТ»), під забудову передано дві земельні ділянки загальною площею 31,7536 га, розташовані на вул. Юрія Кондратюка (відділення «Поля зрошування») в Оболонському районі м. Києва, що надані ДП «Пуща-Водиця» згідно з державним актом на право постійного користування землею № 78-4-00006 від 15.07.1998. Кадастрові номери земельних ділянок у договорі та додатку до нього не зазначені. Додатком № 1 до договору від 05.03.2013 (нова редакція договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011) із ТОВ «ДАТОЛІТ» є план земельних ділянок загальною площею 31,7536 га. Площа окремих земельних ділянок у договорі із ТОВ «ДАТОЛІТ» та додатку до нього не визначена.

За інформацією Підприємства, згідно з договором від 05.03.2013 (нова редакція договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011) із ТОВ «ДАТОЛІТ» під

забудову передано земельні ділянки з кадастровими номерами 8000000000:78:137:0010 площею 29,7449 га та 8000000000:78:137:0005 площею 2,0087 га. Встановлено, що з моменту укладення договору із ТОВ «ДАТОЛІТ» (2011 рік) він не виконується, а забудова земельних ділянок не здійснюється.

3. Згідно з інвестиційним договором та додатками до нього від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008), укладеним із ТОВ «ОЛІВЕР-БУД», під забудову передано земельну ділянку площею 9,7 га, що розташована на проспекті Правди напроти будинків № 66–76 в Подільському районі міста Києва. Кадастровий номер земельної ділянки у договорі та додатку до нього не зазначений. Додатком № 1 до договору від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008) із ТОВ «ОЛІВЕР-БУД» є план земельної ділянки орієнтовною площею 9,7 га. За інформацією ДП «Пуца-Водиця», згідно з договором від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008) із ТОВ «ОЛІВЕР-БУД» під забудову використано земельну ділянку орієнтовною площею 9,7 га (частина земельної ділянки загальною площею 44,0615 га) з кадастровим номером 8000000000:91:066:0096, що розташована за адресою: проспект Правди напроти будинку № 66–76, Подільський р-н м. Києва. Земельна ділянка забудована, на ній розташований житловий комплекс «Варшавський», який введено в експлуатацію.

4. Згідно з інвестиційним договором від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011), укладеним із ТОВ «КОНКОРД-ДС», та додатками до нього під забудову передано земельну ділянку площею 80,3 га, розташовану на перетині проспекту Правди та вул. Маршала Гречка в Подільському районі міста Києва, що належить ДП «Пуца-Водиця» на праві постійного користування згідно з Витягом з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про реєстрацію іншого речового права (індексний номер 28530449 від 23.10.2014, дата державної реєстрації 04.08.2014). Кадастровий номер земельної ділянки у договорі та додатку до нього не зазначений. Додатком № 1 до договору від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011) із ТОВ «КОНКОРД-ДС» є план земельної ділянки орієнтовною площею 80,3 га. Земельна ділянка забудована частково. На частині земельної ділянки розташовано ЖК «Варшавський Плюс», який побудовано, але не введено в експлуатацію.

За інформацією Підприємства, із 80,2877 га, виділених під забудову, використано 28,0 га (34,9 відс. загальної площі), водночас згідно з протоколом розподілу площ в об'єкті за цим інвестиційним договором, ДП «Пуца-Водиця» використано під забудову земельну ділянку орієнтовною загальною площею 10 га, яка входить до складу земельної ділянки площею 80,3 га.

5. Згідно з інвестиційним договором від 05.03.2013 № 0503-ІД/13, укладеним із ТОВ «СІТІБУДСЕРВІС», під забудову передано земельну ділянку площею 42,35 га, розташовану між проспектом Правди та вул. Полковою у Подільському районі міста Києва. Кадастровий номер земельної ділянки у договорі та додатку до нього не зазначений. Додатком № 1 до цього договору із ТОВ «СІТІБУДСЕРВІС» є план земельної ділянки орієнтовною площею 43,35 га.

За інформацією Підприємства, за цим інвестиційним договором під забудову виділено дві земельні ділянки, а саме: частину земельної ділянки площею 34,3615 га з кадастровим номером 8000000000:91:066:0096 (загальна площа земельної ділянки 44,0615 га), що розташована на проспекті Правди напроти перетину з проспектом Василя Порики, та частину земельної ділянки площею 7,3 га (в межах земельної ділянки загальною площею 7,9883 га) з кадастровим номером 8000000000:85:227:0300, що розташована в Подільському районі міста Києва та прилягає до вулиці Маршала Гречка та проспекту Правди. Встановлено, що на земельній ділянці з кадастровим номером 8000000000:91:066:0096 розташовано ЖК «Варшавський-2», який частково забудовано. На земельній ділянці 7,3 га з кадастровим номером 8000000000:85:227:0300 розташовано ЖК «Крістер Град», який введено в експлуатацію.

За інформацією Підприємства, із 42,35 га, виділених під забудову, використано 34,3615 га (81,1 відс. загальної площі), а саме 26,3732 га земельної ділянки з кадастровим номером 8000000000:91:066:0096, та 7,9883 га земельної ділянки з кадастровим номером 8000000000:85:227:0300.

6. Згідно з інвестиційним договором від 02.11.2015 № 824, укладеним із ТОВ «ІНТЕРПРОЕКТ», та додатками до нього під забудову передано земельну ділянку площею 55,22 га, що знаходиться в межах земельної ділянки загальною площею 70,0206 га, кадастровий номер 8000000000:91:066:0098, що розташована за адресою: проспект Правди (напроти проспекта Василя Порики) у Подільському районі міста Києва, що надана ДП «Пуща-Водиця» на праві постійного користування. За інформацією Підприємства, під забудову згідно з зазначеним вище договором виділено земельну ділянку площею 55,22 га з кадастровим номером 8000000000:91:066:0102, розташовану за адресою: проспект Правди (напроти проспекта Василя Порики) у Подільському районі міста Києва. Встановлено, що на частині земельної ділянки здійснюється будівництво ЖК «Діброва Парк», також на цій земельній ділянці наявні будівлі і споруди господарського та адміністративного призначення ДП «Пуща-Водиця».

7. Згідно з інвестиційним договором від 02.11.2015 № 824, укладеним із ТОВ «ПРОЕКТІНВЕСТБУД», та додатками до нього під забудову передано земельну ділянку площею 86,0 га, розташовану між вул. Газопровідною та вул. Маршала Гречка в Подільському районі м. Києва, що належить ДП «Пуща-Водиця» на праві постійного користування згідно з Витягом з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про реєстрацію іншого речового права (індексний номер 25636809 від 15.08.2014, дата державної реєстрації 04.08.2014). Кадастровий номер земельної ділянки у договорі та додатку до нього не зазначений. Додатком № 1 до договору від 02.11.2015 № 824 із ТОВ «ПРОЕКТІНВЕСТБУД» є план земельної ділянки орієнтовною площею 86,00 га. Забудова земельної ділянки не здійснюється.

8. Згідно з договором часткової участі у будівництві від 25.09.2006 № 35, укладеним із ТОВ «Каштанове місто», під забудову передано територію площею 1 га, розташовану за адресою: вул. Полкова, 76-Б, у Подільському районі міста Києва, що надана Підприємству згідно з державним актом на право постійного користування землею від 15.07.1998 № 91-4-00017. Кадастровий номер земельної

ділянки у договорі та додатку до нього не зазначені. Додатком № 1 до договору від 25.09.2006 № 35 із ТОВ «Каштанове місто» є план земельної ділянки площею 1 га. З моменту укладення договору від 25.09.2006 № 35 із ТОВ «Каштанове місто» (2006 рік), або протягом п'ятнадцяти з половиною років він не виконується, право на забудову земельної ділянки площею 1 га не здійснюється.

Проведений під час аудиту огляд земельних ділянок, що передані під забудову, та розміщеного на них нерухомого майна підтверджує знаходження на земельних ділянках ДП «Пуща-Водиця», приватних об'єктів, споруд без відповідних документів на оренду землі. Використання земельної ділянки з кадастровим номером 8000000000:91:066:0101 не за цільовим призначенням, яка є на праві постійного користування у ДП «Пуща-Водиця», здійснюється іншими фізичними та юридичними особами тривалий час. Зазначене створює високі ризики втрати державного майна, оскільки відповідно до пункту «г» статті 141 Земельного кодексу України визначено, що однією з підстав припинення права користування земельною ділянкою є використання земельної ділянки не за цільовим призначенням.

Зокрема, під час огляду встановлено факти розміщення на земельних ділянках переданих під забудову одно- і двоповерхових гаражних боксів автогаражного кооперативу «Мінський» (виявлено близько 450 гаражів), більшість з яких приватизовані. Серед гаражів є діючий приватний бізнес, зокрема: станції технічного обслуговування (далі – СТО), автомийки, шиномонтажні майстерні; триповерховий готель, тощо, а також встановлено факт розміщення автозаправної станції «КЛЮ». Документи про оренду або використання цих земель до аудиту контрольній групі не надано. На частині земельної ділянки⁸⁰ здійснюється будівництво близько 7 багатоповерхових будинків та паркінгу. Документи та інформацію щодо зазначеного будівництва і назви житлового комплексу під час огляду не надано. За усним поясненням директора ДП «Пуща-Водиця», будується ЖК «7 KVARTAL». Водночас, згідно з інтерактивною мапою сайту <https://lun.ua> (розділ “новобудови Києва на карті») на зазначеній земельній ділянці, між вулицями Олександра Олеся, Івана Виговського та Генерала Грекова, розташовано будівництво двох житлових комплексів (ЖК «7 KVARTAL» із трьома будівлями та невідомий ЖК (без назви) із дев'ятьма будівлями). Щодо наявної забудови невідомого ЖК (без назви) пояснень і жодних документів керівництвом ДП «Пуща-Водиця» під час аудиту не надано.

За даними офіційної сторінки девелоперської компанії Perfect Group⁸¹ (за партнерства Edelburg Development⁸²) здійснюється продаж квартир у ЖК «7 KVARTAL» від забудовника девелоперської компанії Perfect Group за ціною продажу за один метр квадратний від 37,8 тис. грн до 48,4 тис. гривень.

⁸⁰ Земельна ділянка площею 80,3 га, в межах земельної ділянки кадастровий номер 8000000000:91:066:0097.

⁸¹ З сайту компанії Perfect Group. Доступно за посиланням: https://perfect-group.ua/ua/projects/7-kvartal/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=Dop_ssulka_7-kvartal&gclid=EAIaIQobChMI0Jqds7i0-gIvAQeLCh11ZAKNEAAYASAEgJHc_D_BwE.

⁸² З сайту «ЛУН». Доступно за посиланням: <https://lun.ua/ru/%D0%BA%D0%B8%D0%B5%D0%B2>.

Крім того, за інформацією з офіційного сайту цього ж забудовника⁸³, поруч будується ЖК «5 KVARTAL». На сайті девелоперської компанії Perfect Group у розділі «Документи» розміщено дозвіл Державної архітектурно-будівельної інспекції України на виконання будівельних робіт від 24.09.2015 № IV 115152671059, згідно з яким замовником нового будівництва («Будівництво мікрорайонів I, II, 1 п. к. III, 1 п. к. VI) у багатофункціональному житловому районі» (I мікрорайон) за будівельною адресою: вул. Маршала Гречка та проспект Правди (проспект Правди напроти перетину з проспектом Василя Порика) у Подільському районі м. Києва) є ДП «Пуща-Водиця».

Зазначене може свідчити про незаконну забудову, яка відбувається на землях ДП «Пуща-Водиця» з відома його керівництва⁸⁴ і за яку Підприємством сплачується плата за землю, що має ознаки службової недбалості згідно з частиною першою статті 367 Кримінального кодексу України (службова недбалість, тобто невиконання або неналежне виконання службовою особою своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, що завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб).

Відповідно до каталога корупційних ризиків, розміщеного на офіційному сайті Національного агентства з питань запобігання корупції, зміна цільового призначення земельної ділянки; зловживання при укладанні договорів про спільну діяльність; передача прав на земельну ділянку в обхід процедури аукціонів; протиправна забудова на землях, які передані підприємствам, установам та організаціям на праві постійного користування; відмова від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб, мають високий рівень корупційних ризиків та можуть бути наслідком зловживань посадових осіб органів державної влади та керівництва відповідних суб'єктів господарювання.

Ознаки зазначених корупційних ризиків, ідентифіковані під час аудиту, вимагають вжиття відповідних заходів у вигляді повідомлення уповноважених органів із запобігання проявам корупції відповідно до норм Закону України від 14.10.2014 № 1700-УІІ «Про запобігання корупції» та іншого антикорупційного законодавства.

V. Оцінка виконання регіональними відділеннями Фонду державного майна України повноважень з управління об'єктами державної власності

Частиною першою статті 6 Закону № 4107 визначено, що Фонд здійснює свої повноваження безпосередньо і через регіональні відділення в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі та представництва у районах та містах, створених Фондом у разі необхідності. Відповідно до частини

⁸³ З сайту компанії Perfect Group. Доступно за посиланням: <https://perfect-group.ua/ru/projects/v-kvartal/>

⁸⁴ У періоді, що підлягав аудиту керівниками ДП «Пуща-Водиця» були: з 18.06.2019 по 06.04.2020 – генеральний директор Курінний Юрій Юрійович; з 07.04.2020 по 15.02.2021 – виконуючий обов'язки директора Шинкаренко Анатолій Іванович; з 18.02.2021 по теперішній час – директор Іонанов Юрій Олександрович.

третьої статті 6 Закону № 4107 та Типового положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади⁸⁵ регіональні відділення та представництва Фонду діють на підставі положень, що затверджуються Головою Фонду.

Всі надані до аудиту Положення про регіональні відділення РВ ФДМУ, що підлягали аудиту, неповною мірою відповідають завданням, визначеним у Положенні про регіональне відділення Фонду державного майна України, затверджене наказом Фонду від 15.05.2012 № 678, зокрема щодо затвердження умов продажу об'єктів приватизації, розроблених аукціонною комісією; забезпечення зборів і підготовки інформації та документів, необхідних для продажу об'єктів приватизації; продовження здійснення заходів з приватизації об'єктів малої приватизації, рішення про приватизацію яких прийнято Фондом.

Також з недотриманням вимог пункту 11 Положення про РВ ФДМУ по Одеській та Миколаївській областях⁸⁶, згідно з яким начальник регіонального відділення може мати не більше двох заступників, у тому числі одного першого заступника, які призначаються та звільняються з посади Головою Фонду, у РВ ФДМУ по Одеській та Миколаївській областях згідно із затвердженими Головою Фонду Дмитром Сенниченком структурою та в. о. керівника апарату Вікторією Мельник штатним розписом, наявні дві посади першого заступника та три посади заступника начальника РВ ФДМУ з загальним розміром місячного фонду заробітної плати 55,08 тис. гривень. Як наслідок, незаконні витрати державного бюджету на виплату заробітної плати трьом заступникам керівника регіонального відділення за 2020–2021 роки становили загалом 707,52 тис. гривень.

Під час проведення аудитів вищезазначених регіональних відділень Фонду державного майна України протягом 2020–2021 років встановлено незабезпечення належного ведення обліку державних підприємств, установ та організацій, що перебувають у сфері їх управління.

Аудитом встановлено, що Регіональні відділення Фонду, як органи управління, не забезпечили контролю за внесенням змін до державної реєстрації юридичних осіб, у зв'язку з цим не забезпечено об'єктивності, достовірності та повноти відомостей у Єдиному державному реєстрі Міністерства юстиції України відповідно до вимог пункту 7 частини першої статті 4 Закону України від 15.05.2003 № 755 «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (далі – Закон № 755).

Окрім того, ДП «Гайворонівське «ДТВПП», ДП «Олександрійський шовкорадгосп» та ДВП «Дніпронерудпром», за відсутності контролю з боку РВ ФДМУ по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях, у сфері управління якого вони перебувають, з недотриманням вимог пункту 1 частини першої статті 2, пункту 2 частини першої статті 3, статей 4 і 5 Закону

⁸⁵ Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 563 «Про затвердження Типового положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади».

⁸⁶ Затверджено наказом ФДМУ від 22.05.2019 № 484 «Про затвердження Положення про Регіональне відділення Фонду державного майна України».

України від 01.07.2004 № 2004 № 1952 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяження» (далі – Закон № 1952), не здійснено заходи щодо державної реєстрації права власності на об'єкти нерухомого майна на загальну суму 974,3 тис. гривень. Також внаслідок незабезпечення контролю РВ ФДМУ по Вінницькій та Хмельницький областях і РВ ФДМУ по Одеській, Миколаївській, Херсонській областях за проведенням державними підприємствами, що перебувають у сфері їх управління, державної реєстрації права власності на державне нерухоме майно, не зареєстровано нерухомого майна двох державних підприємств ДП «Славутський комбінат «Будфарфор» та ДП «Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів» (перебувають у сфері управління РВ ФДМУ по Вінницькій та Хмельницький областях) у кількості 53 од. загальною первісною вартістю 75 207,6 тис. грн залишковою вартістю 32 892,5 тис. грн та ДП «Регіональний дослідно-експериментальний комплекс» (перебуває у сфері управління РВ ФДМУ по Одеській, Миколаївській, Херсонській областях) у кількості 19 од. (6 інженерних споруд та 13 будівель), що створює ризики його втрати.

РВ ФДМУ по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях не здійснено контролю за дотриманням ДП «Олександрійський шовкорадгосп» вимог абзацу першого пункту 7 Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23.12.2009 № 1371). Як наслідок, ДП «Олександрійський шовкорадгосп» не проведено державну реєстрацію автотранспорту і сільгосподарської техніки, що перебували на його балансі до березня 2021 року, загальною вартістю 239,0 тис. гривень.

Аудитом регіональних відділень Фонду встановлено порушення частини другої статті 75 Господарського кодексу України, пункту 6 частини першої статті 6 Закону № 185 та пункту 5 Порядку № 205 в частині затвердження та дотримання термінів затвердження фінансових планів державних підприємств, що належать до сфери їх управління.

Встановлено, що РВ ФДМУ по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях з недотриманням вимог пункту 4 Положення № 467 не здійснено заходів щодо внесення до Єдиного реєстру об'єктів державної власності актуальної інформації. Зокрема, відповідно до даних реєстрів нерухомого та рухомого майна щодо зареєстрованого державного майна встановлено, що із 56 од. нерухомого майна загальною первісною вартістю 975,2 тис. грн, що перебувало на балансі трьох державних підприємств, зареєстровано лише 6 од. (або 10,7 відс. загальної кількості) нерухомого майна на загальну суму 677,2 тис. гривень⁸⁷.

⁸⁷ Гайворонському ДТВПРП зареєстровано один комплекс споруд первісною вартістю 32,9 тис. грн згідно з витягом з державного реєстру речових прав на нерухоме майно від 2017 року. Інформація про державну реєстрацію майна станом на 01.01.2020, 01.01.2021 та 01.01.2022 не надана.

Неоформлення речових прав на 50 од. нерухомого майна загальною вартістю 298,0 тис. грн створює ризики їх втрати (відчуження) під час здійснення будь-яких правочинів, що в подальшому може призвести до необхідності захисту права користування земельними ділянками у судовому порядку.

Аудитом також встановлено, що незважаючи на наявність наказу Фонду державного майна України від 23.09.2020 № 1554 «Про передачу нерухомого майна у комунальну власність», РВ ФДМУ по Вінницькій та Хмельницький областях не забезпечено вжиття заходів щодо передання у комунальну власність 60-квартирного житлового будинку балансовою вартістю 4 916,9 тис. грн з прилеглими комунікаціями водовідведення, що перебуває на балансі ДП «Дунаєвецький КХП», що є неефективним управлінням державним майном.

РВ ФДМУ при проведенні у 2021 році приватизації державного майна єдиного майнового комплексу ДП «Олександрійський шовкорадгосп» не забезпечено одночасну передачу в комунальну власність державного житлового фонду, чим не дотримано вимоги частини другої пункту 9 статті 8 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» від 19.06.1992 №2482-ХІІ із змінами (далі – Закон № 2482).

Так, з метою передання у комунальну власність об'єктів, що обліковуються на балансі ДП «Олександрійський шовкорадгосп» та не підлягають приватизації, Регіональне відділення неодноразово зверталось до Приютівської селищної ради Олександрійського району Кіровоградської області, на території якої розташоване державне майно. Проте через ненадання РВ ФДМУ селищній раді, визначеній Законом України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» від 03.03.1998 № 147/98-ВР, відповідної правовстановлюючої та технічної документації, згоди на прийняття об'єктів у комунальну власність не отримало.

На час проведення аудиту, державне майно, що не підлягає приватизації, за умовами договору купівлі-продажу від 10.03.2021 знаходиться на відповідальному зберіганні у покупця – ПП «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «РІДНИЙ ДІМ» Зазначене створює ризики втрати державного майна на суму 477,7 тис. гривень.

Аудитом встановлено, що у чотирьох державних підприємствах (ДП «Регіональний дослідно-експериментальний комплекс», ДП «Ремонтно-будівельна дільниця «Агрос»; ДП «Чорноморський експертно-технічний центр Держпраці»; ДП «Одеський спеціальний науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут») відсутні дані щодо правоустановчих документів на земельні ділянки, земельні ділянки не виділені в натурі, межі земельних ділянок не уточнені. В порушення статті 16 Закону України «Про Державний земельний

ДВП «Дніпронерудпром» зареєстровано один комплекс споруд первісною вартістю 470,5 тис. грн без визначення власника. Іншого нерухомого майна, що підлягало реєстрації, у цього підприємства не було.

ДП «Олександрійський шовкорадгосп» зареєстровано 4 од. майна первісною вартістю 173,8 тис. грн згідно з витягом з державного реєстру речових прав на нерухоме майно від 2018 року. Інформація про державну реєстрацію майна станом на 01.01.2020, 01.01.2021 та 01.01.2022 не надана.

кадастр» від 07.07.2011 № 3613-VI не присвоєно кадастровий номер земельним ділянкам.

Отже, 90 відс. державних підприємств, які перебувають у сфері управління РВ ФДМУ по Одеській та Миколаївській областях, не мають правоустановчих документів на земельні ділянки, земельні ділянки не виділені в натурі (площа тощо), межі земельних ділянок не уточнені, державним підприємствам не присвоєно кадастрові номери земельних ділянок.

Таким чином, право постійного користування земельними ділянками трьох державних підприємств, функції щодо управління майном яких належали Фонду (до жовтня 2021 року (двох ДП) та до грудня 2021 року (одному ДП)) і РВ ФДМУ по Львівській, Закарпатській та Волинській областях (з часу передачі функцій управління від ФДМУ) не оформлено, як визначено Законом України № 1952, що є порушенням вимог законодавства, за які відповідно до статті 211 Земельного кодексу України передбачено цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Земельні ділянки, на які надано право постійного користування ДП «Дашавський завод композиційних матеріалів» загальною площею 42,602 га; ДП «Волинський експертно-технічний центр Держпраці» загальною площею 0,4231 га; ДП «Закарпатський експертно-технічний центр Держпраці» загальною площею 0,0336 га, не внесено до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, чим порушено вимоги Закону № 1952. На балансі ДП «Закарпатський експертно-технічний центр Держпраці» обліковувалося майно із заниженою балансовою вартістю, зокрема, із 122 найменувань майна лише 21 од. має балансову (залишкову) вартість, решта – нульову вартість. Отже, відсутність проведення експертизи та переоцінки вартості основних засобів призвело до заниження активів державного підприємства.

За відсутності нормативного врегулювання щодо відповідальності юридичних осіб за наповнення даних Єдиного реєстру об'єктів державної власності (державних підприємств) та відсутності неналежного контролю з боку ФДМУ встановлено викривлення даних Єдиного реєстру. Зокрема, станом на 30.06.2021 у Єдиному реєстрі ДП «Дашавський завод композиційних матеріалів» відображено 2 од. нерухомого майна (огорожа заводу) загальною вартістю 652,5 тис. грн, тоді як у Відомостях про нерухоме державне майно (форма № 2б(д)) таке майно відсутнє. Також 41 найменування нерухомого майна цього підприємства загальною первісною вартістю 30,2 млн грн (балансова вартість 7,9 млн грн) до Єдиного реєстру не внесено.

VI. Аналіз здійснення Фондом державного майна України повноважень з приватизації об'єктів державної власності. Аналіз прийняття управлінських рішень з відбору радників, залучених для підготовки до приватизації та продажу об'єктів великої приватизації

Протягом 2020–2021 років Фондом на виконання пункту 2 розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.01.2019 № 36-р «Про затвердження переліку об'єктів великої приватизації державної власності» (із змінами) продовжувалася

приватизація об'єктів державної власності, включених до переліку, рішення про приватизацію яких були прийняті в 2018 році.

Відповідно до статті 19 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» підготовка до приватизації та продаж об'єктів великої приватизації здійснюється із залученням на конкурсних засадах радників у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку.

Аудитом встановлено, що Кабінет Міністрів України окремими розпорядженнями⁸⁸ визначив радників для надання послуг з підготовки до приватизації та продажу об'єктів великої приватизації і встановив розмір фінансової винагороди радників, а також зобов'язання Фонду щодо обов'язкового здійснення оплати їх послуг відповідно до умов договорів. За умовами договорів, оплата послуг радників здійснюється у 4–5 етапів за рахунок коштів загального фонду державного бюджету за КПКВК 6611020 «Заходи, пов'язані з проведенням приватизації державного майна», КЕКВ 2240 «Оплата послуг».

Для підготовки до приватизації та продажу 6 об'єктів великої приватизації Фондом залучено чотири радники, один з яких є іноземною компанією – Pericles Global Advisory, LLC, решта, представники вітчизняного бізнесу – ТОВ «БДО корпоративні фінанси»; ТОВ «КПМГ-Україна»; ТОВ «Конкорд Консалтинг». При цьому ТОВ «Конкорд Консалтинг» є одним із афілійованих підприємств ТОВ «Конкорд – ДС Плюс», з яким ДП «Пуца-Водиця» укладено інвестиційний договір. Інформація щодо об'єктів великої приватизації та радників, залучених для її проведення, наведена у таблиці 6.

Таблиця 6

**Інформація щодо об'єктів великої приватизації та радників,
залучених для її проведення**

№ з/п	Назва об'єкту приватизації	Радник
1	ПАТ «Одеський припортовий завод»	Pericles Global Advisory, LLC
2	ПАТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія»	ТОВ «БДО корпоративні фінанси»
3	ДП «Завод «Електроважмаш»	ТОВ «КПМГ-Україна»
4	ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська»	ТОВ «Конкорд Консалтинг»
5	ПрАТ «Президент Готель»	ТОВ «Конкорд Консалтинг»
6	АТ «Перший київський машинобудівний завод»	ТОВ «КПМГ-Україна»

Встановлено, що за результатами проведених конкурсів два радники (ТОВ «КПМГ-Україна», ТОВ «Конкорд Консалтинг») двічі визнавалися переможцями конкурсного відбору радників у процесі приватизації об'єктів державної власності. Як наслідок, ТОВ «КПМГ-Україна» виконувало функції радника на двох об'єктах приватизації (ДП «Завод «Електроважмаш»; АТ «Перший київський машинобудівний завод») та ТОВ «Конкорд Консалтинг» також виконувало функції радника на двох об'єктах приватизації (ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська»; ПрАТ «Президент Готель»).

На момент проведення аудиту із 6 об'єктів великої приватизації продано лише один – АТ «Перший київський машинобудівний завод» та сплачено за

⁸⁸ Розпорядження КМУ: від 14.11.2018 № 843-р, від 25.09.2019 № 883-р, від 25.09.2019 № 884-р, від 25.09.2019 № 885-р, від 25.09.2019 № 886-р, від 16.12.2020 № 1577-р.

послуги радника ТОВ «КПМГ-Україна» – 1 723,6 тис. гривень. Приватизацію та продаж ПрАТ «Президент Готель» (радник – ТОВ «Конкорд Консалтинг») та державного підприємства «Вугільна компанія «Краснолиманська» (радник – ТОВ «Конкорд Консалтинг») станом на 31.12.2021 навіть не розпочато, а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.04.2022 № 320-р приватизація ПрАТ «Президент Готель» припинена. За інформацією Фонду, до вересня 2019 року підготовка до приватизації 4 об'єктів (окрім ПрАТ «Президент-Готель») була призупинена на деякий час за рішенням суду.

Послуги з підготовки до приватизації ПАТ «Одеський припортовий завод» (радник – Pericles Global Advisory, LLC) та ПАТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія» (радник – ТОВ «БДО корпоративні фінанси») тривають з 2018 року. При цьому їх надано лише за трьома етапами із п'яти (Pericles Global Advisory, LLC) та за трьома етапами із чотирьох (ТОВ «БДО корпоративні фінанси»). Сплачено за надання послуг радників 534,76 тис. дол. США та 13 147,0 тис. грн, з них: Pericles Global Advisory, LLC – 534,76 тис. дол. США та 2 727,5 тис. грн ПДВ і ТОВ «БДО корпоративні фінанси» – 10 419,5 тис. гривень. Зазначені кошти використані неефективно.

Крім того, для підготовки до приватизації ДП «Завод «Електроважмаш» залучено радника – ТОВ «КПМГ-Україна», якому сплачено 27.10.2020 збір та аналіз інформації про об'єкт (І етап) коштів в сумі 2 304,6 тис. гривень. У березні 2021 року, за пропозицією Фонду, Кабінет Міністрів України розпорядженням від 31.03.2021 № 248-р погодив перетворення державного підприємства «Завод «Електроважмаш» в акціонерне товариство «Завод «Електроважмаш», а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.08.2021 № 1005-р погоджено реорганізацію АТ «Завод «Електроважмаш» шляхом приєднання до АТ «Турбоатом».

Водночас згідно з підпунктом 2 пункту 1 розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.09.2019 № 885-р, Фонд державного майна здійснює оплату фіксованої частини винагороди послуг радника за рахунок відповідних коштів державного бюджету відповідно до умов договору про надання послуг радника з підготовки до приватизації та продажу єдиного майнового комплексу державного підприємства “Завод “Електроважмаш” за умови повного виконання радником умов договору. Як наслідок, ТОВ «КПМГ-Україна» зобов'язання щодо приватизації ДП «Завод «Електроважмаш» не виконано, приватизація не відбулася.

Неефективні управлінські рішення Фонду та зволікання у процесі проведення приватизації та продажу 6 об'єктів великої приватизації призвели до неефективного використання бюджетних коштів у сумі 534,76 тис. дол. США та 13 1457,0 тис. гривень. Отже, внаслідок неналежного виконання повноважень посадовими особами Фонду державного майна України щодо приватизації ДП «Завод «Електроважмаш» нанесено втрат (збитків) державному бюджету на суму 2 304,6 тис. грн, що має ознаки службової недбалості. Зазначені кошти не повернуті до державного бюджету.

VII. Оцінка стану внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту

Відповідно до частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України⁸⁹ розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організовують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

Аудит засвідчив, що Фондом не забезпечено належного контролю за виконанням функцій уповноваженого органу управління об'єктами державної власності та за ефективним використанням та збереженням державного майна, які держава передала у безстрокове безоплатне користування йому та його регіональним відділенням, і прозорого обліку таких об'єктів. Структурними підрозділами Фонду виконання повноважень з управління об'єктами державної власності в частині державних підприємств здійснюється на недостатньому рівні. Взаємодія між структурними підрозділами Фонду є недостатньою. Як наслідок, контроль за діяльністю державних підприємств, що перебувають у сфері управління Фонду та його регіональних підрозділів, відсутній.

Результати аудиту засвідчили неефективність системи управління і внутрішнього контролю за використанням і розпорядженням державним майном, переданим підприємствам, установам та організаціям, що віднесені до сфери управління Фонду та його регіональних відділень.

Постановою Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001 «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту» затверджено Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту (далі – Порядок № 1001), який визначає механізм утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та питання їх діяльності. Пунктом 3 Порядку № 1001 передбачено, що у державному органі для здійснення внутрішнього аудиту утворюється як самостійний підрозділ структурний підрозділ внутрішнього аудиту. Також постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062 «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001» (далі – Постанова № 1062) затверджені Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, які визначають принципи та елементи внутрішнього контролю, питання організації і здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

Відповідно до пункту 6 Постанови № 1062, організація та здійснення внутрішнього контролю, передбачені пунктом 9 частини п'ятої статті 22 Бюджетного кодексу України, забезпечується шляхом:

⁸⁹ У редакції з урахуванням змін, внесених Законом України від 06.12.2018 № 2646 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування», який набрав чинності 11.01.2019.

- забезпечення функціонування елементів внутрішнього контролю з урахуванням вимог, установлених Основними засадами;
- запровадження чітких систем (порядків) планування діяльності, контролю за їх виконанням та звітування про виконання планів, завдань і функцій, оцінки досягнутих результатів та за необхідності своєчасного коригування планів діяльності установи;
- виконання керівництвом та працівниками установи планів, завдань і функцій, визначених законодавством, та затверджених керівником установи внутрішніх документів, інформування керівництва установи про ризики, що виникають під час виконання покладених на них завдань і функцій, вжиття заходів контролю, здійснення моніторингу, обміну інформацією.

З метою забезпечення дотримання бюджетного законодавства наказами Фонду з кадрових питань⁹⁰ у Фонді створено та діє самостійний структурний підрозділ – Департамент внутрішнього аудиту, основним завданням якого відповідно до затвердженого Положення⁹¹ є визначення стратегії розвитку політики у сфері внутрішнього аудиту в системі державних органів приватизації та її реалізація.

Аудитом встановлено, що з недотриманням вимог пункту 3-1 Постанови № 1001 зведений стратегічний план діяльності з внутрішнього аудиту на 2019–2021 роки (із змінами) затверджено Головою Фонду Дмитром Сенниченком 28.12.2019 з порушенням законодавчо визначеного терміну для його затвердження⁹². Зведені оперативні плани діяльності з внутрішнього аудиту на 2020 рік і на 2021 рік (із змінами) затверджені Головою Фонду Дмитром Сенниченком 04.11.2020 і 24.11.2021 також з порушенням законодавчо визначених термінів. Отже, належних заходів щодо своєчасного прийняття стратегічного плану діяльності з внутрішнього аудиту та зведених оперативних планів діяльності з внутрішнього аудиту на 2020–2021 роки керівництвом Фонду не вжито, що в свою чергу свідчить про неефективність прийняття управлінських рішень та відсутність належного планування діяльності.

ВИСНОВКИ

1. Фонд державного майна України (далі – Фонд, ФДМУ) як суб'єкт управління об'єктами державної власності не забезпечив ефективне управління покладених на нього завдань з урахуванням Законів України від 09.12.2011 № 4107-VI «Про Фонд державного майна України» (далі – Закон № 4107) та від 21.09.2006 № 185 «Про управління об'єктами державної власності» (далі –

⁹⁰ Накази ФДМУ від 21.08.2020 № 658-к, від 05.02.2021 № 113-к, від 03.03.2021 № 200-к «Про введення в дію структури та штатного розпису апарату Фонду».

⁹¹ Положення про Департамент внутрішнього аудиту погоджено Головою Фонду Д. Сенниченком, директором департаменту управління персоналом В. Мельник, заступником директора юридичного департаменту О. Шевчуком та затверджено в. о. керівника апарату Фонду В. Мельник 29.03.2021.

⁹² Згідно із пунктом 3-1 Постанови № 1001 визначено, що стратегічний план діяльності з внутрішнього аудиту на наступні три роки та операційний план діяльності з внутрішнього аудиту затверджуються не пізніше 15 лютого 2019 року.

Закон № 185), в частині здійснення контролю за ефективним використанням та збереженням державного майна об'єктами державної власності, які держава передала у безстрокове безоплатне користування йому та його регіональним відділенням.

Протягом грудня 2019 – 2021 років Фондом прийнято до сфери управління понад 571 державне підприємство, установу та організацію, переважна частина з яких недіючі, відомості про які відсутні або які перебувають у процесі ліквідації та банкрутства. Зокрема, із 636 державних підприємств, які станом на 31.12.2021 належали до сфери управління Фонду та його регіональних відділень, працюючи лише 179, або 28,1 відс. загальної кількості.

Приймання цілісних (єдиних) майнових комплексів державних підприємств до сфери управління Фонду та його регіональних відділень здійснено без інвентаризації державного майна. Відомості щодо складу цілісних майнових комплексів (загальна площа будівель та споруд, площа земельних ділянок, вартість основних фондів) у актах прийому-передачі переважної більшості державних підприємств, установ та організацій відсутні.

Єдина система обліку об'єктів державної власності у Фонді та його регіональних відділеннях відсутня, ведення даних щодо їх кількості здійснюється з недотриманням вимог Закону № 185 та Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 467 (із змінами). Зокрема Фондом, як уповноваженим органом управління, не внесено до реєстру даних щодо 20 державних підприємств станом на 01.01.2020; двох державних підприємств станом на 01.01.2021 та 61 державного підприємства станом на 31.12.2021. У реєстрі частково відображена або відсутня повністю інформація щодо земельних ділянок та державного майна частини державних підприємств, установ та організацій.

Відомості стосовно структури майна державних підприємств, установ та організацій, які належать до сфери управління, а також інформація щодо стану державної реєстрації речових прав на нерухоме майно (будівель, споруд, землі та іншого) станом на 01.01.2020 у Фонді відсутні.

Облік державного майна, яке не увійшло до статутного капіталу господарських товариств у процесі реорганізації та приватизації цілісних (єдиних) майнових комплексів державних підприємств, Фондом здійснюється також на неналежному рівні, оскільки дані щодо суб'єктів господарювання та місця перебування такого майна (за період аудиту) відсутні.

Зазначені факти є недотриманням вимог постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832 «Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності».

Аудитом встановлено, що за 2020 рік щорічна інвентаризація проведена лише у 75 державних підприємствах із 475 (15,8 відс.), за 2021 рік щорічна інвентаризація проведена лише у 93 державних підприємствах із 636 (14,6 відс.). Також серед інших недоліків можна зазначити те, що статутний капітал ДП «Чутове» не сформовано, переоцінку майна не проведено, а Статут затверджено Фондом із нульовим розміром статутного капіталу.

Отже, результати аудиту засвідчили неефективність системи управління і контролю за використанням і розпорядженням державним майном суб'єктами господарювання, що віднесені до сфери управління Фонду та його регіональних відділень.

2. Аудитом встановлено численні недоліки та порушення, які призвели до неефективного використання та управління державним майном, що мало наслідки для державного бюджету, зокрема виявлено:

1) порушення та недоліки при адмініструванні доходної частини бюджету в частині недоплати до бюджету за результатами фінансово-господарської діяльності на загальну суму 42 347,7 тис. грн;

2) непродуктивне використання коштів – 10 829,4 тис. грн;

3) неефективне управління державними коштами та майном на загальну суму 19 546,9 тис. грн та 534,76 тис. дол. США (еквівалент 13 716 503,21 грн);

4) втрати (збитки) бюджету внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень 2 443,1 тис. грн;

5) з порушенням бюджетного законодавства на загальну суму 707,52 тис. грн;

6) незаконно нарахована та виплачена заробітна плата на суму 536,08 тис. гривень.

Крім того встановлено факти, за якими існують ризики втрати державного майна на загальну суму 56 004 590,7 тис. гривень.

3. Фондом з недотриманням вимог пункту 10 Порядку складання, затвердження та контролю за виконанням фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Міністрономрозвитку від 02.03.2015 № 205 (далі – Порядок № 205), не забезпечено належного контролю за повнотою і обґрунтованістю показників, визначених у фінансових планах державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління. Як наслідок, відрахувало частину чистого прибутку до державного бюджету у 2020 році лише 46 державних підприємств, або 53,5 відс. тих, що планували відрахування (86 державних підприємств), та у 2021 році лише 33 державних підприємства, або 54,1 відс. тих, що планували відрахування (84 державних підприємства). Внаслідок необґрунтованого планування підприємствами, установами, організаціями, що належать до сфери управління Фонду, прибутку, доходів та витрат державним бюджетом недоотримано 42 347,7 тис. грн (у 2020 році – 26 277,0 тис. грн, у 2021 році – 16 070,7 тис. грн) відрахувань частини чистого прибутку до державного бюджету.

Аудитом регіональних відділень Фонду встановлено порушення частини другої статті 75 Господарського кодексу України, пункту 6 частини першої статті 6 Закону № 185 та пункту 5 Порядку № 205 щодо своєчасності затвердження фінансових планів державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління.

4. Фонд не виконує належним чином повноваження з управління об'єктами державної власності, переданими в оперативне управління державним підприємствам, установам та організаціям.

4.1 За відсутності у Законі № 185 та Законі № 4107 вимог щодо призначення виконуючих обов'язки керівників державних підприємств та не дотримуючись вимог пункту 1² постанови Кабінету Міністрів України від 03.09.2008 № 777 «Про проведення конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки», наказом Фонду від 17.02.2020 № 286 створено Робочу групу з розгляду документів претендентів на тимчасове здійснення повноважень керівників суб'єктів господарювання, які перебувають в управлінні Фонду державного майна України (далі – Робоча група). Як наслідок, конкурсний відбір керівників державних підприємств Фондом державного майна України не проводився, а призначались тимчасово здійснюючі повноваження керівників за рекомендацією Робочої групи керівництву Фонду.

Таким чином, протягом 2020–2021 років наказами Фонду були призначені 177 виконуючих обов'язки директора державних підприємств, що не відповідає вимогам частини третьої статті 65 та абзацу другої частини шостої статті 73 Господарського кодексу України.

Крім того, з недотриманням частин третьої та четвертої статті 65 Господарського кодексу України та пункту 7 глави 9 розділу II Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5 «Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях» (в редакції від 07.11.2018, що діяла у 2020 – 2021 роках), наказами Фонду, без посилання на відповідні норми Кодексу законів про працю України або інші нормативно-правові акти директори державних підприємств звільнялись із займаних посад та одночасно цими ж наказами призначались тимчасово виконуючими обов'язки керівників цих же підприємств. Інформація щодо розмірів їх посадових окладів, встановлених надбавок і доплат у наказах відсутня.

4.2. Проведений Фондом моніторинг діяльності державних підприємств, установ та організацій, які перебувають у сфері його управління, був формальним. Так, із 389 суб'єктів господарювання станом на 01.01.2020 оцінено фінансово-господарську діяльність 75, або 19,3 відсотка. Із 475 суб'єктів господарювання станом на 01.01.2021 оцінено фінансово-господарську діяльність 105, або 22,1 відс.; із 636 суб'єктів господарювання станом на 31.12.2021 оцінено фінансово-господарську діяльність 81, або 12,7 відсотка. Як наслідок, результати діяльності більшості суб'єктів господарювання не були оцінені.

За інформацією Фонду, відповідно до пункту 4.6 Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності, затверджених наказом Мінекономрозвитку від 15.03.2013 № 253, оцінка результатів діяльності не проводиться щодо підприємств, які створені у звітному періоді; щодо яких розпочато процедуру реорганізації (реструктуризації) або ліквідації за рішенням суб'єкта управління або за рішенням суду; які розташовані за межами території України, тощо. Водночас пунктом 4.6 зазначених Методичних рекомендацій не передбачено непроведення оцінки

суб'єктів господарювання, які не здійснюють господарської діяльності, інформація щодо діяльності яких відсутня, не подано звітності тощо, тобто Фондом не забезпечено належним чином виконання повноважень з моніторингу державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління.

4.3. З недотриманням вимог частини другої статті 75 Господарського кодексу України та абзацу п'ятого пункту 5 Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Мінекономрозвитку від 02.03.2015 № 205, Фондом, як уповноваженим органом управління, значна частина фінансових планів державних підприємств, установ, організацій не затверджується або затверджується несвоєчасно. Так, на 2020 рік затверджено фінансові плани 103 державних підприємств, у т. ч. 5 державних підприємств попереднім органом управління (26,5 відс. загальної кількості державних підприємств – 389), з них до 01.09.2019 – 37 державних підприємств (9,5 відс. загальної кількості державних підприємств – 389). Затверджено на 2021 рік фінансові плани 140 державних підприємств (29,5 відс. загальної кількості державних підприємств – 475), з них до 01.09.2020 – 25 державних підприємств (5,3 відс. загальної кількості державних підприємств – 475).

Фінансові плани ДП «Пуца-Водиця» на 2020 та 2021 роки також затверджені з недотриманням термінів, визначених зазначеними нормами, оскільки фінансовий план підлягає затвердженню до 1 вересня року, що передуює плановому, однак цього не було зроблено вчасно.

4.4. За відсутності управлінських рішень Фонду, у 2020 році наглядові ради на державних підприємствах, які перебували у сфері управління Фонду, не утворені. У 2021 році утворено наглядові ради лише на двох державних підприємствах: ДП «Пуца-Водиця» та ДП «Центр сертифікації та експертизи насіння і садивного матеріалу», які не відповідають критеріям⁹³ для обов'язкового створення наглядової ради. Доцільність утворення наглядових рад на вказаних державних підприємствах Фондом пояснена тим, що ДП «Пуца-Водиця» має найбільший товарообіг, а ДП «Центр сертифікації та експертизи насіння і садивного матеріалу» – найбільший земельний банк, земельні ділянки якого знаходяться на всій території України.

Крім того, встановлено, що на момент проведення аудиту, за відсутності чітко визначених правових вимог до особи, яка може бути призначена до наглядової ради як представник держави, у наглядовій раді ДП «Пуца-Водиця» функції представника держави (Фонду державного майна України) виконує фізична особа, колишній директор Департаменту фінансів Фонду державного майна України, який був звільнений з посади 28.02.2022 за власним бажанням і

⁹³ Постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 142 «Деякі питання управління державними унітарними підприємствами та господарськими товариствами, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі» (із змінами) затверджено, зокрема, критерії, відповідно до яких утворення наглядової ради є обов'язковим на державних унітарних підприємствах та в господарських товариствах, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі (далі - Критерії).

фізичною особою, яка до захисту державних інтересів не має відношення. Відповідних управлінських рішень щодо зміни представника держави у наглядовій раді ДП «Пуща-Водиця» Фондом не прийнято.

4.5. З недотриманням вимог пункту 11 Положення про Регіональне відділення Фонду державного майна України (далі – РВ ФДМУ) по Одеській та Миколаївській областях⁹⁴, згідно з яким начальник регіонального відділення може мати не більше двох заступників, у тому числі одного першого заступника, які призначаються та звільняються з посади Головою Фонду, у РВ ФДМУ по Одеській та Миколаївській областях згідно із затвердженими Головою Фонду структурою та в. о. керівника апарату штатним розписом, наявні дві посади першого заступника та три посади заступника начальника РВ ФДМУ з загальним розміром місячного фонду заробітної плати 55,08 тис. гривень. Як наслідок, безпідставні витрати державного бюджету на виплату заробітної плати трьом заступникам керівника регіонального відділення за 2020–2021 роки становили загалом 707,52 тис. гривень.

5. Зволікання Фондом з процесом проведення приватизації та продажу 6 об'єктів⁹⁵ великої приватизації призвели до неефективного використання бюджетних коштів у сумі 534,76 тис. дол. США та 13 1457,0 тис. гривень.

Зокрема, для підготовки до приватизації та продажу 6 об'єктів великої приватизації у 2018 році Фондом залучено чотири радники, один з яких є іноземною компанією, решта – представники вітчизняного бізнесу. За умовами договорів оплата послуг радників здійснюється у 4–5 етапів за рахунок коштів загального фонду державного бюджету.

На момент проведення аудиту із 6 об'єктів великої приватизації продано лише 1 – АТ «Перший київський машинобудівний завод» та сплачено з державного бюджету за послуги радника – 1 723,6 тис. гривень. Приватизацію та продаж ПрАТ «Президент Готель» та державного підприємства «Вугільна компанія «Краснолиманська» станом на 31.12.2021 навіть не розпочато, а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.04.2022 № 320-р приватизація ПрАТ «Президент Готель» припинена. За інформацією Фонду, до вересня 2019 року підготовка до приватизації 4 об'єктів (окрім ПрАТ «Президент-Готель») була призупинена на деякий час рішенням суду.

Послуги з підготовки до приватизації ПАТ «Одеський припортовий завод» та ПАТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія» тривають з 2018 року. При цьому їх надано відповідно лише за трьома етапами із п'яти та за трьома етапами із чотирьох, за які сплачено 534,76 тис. дол. США та 13 147,0 тис. гривень.

Крім того, для підготовки до приватизації ДП «Завод «Електроважмаш» теж було залучено радника, якому сплачено 27.10.2020 за збір та аналіз інформації про об'єкт (I етап) коштів в сумі 2 304,6 тис. гривень. У березні 2021 року, за пропозицією Фонду, Кабінет Міністрів України розпорядженням

⁹⁴ Затверджено наказом ФДМУ від 22.05.2019 № 484 «Про затвердження Положення про Регіональне відділення Фонду державного майна України».

⁹⁵ ПАТ «Одеський припортовий завод», ПАТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія», ДП «Завод «Електроважмаш», ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська», ПрАТ «Президент Готель», АТ «Перший київський машинобудівний завод».

від 31.03.2021 № 248-р погодив перетворення державного підприємства «Завод «Електроважмаш» в акціонерне товариство «Завод «Електроважмаш», а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.08.2021 № 1005-р погоджено реорганізацію АТ «Завод «Електроважмаш» шляхом приєднання до АТ «Турбоатом». Водночас згідно з підпунктом 2 пункту 1 розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.09.2019 № 885-р Фонд державного майна здійснює оплату фіксованої частини винагороди послуг радника за рахунок відповідних коштів державного бюджету відповідно до умов договору про надання послуг радника з підготовки до приватизації та продажу єдиного майнового комплексу державного підприємства «Завод «Електроважмаш» за умови повного виконання радником умов договору.

Отже, внаслідок неналежного виконання повноважень посадовими особами Фонду державного майна України щодо приватизації ДП «Завод «Електроважмаш» нанесено втрати (збитки) державному бюджету на суму 2 304,6 тис. грн, що має ознаки службової недбалості. Зазначені кошти не повернено до державного бюджету України.

6. Внаслідок неналежного контролю регіональними відділеннями Фонду державного майна України, за державними підприємствами, установами, організаціями, що належать до сфери їх управління, аудитом встановлено ризики втрати державного майна на загальну суму 65 081,53 тис. гривень.

Так, Регіональним відділенням ФДМУ по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях з недотриманням вимог пункту 4 Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 467 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23.02.2005 № 142), не здійснено заходів щодо оформлення речових прав на 50 од. нерухомого майна загальною вартістю 298,0 тис. грн, що створює ризики їх втрати (відчуження) під час здійснення будь-яких правочинів, що в подальшому може призвести до необхідності захисту права користування земельними ділянками у судовому порядку.

Крім того, державними підприємствами, що перебувають у сфері управління Регіонального відділення ФДМУ по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях; Регіонального відділення ФДМУ по Вінницькій та Хмельницькій областях і Регіонального відділення ФДМУ по Одеській, Миколаївській, Херсонській областях за відсутності контролю з боку органу управління, з недотриманням вимог пункту 1 частини першої статті 2, пункту 2 частини першої статті 3, статей 4 і 5 Закону України від 01.07.2004 № 2004 № 1952 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяження» (далі – Закон № 1952), не здійснено заходи щодо державної реєстрації права власності на об'єкти нерухомого майна на загальну суму 33 866,8 тис. гривень. Зазначене створює ризики втрати державного нерухомого майна.

Регіональним відділенням ФДМУ по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях не здійснено контролю за дотриманням ДП «Олександрійський шовкорадгосп» проведення державної реєстрації автотранспорту і сільгосподарської техніки, що перебували на його балансі до березня 2021 року, загальною вартістю 239,0 тис. грн, що не відповідає вимогам

абзацу першого пункту 7 Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23.12.2009 № 1371).

Регіональним відділенням по Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях встановлено, що на балансі ДП «Олександрійський шовкорадгосп» обліковується державне майно, що не підлягає приватизації, яке за умовами договору купівлі-продажу від 10.03.2021, посвідченого приватним нотаріусом Олександрійського районного нотаріального округу та зареєстрованого в реєстрі за № 448, знаходиться на відповідальному зберіганні у покупця. Зазначене створює ризики втрати державного майна на суму 477,7 тис. гривень.

Право постійного користування земельними ділянками трьох державних підприємств, функції щодо управління майном яких належали Фонду (до жовтня 2021 року (двох ДП) та до грудня 2021 року (одного ДП)) і Регіональному відділенню ФДМУ по Львівській, Закарпатській та Волинській областях (з часу передачі функцій управління від ФДМУ), не оформлено, як визначено Законом № 1952, що є недотриманням вимог законодавства, за які відповідно до статті 211 Земельного кодексу України передбачено цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Земельні ділянки, на які надано право постійного користування ДП «Дашавський завод композиційних матеріалів» загальною площею 42,602 га; ДП «Волинський експертно-технічний центр Держпраці» загальною площею 0,4231 га; ДП «Закарпатський експертно-технічний центр Держпраці» загальною площею 0,0336 га, не внесено до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, чим порушено вимоги Закону № 1952. На балансі ДП «Закарпатський експертно-технічний центр Держпраці» обліковувалося майно із заниженою балансовою вартістю, зокрема, із 122 найменувань майна лише 21 одиниця має балансову (залишкову) вартість, решта – нульову вартість. Отже, внаслідок відсутності проведення експертизи та переоцінки вартості основних засобів активи державного підприємства занижені.

За умов відсутності нормативного врегулювання щодо відповідальності юридичних осіб за наповнення даних Єдиного реєстру об'єктів державної власності (державних підприємств) встановлено викривлення даних Єдиного реєстру. Зокрема, станом на 30.06.2021 у Єдиному реєстрі ДП «Дашавський завод композиційних матеріалів» відображено 2 одиниці нерухомого майна (огорожа заводу) загальною вартістю 652,5 тис. грн, тоді як у Відомостях про нерухоме державне майно (форма № 2б(д) таке майно відсутнє. Також 41 найменування нерухомого майна загальною первісною вартістю 30 200,0 тис. грн (балансова вартість 7,9 млн грн) ДП «Дашавський завод композиційних матеріалів» не внесено до Єдиного реєстру.

7. Недобросовісні управлінські рішення органів управління майном, а саме Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Міністерства економіки України) та Міністерства аграрної політики і продовольства України (Міністерства аграрної політики України) в різні періоди, державного підприємства «Науково-дослідний, виробничий агрокомбінат «Пуща-Водиця» (далі – ДП «Пуща-Водиця», Підприємство) та керівництва ДП «Пуща-Водиця» призвели до укладання Підприємством у 2006–2015 роках (з подальшими змінами в інші періоди) 6 інвестиційних договорів, 2 договорів часткової участі у будівництві та додаткових угод до них, укладених у інші періоди на не вигідних для держави умовах, реалізація яких на момент проведення аудиту ще триває.

Зокрема, Мінагрополітики на час укладання інвестиційних договорів, не створено ефективного механізму конкурсного відбору забудовників (інвесторів), внаслідок чого надано переваги та укладено угоду із будівельними компаніями, які належать до однієї провідної української девелоперської компанії. На неконкурентних засадах передано приватним будівельним компаніям під багатоквартирну забудову 9 земельних ділянок, що належать ДП «Пуща-Водиця», загальною площею 308,1258 га у Подільському і Оболонському районах міста Києва за 8 інвестиційними договорами. При цьому експертна грошова оцінка земельних ділянок ДП «Пуща-Водиця» не проведена та їх ринкова вартість не була визначена.

За даними мережі «Інтернет»⁹⁶ середня ринкова вартість землі в місті Києві на кінець 2021 року становила 2,1 млн грн за одну «сотку». Орієнтовна ринкова вартість землі у розрізі районів, що пропонується в мережі «Інтернет»⁹⁷, становила у Подільському районі – 1 404,4 тис грн за одну «сотку» та Оболонському районі – 547,8 тис. грн за одну «сотку». Проведеним під час аудиту орієнтовним розрахунком встановлено, що вартість 9 земельних ділянок загальною площею 308,1258 га, які ДП «Пуща-Водиця» віддано під забудову, становить 40 396 084,7 тис. гривень. Передання під забудову земельних ділянок без визначеної ринкової вартості земельних ділянок унеможливило визначення реальної частки (вкладу) ДП «Пуща-Водиця» в інвестиційних договорах та не надало можливості (умов), за яких ці договори можуть бути вигідними для інтересів ДП «Пуща-Водиця», тобто державних інтересів.

Крім того, протягом 2020 – 2021 років ДП «Пуща-Водиця» як користувач земельних ділянок, на яких здійснюється будівництво, нараховувало та сплачувало плату за землю. Упродовж періоду, що підлягав аудиту, за цих 9 земельних ділянок сплачено плату за землю 29 025,6 тис. грн⁹⁸, що призвело до

⁹⁶ За даними інтернет-видання «Апостроф». Доступно за посиланням: <https://apostrophe.ua/ua/news/kyiv/infra/2021-10-24/gde-v-kieve-samaya-dorogaya-i-deshevaya-zemlya-tsenyi-v-raznyih-rayonah/247540>.

⁹⁷ За даними з порталу «СтройОбзор». Доступно за посиланням: <https://stroyobzor.ua/ru/kyiv/news-analythics/skolko-stoit-kupit-zemlyu-v-kieve-ceny-po-rayonam>; За даними з порталу «Файненс.юа». Доступно за посиланням: <https://news.finance.ua/ua/news/-/502428/v-nimechchyni-vlada-platytyme-2-tysyachi-yevro-za-zdachu-zhytla-v-orendu>.

⁹⁸ 29 025,6 тис. грн (2020 – 12 891,2 тис. грн, 2021 – 16 134,4 тис. гривень).

значного податкового навантаження на державне підприємство та непродуктивних витрат. Заборгованість зі сплати податку на землю відсутня.

8. Реалізація 8 інвестиційних угод ДП «Пуща-Водиця» створює ризики відчуження активів державного підприємства орієнтовною ринковою вартістю 40 396 084,7 тис. грн, оскільки згідно з чинним законодавством набуття права власності на збудовані об'єкти нерухомого майна новими власниками у подальшому призведе до втрати ДП «Пуща-Водиця» права користування цими земельними ділянками. Так, відповідно до вимог частин першої – третьої статті 42 та пункту «д» частини другої статті 92 Земельного кодексу України право постійного користування земельною ділянкою із земель державної та комунальної власності набувають співвласники багатоквартирного будинку, земельні ділянки надаються в постійне користування підприємствам, установам і організаціям, які здійснюють управління цими будинками, та передаються безоплатно у власність або в постійне користування співвласникам багатоквартирного будинку у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Згідно з частиною 13 статті 120 Земельного кодексу України у разі набуття права власності на об'єкт нерухомого майна (іншу будівлю або споруду, єдиний майновий комплекс), розміщений на земельній ділянці, що перебуває у постійному користуванні, особами, які не можуть набувати земельну ділянку на такому праві, вони набувають земельну ділянку із земель державної або комунальної власності у власність або оренду.

9. Під час реалізації інвестиційних договорів аудитом встановлено факти зволікання із зміною їх цільового призначення. Як наслідок, земельні ділянки не використовуються за цільовим призначенням у сільському господарстві, а будівництво триває роками, плата за землю сплачується за іншою ставкою, об'єкти будівництва переходять у «довгобуд». Із восьми земельних ділянок, залучених в процесі реалізації інвестиційних договорів, у 2020 році чотири земельні ділянки⁹⁹ загальною площею 118,5477 га та у 2021 році три земельні ділянки¹⁰⁰ загальною площею 32,5477 га мали категорію «землі сільськогосподарського призначення». Відповідно до пункту 284.1 статті 284 Податкового кодексу України Київська міська рада встановлює ставки плати за землю та пільги щодо земельного податку, що сплачується на території міста Києва. Згідно з таблицею № 1 додатка 3 до Рішення Київської міської ради від 23 червня 2011 року № 242/5629 «Про встановлення місцевих податків і зборів у м. Києві»¹⁰¹ розмір ставки земельного податку для землі сільськогосподарського призначення (для ведення товарного сільськогосподарського виробництва ставка – 0,3) значно вищий за розмір ставки земельного податку для землі житлової забудови (для будівництва і обслуговування багатоквартирного

⁹⁹ 118,5477 га (80000000000:78:137:0010 – 29,7449 га; 80000000000:91:400:0101 – 86,00 га; 80000000000:78:135:0044 – 1,8028 га; 80000000000:91:066:0101 – 1,00 га).

¹⁰⁰ 32,5477 га (80000000000:78:137:0010 – 29,7449 га; 80000000000:78:135:0044 – 1,8028 га; 80000000000:91:066:0101 – 1,00 га).

¹⁰¹ Рішення Київської міської ради від 23 червня 2011 року № 242/5629 (із змінами і доповненнями (у редакції рішення Київської міської ради від 18.10.2018 № 1910/5974)).

житлового будинку з об'єктами торгово-розважальної та ринкової інфраструктури ставка – 0,03).

Як наслідок, при сплаті податку на землю за земельні ділянки, що передбачали багатоквартирну забудову за інвестиційними договорами, застосовувався розмір ставки земельного податку як за землі сільськогосподарського призначення, що призвело до значного податкового навантаження на державне підприємство та непродуктивних витрат у сумі 4 764,3 тис. гривень¹⁰².

10. Керівництвом ДП «Пуща-Водиця» без погодження Міністерством аграрної політики та продовольства України приймалися управлінські рішення щодо укладання додаткових угод¹⁰³ із трьома забудовниками на підставі підпункту 5.2.3 та пункту 13.1 інвестиційних договорів від 19.09.2012 (нова редакція договору № 0804-2-ІД/08 від 08.04.2008), від 28.10.2014 (нова редакція договору № 2811-1-ід/11 від 28.11.2011) та від 05.03.2013 № 0503-ІД/13 і замість отримання частини майнових прав на приміщення в побудованих об'єктах ДП «Пуща-Водиця» отримувало від підприємств-збудовників їх частку у вигляді грошових коштів. Вартість майнових прав визначалася залученими ними без конкурсу та без погодження з органом управління майном суб'єктами оціночної діяльності. Всього за 2015–2019 роки підприємствами-збудовниками сплачено 240 258,3 тис. грн замість отримання частини майнових прав на приміщення в загальному обсязі 22 653,57 кв. м. Зазначені дії несуть ризики встановлення суб'єктами оціночної діяльності несправедливої заниженої вартості частини майнових прав, які ДП «Пуща-Водиця» могло отримати як вигоду (дохід).

За даними відкритих джерел, середня вартість одного квадратного метра у новобудовах міста Києва за останні 5 років збільшилася в середньому у 1,5 раза (з 22,3 тис. грн¹⁰⁴ до 34,7 тис. гривень¹⁰⁵).

11. Внаслідок незабезпечення належного контролю Фондом як органом управління, так і ДП «Пуща-Водиця» за ефективним та цільовим використанням земельних ділянок ДП «Пуща-Водиця», аудитом під час огляду територій встановлено численні випадки їх нецільового використання, розміщення та функціонування приватного бізнесу на них, що здійснюється іншими фізичними та юридичними особами тривалий час. Зазначене створює високі ризики втрати державного майна, відповідно до пункту «г» статті 141 Земельного кодексу України, яким визначено, що однією із підстав припинення права користування земельною ділянкою є використання земельної ділянки не за цільовим призначенням.

Зокрема, під час огляду 09.06.2022 контрольною групою Рахункової палати встановлено факти розміщення на земельних ділянках переданих під забудову одно- і двоповерхових гаражних боксів автогаражного кооперативу (виявлено близько 450 гаражів), більшість з яких приватизовані. Встановлено, що серед гаражів є

¹⁰² 4 764,3 тис. грн (2020 – 2 491,3 тис. грн; 2021 – 2 273,0 тис. гривень).

¹⁰³ На підставі підпункту 5.2.3 та пункту 13.1 інвестиційних договорів.

¹⁰⁴ За інформацією з порталу «Мінфін». Доступно за посиланням: <https://minfin.com.ua/2017/12/15/31450379/>.

¹⁰⁵ За інформацією з сайту «РБК–Україна». Доступно за посиланням: <https://www.rbc.ua/ukr/realty/chetvert-zhiteley-kieva-gotovy-priobresti-1642684350.html>.

діючий приватний бізнес, зокрема: станції технічного обслуговування (далі – СТО), автомийки, шиномонтажні майстерні; триповерховий готель тощо. Також встановлено факт розміщення автозаправної станції. Документи про оренду або використання цих земель до аудиту контрольній групі не надано.

На частині земельної ділянки¹⁰⁶ здійснюється будівництво близько 7 багатоповерхових будинків та паркінгу. Документи та інформацію щодо зазначеного будівництва і назви житлового комплексу під час огляду не надано. Згідно з інтерактивною мапою сайту «ЛУН»¹⁰⁷ на зазначеній земельній ділянці, між вулицями Олександра Олеся, Івана Виговського та Генерала Грекова, розташовано будівництво двох житлових комплексів (ЖК із трьома будівлями та невідомий ЖК (без назви) із дев'ятьма будівлями). Також там наявна інформація про забудовника (девелоперська компанія), з яким ДП «Пуща-Водиця» не уклала інвестиційні договори на ці земельні ділянки.

Зазначене може свідчити про незаконну забудову, яка відбувається на землях ДП «Пуща-Водиця» з відома його керівництва і за яку Підприємством сплачується плата за землю, що може мати ознаки службової недбалості.

12. Під час аудиту встановлено, що протягом 2020–2021 років 21 земельна ділянка ДП «Пуща-Водиця» загальною площею 54,9244 га (15 земельних ділянок загальною площею 49,4848 га у Подільському районі м. Києва та 6 земельних ділянок загальною площею 5,4396 га у межах села Софіївська Борщагівка Києво-Святошинського району Київської області) використовується не за цільовим призначенням; 20 земельних ділянок загальною площею 46,9361 га у господарській діяльності Підприємством взагалі не використовуються.

Встановлено, що на земельних ділянках ДП «Пуща-Водиця» розташовані 5 автогаражних кооперативи (існують випадки права власності на гаражі у третіх осіб), гаражі фізичних осіб; житлова багатоквартирна забудова; кладовище; спортивна споруда, стадіон; дороги загального користування; будівлі Київсільбуду, житловий комплекс (с. Софіївська Борщагівка), торгівельний комплекс.

Зазначене створює високі ризики втрати цих ділянок. Згідно з орієнтовним розрахунком, проведеним під час аудиту, загальна ринкова вартість 15 земельних ділянок загальною площею 49,4848 га, які розташовані у Подільському районі міста Києва, становила 6 949 150,5 тис. грн, загальна ринкова вартість 6 земельних ділянок загальною площею 5,4396 га, які розташовані у межах села Софіївська Борщагівка Києво-Святошинського району Київської області – 108 112,05 тис. гривень.

Усього протягом 2020–2021 років ДП «Пуща-Водиця» сплачено за ці двадцять одну земельну ділянку земельного податку на загальну суму – 6 065,1 тис. грн, що призвело до значного податкового навантаження на державне підприємство та непродуктивних витрат на цю суму.

13. За відсутності належного контролю органами управління майном ДП «Пуща-Водиця» та управлінських рішень керівництва Підприємства у

¹⁰⁶ Земельна ділянка площею 80,3 га, в межах земельної ділянки кадастровий номер 8000000000:91:066:0097.

¹⁰⁷ З сайту «ЛУН». Доступно за посиланням: <https://lun.ua> (розділ «новобудови Києва на карті»).

користуванні ДП «Пуща-Водиця» станом на 01.01.2020 і 01.01.2021 перебувало 62 земельні ділянки загальною площею 2095,5145 га та станом на 31.12.2021 – 61 земельна ділянка загальною площею 2085,9307 га, з яких за 7 земельними ділянками ДП «Пуща-Водиця»¹⁰⁸ загальною площею 9,7635 га не забезпечено реєстрації речових прав на нерухоме майно. Зокрема, станом на 31.12.2021 у державному реєстрі речових прав на нерухоме майно відсутні відомості про реєстрацію 5 земельних ділянок, розташованих у м. Києві, площею 4,8235 га та двох земельних ділянок, які розташовані у Херсонській області, площею 4,94 га.

Крім того, в порушення пункту 1 розділу III Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності¹⁰⁹, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 19.12.2006 № 1213, та пункту 6 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»¹¹⁰ в бухгалтерському обліку ДП «Пуща-Водиця» у складі нематеріальних активів на рахунку бухгалтерського обліку 122 «Права користування майном» права користування земельними ділянками не відображені. Експертна грошова оцінка земельних ділянок Підприємством не проведена та їх ринкова вартість не визначена.

Зазначені факти створюють високі ризики втрати (відчуження) земельних ділянок під час здійснення будь-яких правочинів.

Як приклад, у вересні 2020 році ДП «Пуща-Водиця» втрачено одну земельну ділянку¹¹¹ через внесення державним реєстратором Козівської селищної ради Козівського району Тернопільської області, в порушення вимог територіальності, державної реєстрації права власності за фізичною особою (колишнім власником, у якого ДП «Пуща-Водиця» в судовому порядку витребувало зазначену земельну ділянку) та скасуванням іншого речового права, зареєстрованого за ДП «Пуща-Водиця». У жовтні 2010 року фізичною особою продано іншому покупцю (товариству з обмеженою відповідальністю) вказану земельну ділянку. Після звернення ДП «Пуща-Водиця» до правоохоронних органів та Держгеокадастру в Київській області у грудні 2020 року зроблено повторну державну реєстрацію іншого речового права за ДП «Пуща-Водиця», яку у січні 2021 року скасовано Міністерством юстиції України, та поновлено права за покупцем. На момент

¹⁰⁸ 8000000000:78:135:0044 площею – 1,8028 га, 8000000000:85:227:0213 площею – 0,1683 га, 8000000000:85:227:0211 площею – 0,256 га, 8000000000:85:227:0216 площею – 2,5682 га, 8000000000:85:227:0215, площею – 0,0282 га, 6522383500:02:001:0278 площею – 4,58 га, 6522383500:02:001:0269 площею – 0,36 га.

¹⁰⁹ Вартість права постійного користування земельними ділянками державні (казенні) та комунальні підприємства відображають у складі нематеріальних активів у порядку, установленому Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи».

¹¹⁰ Придбаний або отриманий нематеріальний актив відображається в балансі, якщо існує імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена.

¹¹¹ Загальною площею 9,5838 га (кадастровий номер 3222486200:03:001:0051) в селі Софіївська Борщагівка Києво-Святошинського району Київської області з цільовим призначенням для ведення особистого селянського господарства.

проведення аудиту на підставі ухвали Святошинського районного суду міста Києва накладено арешт на земельну ділянку.

Крім того, під час аудиту встановлено, що у 2019 році Міністерством юстиції України скасована реєстрація іншого речового права ДП «Пуща-Водиця» на 32 земельні ділянки загальною площею 426,9767 га¹¹² та Головним управлінням Держгеокадастру у Київській області передано у приватну власність з формуванням 165 нових земельних ділянок. На момент проведення аудиту на підставі ухвали Вищого антикорупційного суду¹¹³ накладено арешт на 165 земельних ділянок із заборонаю відчуження, зміни, реєстрації (перереєстрації), застави або іншого виду зміни власника майна, поділу, об'єднання, забудови, зміни категорії та цільового призначення. Відповідно до орієнтовного розрахунку, загальна ринкова вартість 32 земельних ділянок загальною площею 426,9767 га, які розташовані на території Софіївсько-Борщагівської сільської ради Київської області (332,3323 га) та Петропавлівсько-Борщагівської сільської ради Київської області (94,6444 га), становить 8 486 161,9 тис. гривень.

Крім того, за даними Головного управління Держгеокадастру у Київській області на 14 земельних ділянок загальною площею 8,6854 га, право постійного користування якими зареєстровано за ДП «Пуща-Водиця», розроблено проєкт землеустрою щодо відведення земельних ділянок приватному суб'єкту господарювання.

14. Протягом 2014–2019 років, за відсутності належного контролю з боку Міністерства аграрної політики і продовольства України, керівництвом ДП «Пуща-Водиця» в порушення вимог частини четвертої статті 67 Господарського кодексу України та пункту 3 Порядку погодження залучення державними підприємствами, у тому числі господарськими товариствами (крім банків), у статутному капіталі яких 50 та більше відсотків акцій (часток) належать державі, кредитів (позик), надання гарантій або поруки за такими зобов'язаннями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.06.2011 № 809, залучалась поворотна фінансова допомога на виплату заробітної плати, оплати податків та на інші господарські потреби Підприємства в загальній сумі 201 120,8 тис. грн, з якої станом на 31.12.2021 не повернуто 68 561,0 тис. гривень. Зазначена фінансова допомога отримувалась від підприємств, з якими ДП «Пуща-Водиця» укладені інвестиційні договори, а її повернення здійснювалося за рахунок отримання коштів від тих же підприємств в рамках викупу майнових прав на квартири. При цьому в бухгалтерському обліку ДП «Пуща-Водиця» майнові права на квартири відсутні.

У 2021 році, з дозволу заступника Голови Фонду, ДП «Пуща-Водиця» залучено поворотну безвідсоткову фінансову допомогу в розмірі 7 500,0 тис. грн

¹¹² На території Софіївсько-Борщагівської сільської ради Київської області (332,3323 га) та Петропавлівсько-Борщагівської сільської ради Київської області (94,6444 га).

¹¹³ Ухвала слідчого судді ВАКС у справі № 991/9133/20 (провадження 1-кк/991/9362/20) від 12.11.2020 у кримінальному провадженні № 5201000000000856, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 01.10.2019.

від суб'єктів господарювання¹¹⁴, що перебували у сфері управління Фонду, повернення якої здійснено протягом 2021 року з порушенням термінів, визначених умовами договорів, за рахунок продажу майнових прав на квартири, які у бухгалтерському обліку Підприємства також відсутні.

АТ «Криворізька теплоцентраль»¹¹⁵ у липні 2021 року направлено судовий позов щодо повернення ДП «Пуща-Водиця» основної суми боргу в розмірі 6 000,0 тис. грн і компенсації судових та інших витрат на загальну суму 138,5 тис. гривень. Водночас у вересні і жовтні 2021 року, за відсутності погодження Фонду, як уповноваженого органу управління державним майном, передбаченого пунктом 20 частини першої статті 6 Закону № 185¹¹⁶, між ДП «Пуща-Водиця» та АТ «Криворізька теплоцентраль» укладено 6 договорів доручення, відповідно до яких ДП «Пуща-Водиця» сплачено замість АТ «Криворізька теплоцентраль» третім особам 932,3 тис. грн, решту основного боргу повернуто АТ «Криворізька теплоцентраль» до кінця 2021 року. Рішенням Господарського суду Київської області¹¹⁷ позов АТ «Криворізька теплоцентраль» задоволено та вирішено стягнути з ДП «Пуща-Водиця» 138,5 тис. грн (12 000,0 грн інфляційні втрати, 20 712,33 грн – 3 відс. річних, 103 561,64 грн пені, 2 270,0 грн судового збору), які на момент проведення аудиту не сплачені.

За умови бездіяльності уповноваженого органу управління державним майном (Фонду державного майна України) та керівництва ДП «Пуща-Водиця» заподіяна шкода Підприємству на суму 138,5 тис. грн, що має ознаки службової недбалості.

15. З недотриманням вимог частини третьої статті 65 Господарського кодексу України, пункту 4 частини першої статті 6 Закону № 185 та абзацу першого пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 19.05.1999 № 859 «Про умови і розміри оплати праці керівників підприємств, заснованих на державній, комунальній власності, та об'єднань державних підприємств» замість призначення керівника ДП «Пуща-Водиця» і укладання з ним контракту, Фондом державного майна України у квітні 2020 року наказом від 06.04.2020 № 612 за підписом заступника Голови Фонду покладено виконання обов'язків директора ДП «Пуща-Водиця» на особу, яка до моменту призначення на Підприємстві не працювала.

¹¹⁴ АТ «Криворізька теплоцентраль» у сумі 6 000,0 тис грн, ДП «Західний експертно-технічний центр Держпраці» в сумі 500,0 тис. грн та «Київський експертно-технічний центр Держпраці» в сумі 1 000,0 тис. гривень.

¹¹⁵ На час надання фінансової допомоги знаходилась у державній власності, орган управління – Фонд державного майна України.

¹¹⁶ Уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань погоджують підприємствам, установам, організаціям, що належать до сфери їх управління, а також господарським товариствам, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, повноваження з управління корпоративними правами держави яких він здійснює, договори про спільну діяльність, договори комісії, доручення та управління майном, зміни до них та контролюють виконання умов цих договорів.

¹¹⁷ Рішенням Господарського суду Київської області від 14.02.2022 по справі № 910/13295/21.

За відсутності контракту та визначеного наказом Фонду розміру посадового окладу, надбавок та доплат до нього виконуючим обов'язки директора Підприємства (працював з 07.04.2020 до 17.02.2021) особисто встановлено собі розмір посадового окладу та надбавку до нього, внаслідок чого йому незаконно нараховано та виплачено 536 082,25 грн заробітної плати, з них утримано (ПДФО, військовий збір) – 104 536,06 гривень.

16. Аудитом встановлено, що ДП «Пуща-Водиця» у фінансових планах на 2020 і 2021 роки не запланувало витрати на страхові послуги, які згідно з вимогами абзацу третього та абзацу десятого підпункту 2 «а» пункту 13 постанови Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1673 «Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів» можуть бути визначені (за результатами попереднього звітного року) на рівні не більш як 1,5 відсотка обсягу чистого прибутку. Встановлено, що за 2019 рік ДП «Пуща-Водиця» мало прибуток 16,0 тис. грн, за 2020 рік – збиток 32 383,0 тис. гривень.

Однак у 2020–2021 роках ДП «Пуща-Водиця», без внесення змін до фінансового плану на відповідні роки, здійснило витрати на страхування працівників у зв'язку з епідемією коронавірусу на загальну суму 387,0 тис. грн (у 2020 році – 129,0 тис. грн та у 2021 році – 258 тис. грн). Крім того, цим Підприємством проведено незаплановані фінансовим планом на 2021 рік витрати на ремонт молочно-товарної ферми в сумі 1 096,0 тис. гривень.

17. Аудитом встановлено, що неподання Прем'єр-міністром України до Верховної Ради України кандидатури на посаду Голови Фонду, як передбачено частиною другою статті 24 Закону України від 17.03.2011 № 3166-VI «Про центральні органи виконавчої влади» зі змінами (далі – Закон № 3166), з 28.02.2022 по 07.09.2022 (або понад шість місяців) відповідно до наказу від 28.02.2022 № 140к «Про виконання обов'язків Голови Фонду Батовою О. І.» (за підписом в. о. Голови Фонду Батової О. І.) перший заступник Голови Фонду Ольга Батова, до призначення в установленому законодавством порядку Голови Фонду, приступила до виконання обов'язків Голови Фонду на підставі наказу Фонду від 02.02.2022 № 94к «Про тимчасове підпорядкування підрозділів апарату Фонду державного майна України та розподіл функціональних обов'язків між керівництвом Фонду».

При цьому до 28.05.2022 в. о. Голови Фонду Ольга Батова не мала права першого підпису фінансових, розрахункових та інших документів. Встановлено, що відповідно до діючого наказу Фонду протягом трьох місяців 2022 року (з 25.02.2022 до 27.05.2022) після звільнення Голови Фонду право першого підпису фінансових та розрахункових документів мала заступник Голови Фонду Юлія Белова.

18. У 2020–2021 роках з недотриманням вимог частини першої статті 8 Закону № 4107, якою передбачено, що Голова Фонду може мати крім першого заступника Голови ще двох заступників, та вимог частини четвертої статті 24 Закону № 3166, якою визначено, що положення цього Закону поширюються на Фонд державного майна України, крім випадків, коли Конституцією та законами України визначені інші особливості організації та порядку їх діяльності, у 2020–

2021 роках Голова ФДМУ, відповідно до затвердженої структури та штатного розпису, мав (крім першого заступника Голови) одночасно п'ять заступників Голови замість двох, як визначено Законом № 4107. Зокрема, додаткові посади заступників Голови Фонду було введено на виконання розпоряджень Кабінету Міністрів України від 08.08.2014 № 711-р, від 20.12.2017 № 943-р та від 04.04.2018 № 204-р.

19. Також аудитом встановлено, що незважаючи на наявність наказу Фонду державного майна України від 23.09.2020 № 1554 «Про передачу нерухомого майна у комунальну власність», регіональним відділенням Фонду по Вінницькій та Хмельницькій областях не забезпечено вжиття заходів щодо передання у комунальну власність 60-квартирного житлового будинку балансовою вартістю 4916,9 тис. грн з прилеглими комунікаціями водовідведення, що перебуває на балансі ДП «Дунаєвецький КХП», що є неефективним управлінням державним майном.

20. Під час аудиту ідентифіковано корупційні ризики, згідно з каталогом корупційних ризиків, розміщеним на офіційному сайті Національного агентства з питань запобігання корупції, а саме: зміна цільового призначення земельної ділянки; зловживання при укладанні договорів про спільну діяльність; передання прав на земельну ділянку в обхід процедури аукціонів; протиправна забудова на землях, які передані підприємствам, установам та організаціям на праві постійного користування; відмова від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб, які мають високий рівень та можуть бути наслідком зловживань посадових осіб об'єктів аудиту.

Ознаки зазначених корупційних ризиків вимагають вжиття відповідних заходів у вигляді повідомлення уповноважених органів із запобігання проявів корупції відповідно до норм Закону України «Про запобігання корупції» та іншого антикорупційного законодавства.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Звіт про результати аудиту ефективності здійснення Фондом державного майна України повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, та рішення Рахункової палати надіслати Верховній Раді України протягом 15 днів із дня затвердження цього Звіту.

2. Звіт про результати аудиту ефективності здійснення Фондом державного майна України повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, та рішення Рахункової палати надіслати Комітетові Верховної Ради України з питань економічного розвитку та рекомендувати розглянути на засіданні комітету. При внесенні змін до Закону України «Про Фонд державного майна України» розглянути пропозицію щодо встановлення норми, за якою буде визначено процедуру визначення тимчасово виконуючого обов'язки Голови Фонду за вакантною посадою, до його призначення в установленому законодавством порядку.

3. Відомості про результати аудиту ефективності здійснення Фондом державного майна України повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України і рекомендувати:

1) розглянути Звіт про результати аудиту ефективності здійснення Фондом державного майна України повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, на засіданні Кабінету Міністрів України за участю Рахункової палати;

2) доручити Фонду державного майна України розробити та внести в установленому порядку Кабінету Міністрів України проекти актів:

– щодо внесення змін до Закону України «Про Фонд державного майна України» в частині призначення Голови Фонду державного майна України відповідно до положень Конституції України, визначення кількості заступників Голови Фонду державного майна України та зміни статусу регіональних відділень;

– щодо внесення змін до Закону України «Про управління об'єктами державної власності» в частині визначення повноважень Фонду державного майна України щодо державних підприємств, установ і організацій при призначенні (обранні) незалежних членів наглядових рад державних підприємств і визначення кандидатур представників держави та забезпечення їх обрання (призначення);

– щодо Переліку підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Фонду державного майна України, порядків їх обліку та моніторингу;

3) доручити Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури України зобов'язати Державну інспекцію архітектури та містобудування України (ДІАМ) перевірити дотримання вимог законодавства у сфері містобудування щодо:

– законності побудови автозаправної станції, яка розташована за адресою: вулиця Маршала Гречка, 13-а, у Подільському районі міста Києва;

– законності забудови земельної ділянки з кадастровим номером 8000000000:91:066:0097, переданої згідно з інвестиційним договором від 28.10.2014 № 2811-1-ід/11 (в новій редакції) під житлову забудову;

4) доручити Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури України поінформувати Рахункову палату про результати перевірки дотримання вимог законодавства у сфері містобудування за зазначеними у Звіті та рішенні Рахункової палати фактами недоліків та порушень.

4. Звіт про результати аудиту ефективності здійснення Фондом державного майна України повноважень з управління майном державних підприємств та рішення Рахункової палати надіслати Фонду державного майна України і рекомендувати:

- протягом місяця розробити і затвердити план заходів щодо усунення недоліків та порушень, виявлених під час аудиту Фонду, із зазначенням чітких термінів виконання і відповідальних осіб;

- забезпечити приведення структури і штатного розпису Фонду державного майна України у відповідність із вимогами Закону України «Про Фонд державного майна України» в частині визначення кількості заступників Голови Фонду;

- забезпечити приведення структури і штатного розпису регіональних відділень Фонду державного майна України у відповідність із затвердженими Положеннями про них, в частині визначення кількості заступників начальника регіональних відділень;

- затвердити розпорядчий акт та визначити за Головою Фонду та його заступниками право підпису документів щодо управління об'єктами державної власності, що перебувають у сфері управління Фонду та його регіональних відділень;

- протягом трьох місяців сформувавши перелік підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Фонду державного майна України, та забезпечити його подання Кабінету Міністрів України на затвердження;

- розглянути необхідність заміни представника держави від Фонду державного майна України у складі наглядової ради ДП «Пуща-Водиця» у зв'язку із виконанням цих функцій фізичною особою, яка до захисту державних інтересів не має відношення;

- вжити заходів щодо відображення у Єдиному реєстрі об'єктів державної власності достовірної та повної інформації щодо нерухомого майна державних підприємств, установ і організацій, суб'єктом управління яких є Фонд державного майна України і його регіональні відділення, з метою запобігання виникненню ризиків втрати державного майна;

- вжити заходів щодо відшкодування в установленому порядку втрат (збитків), що завдані державі внаслідок неправомірних дій посадових осіб Фонду державного майна України у зв'язку з невиконанням зобов'язань з приватизації ДП «Завод «Електроважмаш»;

- до кінця поточного року вжити заходів щодо перегляду осіб, які виконують обов'язки керівників державних підприємств, установ і організацій; проведення конкурсного відбору керівників та укладання в установленому порядку контрактів з ними;

- до кінця поточного року вжити заходів щодо обов'язкового проведення підпорядкованими державними підприємствами, установами і організаціями інвентаризації державного майна, у тому числі земельних ділянок;

- здійснювати постійний моніторинг та контроль за своєчасним поверненням фінансових зобов'язань, щодо яких Фондом державного майна України надано згоду в частині укладання договорів безвідсоткової поворотної фінансової допомоги;

- вжити заходів щодо своєчасно затвердження фінансових планів державних підприємств, належного контролю за виконанням показників, визначених у фінансових планах державних підприємств, установ і організацій,

що належать до сфери управління Фонду державного майна України і його регіональних відділень, зокрема відрахувань до бюджетів усіх рівнів;

- при проведенні моніторингу діяльності державних підприємств забезпечити відображення обґрунтованої інформації щодо діяльності державних підприємств, установ та організацій, які перебувають у сфері управління Фонду державного майна України;

- забезпечити проведення належної оцінки фінансових ризиків державних підприємств, установ та організацій і подання повної інформації щодо їх діяльності до Міністерства фінансів України;

- вжити заходів щодо здійснення дієвого контролю за ефективним використанням державного майна, правильністю ведення його обліку та складанням звітності;

- вжити заходів щодо оформлення державними підприємствами, які перебувають у сфері управління Фонду і його регіональних відділень, права постійного користування земельними ділянками, проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок з метою відображення їх у бухгалтерському обліку.

- зобов'язати ДП «Чутове» провести переоцінку державного майна, за результатами якої визначити реальний розмір статутного капіталу цього підприємства та сформулювати його із внесенням відповідних змін до статуту;

- повідомити правоохоронні органи про встановлені факти незаконної забудови на землях ДП «Пуща-Водиця» при реалізації інвестиційних договорів і нецільового використання земельних ділянок приватними особами та іншими суб'єктами господарювання;

- розробити плани фінансового оздоровлення щодо кожного збиткового підприємства, установи та організації;

- не допускати погодження надання поворотної фінансової допомоги під майнові права, які не належать підприємствам, установам та організаціям або відсутні у їх бухгалтерському обліку;

- притягнути до відповідальності відповідальних посадових осіб центрального апарату Фонду державного майна України та його регіональних відділень за виявлені порушення та недоліки.

5. Звіт про результати аудиту ефективності здійснення Фондом державного майна України повноважень з управління майном державних підприємств та рішення Рахункової палати надіслати державному підприємству «Науково-дослідний, виробничий агрокомбінат «Пуща-Водиця» і рекомендувати:

- протягом місяця розробити і затвердити план заходів щодо усунення недоліків та порушень, виявлених під час аудиту ДП «Пуща-Водиця», із зазначенням чітких термінів виконання і відповідальних осіб;

- протягом півріччя провести інвентаризацію земельних ділянок, з метою визначення реального стану їх використання, провівши експертну грошову оцінку земельних ділянок, та відобразити вартість використання їх прав у бухгалтерському обліку Підприємства;

- до кінця поточного року підготувати і подати уповноваженому органу управління пропозиції щодо доцільності подальшого використання земельних ділянок, які використовуються не за цільовим призначенням;

– за інвестиційними договорами, де здійснюється будівництво, з метою захисту інтересів держави ініціювати перегляд їх умов та внесення відповідних змін в частині відшкодування забудовниками сплати земельного податку, виходячи з реальної ринкової вартості земельних ділянок, а також в частині збільшення частки майнових прав на площі житлового та нежитлового (комерційного) призначення в завершеному будівництві, які отримує у свою власність Підприємство;

– за інвестиційними договорами, що є фактично не діючими або знаходяться на початкових етапах реалізації, від 25.09.2006 № 35, від 25.09.2006 № 36, від 02.11.2015 № 824 та від 05.03.2013 (нова редакція договору № 2911-1-ід/11 від 29.11.2011), ініціювати розірвання угод та порушити питання щодо відшкодування непродуктивних витрат та втрат (неотриманої вигоди, доходів), які завдані державному підприємству у зв'язку з їх тривалим невиконанням підприємством-збудовником. Розглянути питання про укладання інвестиційних договорів на цих земельних ділянках з іншими забудовниками на вигідних для держави умовах;

– оформити відповідно до законодавства з усіма приватними особами та іншими суб'єктами господарювання право оренди або користування земельними ділянками Підприємства.

6. Повідомити Офіс Генерального прокурора, Національну поліцію України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, Бюро економічної безпеки України та Державне бюро розслідувань з направленням матеріалів про виявлені ознаки кримінальних та корупційних правопорушень для відповідного реагування.

Член Рахункової палати

Ірина ІВАНОВА